

Hallituksen esitys Eduskunnalle metsälaki sekä laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta ja rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta. Samalla yksityismetsälaki, suojametsistä annettu laki ja metsänparannuslaki ehdotetaan kumottaviksi. Lisäksi rikoslakiin ehdotetaan tehtäväksi suojametsistä annetun lain kumoamisesta johtuva muutos.

Metsälain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että talouskäytössä olevissa metsissä turvataan sekä puuntuotannon kestävyys että metsien biologisen monimuotoisuuden säilyminen. Laki koskisi myös valtion metsiä.

Puuntuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi metsälailla säädettäisiin nykyiseen tapaan velvoite huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta hakatun metsän tilalle. Samoin ehdotetaan rajoitettaviksi kasvullisissa metsissä toteutettavia liian voimakkaita harvennushakkuita sekä nuorten metsien uudistushakkuita.

Metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi ehdotetaan, että eräiden erityisen tärkeiden ja yleensä pienialaisten elinympäristöjen käsittelyä rajoitetaan. Näiden kohteiden käsittely tulisi tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla.

Metsien hyödyntämiseen ja monikäyttöön liittyvien tavoitteiden yhteensovittamiseksi ehdotetaan laadittavaksi alueellisia tavoiteohjelmia, joiden perusteella seurattaisiin

metsätalouden ja metsäluonnon tilan kehitystä sekä tehtäisiin alueellisia toimenpidesuosituksia. Ohjelma sisältäisi myös tavoitteet kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain mukaisten varojen suuntaamiseen.

Metsälakiehdotus sisältää kumottavaksi ehdotetun suojametsistä annetun lain keskeiset tavoitteet, kuten säännökset suojametsäalueella toteutettavista hakkuista.

Seuraamusjärjestelmä muuttuisi siten, että yksityismetsälain mukaisesta etupäässä metsän rauhoittamiseen perustuvasta järjestelmästä siirryttäisiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin eli rangaistukseen ja menettämisseuraamukseen perustuvaan järjestelmään.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain tavoitteena on metsien kestävän hoidon ja käytön edistäminen metsälain mukaisesti. Lailla säädettäisiin nykyistä monipuolisemmin rahoitustuesta ja kannustimista, joilla pyritään metsälaissa maanomistajan velvollisuudeksi säädettyä laajemmin turvaamaan metsien puuntuotannollista kestävyyttä, ylläpitämään metsien biologista monimuotoisuutta ja toteuttamaan metsäluonnon ja ympäristönhoidon kannalta tärkeitä toimenpiteitä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Tavoitteena olisi, että lait annettaisiin ja vahvistettaisiin siten, että niiden voimaantulon edellyttämiin toimenpiteisiin jäisi riittävästi aikaa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	5
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	5
Metsälainsäädännön kokonaisuus	5
Yksityismetsälaki	6
Laki Metsähallituksesta	7
Laki suojametsistä	7
Metsänparannuslaki	8
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	9
Yleistä	9
Ruotsi	9
Norja	10
Tanska	10
Saksa	10
Iso-Britannia	10
2.3. Nykytilan arviointi	10
Lainsäädäntö	10
Puuntuotanto	11
Metsien monimuotoisuuden tila	12
Muu monikäyttö	13
Työllisyys	13
Toimintaympäristö	13
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	14
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	14
3.2. Keskeiset ehdotukset	15
Yleistä	15
Metsälaki	15
Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta	16
4. Esityksen vaikutukset	17
4.1. Taloudelliset vaikutukset	17
Metsälaki	17
Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta	18
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	19
4.3. Ympäristövaikutukset	19
4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	20
5. Asian valmistelu	20
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	20
5.2. Valmisteluelimet	21
5.3. Lausunnot	21

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	22
6.1. Riippuvuus muista esityksistä	22
Luonnonsuojelulain uudistaminen	22
6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista	22
6.3. Euroopan unionin rahoitus metsätaloudelle	23

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut	24
1.1. Metsälaki	24
1 luku. Yleiset säännökset	24
2 luku. Metsän hakkuu ja uudistaminen	27
3 luku. Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen	32
4 luku. Suojametsät ja suoja-alueet	34
5 luku. Valvonta ja seuraamukset	35
6 luku. Erinäiset säännökset	37
7 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	38
1.2. Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta	40
1 luku. Yleiset säännökset	40
2 luku. Puuntuotannon kestävyys turvaaminen	42
3 luku. Tuki metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen	47
4 luku. Metsäluonnonhoito	47
5 luku. Muut edistämistoimenpiteet	48
6 luku. Hakeminen, myöntäminen, maksaminen sekä takaisinperiminen ja sen seuraamukset	48
7 luku. Ohjaus ja valvonta	50
8 luku. Erinäiset säännökset	51
9 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	51
1.3. Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta	51
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	52
3. Voimaantulo	52
4. Säättämisjärjestys	52

LAKIEHDOTUKSET

1. Metsälaki	54
2. Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta	62
3. Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta	72

LIITE

Rinnakkaistekstit

3. Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta	73
---	----

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Metsäpolitiikan tavoitteenasettelussa on tapahtunut merkittäviä muutoksia 1960-luvulta lähtien. Metsävaroihin ja niiden kasvuun nähden voimakkaat metsien hakkuut aina 1970-luvun alkuun saakka aiheuttivat sen, että metsäpolitiikan tavoitteeksi asetettiin ennen muuta metsävarojen kasvattaminen metsäteollisuuden raaka-aineen saannin turvaamiseksi pitkällä aikavälillä. Keskeisinä keinoina olivat 1960-luvulla alkanut laaja-alainen metsänparannustoiminta sekä metsien hoito-ohjeiden ja käsittelymenetelmien kehittäminen viljelymetsätalouden mukaisiksi.

Tehostuneen metsänhoidon ja metsänparannustoiminnan ansiosta puuston kasvu lisääntyikin siten, että 1970-luvun alkupuolelta lähtien puuston vuotuinen kasvu on jatkuvasti lisääntynyt ja ylittänyt puuston vuotuisen kokonaispoistuman määrän.

Metsäpolitiikan tavoitteita määriteltiin 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa Metsä 2000 -ohjelmatyön yhteydessä. Vuonna 1985 julkistettiin Talousneuvoston asettaman ohjelmajaoston laatima laaja Metsä 2000 -ohjelma. Sitä seurasi Metsä 2000 -ohjelman seurantatoimikunnan raportti (työryhmämuistio MMM 1989:11) 1980-luvun lopussa. Vuonna 1992 jätti mietintönsä (komiteamietintö 1992:5) Metsä 2000 -ohjelman tarkistustoimikunta.

Metsäpolitiikan pääpaino suuntautui 1980-luvulla puuntuotannon lisäämisestä metsävarojen käytön lisäämiseen. Metsien hoidon ja käytön tavoitteiksi nousivat myös metsien monikäyttötarpeiden ja ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen sekä metsien terveydentilasta huolehtiminen.

Metsien käsittelyssä on 1990-luvulla korostunut entisestään metsäluonnon hoito kokonaisuutena sisältäen puuntuotannon ohella metsien monimuotoisuuden ylläpitämisen, metsätalouden ympäristönsuojelun ja metsämaisan vaalimisen. Uuden näkökulman metsäpolitiikkaan on tuonut ilmastonmuutoksen uhka, jonka torjumisessa eräänä keinona voivat olla metsien hiilensitomiskyvyn hyväksikäyttö ja fossiilisten polttoaineiden korvaaminen puulla. Metsien monikäyttö-

mahdollisuuksia on myös aikaisempaa enemmän pyritty tarkastelemaan osana paikallisen elinkeinotoiminnan kehittämistä.

Metsäpolitiikan ja metsien käsittelymenetelmien muotoutumiseen ovat 1990-luvulla vaikuttaneet myös kansainväliset sopimukset ja kuluttajien näkemykset. Merkittävästi metsien käsittelyn ja metsäpolitiikan uudelleensuuntaamiseen ovat vaikuttaneet Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristö- ja kehityskonferenssissa (UNCED) Rio de Janeirossa vuonna 1992 ja Euroopan metsäministerikonferenssissa Helsingissä vuonna 1993 sovitut metsien kestävä hoidon ja käytön periaatteet. Helsingin sopimuksen jatkotyönä on laadittu yhteisiä eurooppalaisia metsien kestävä hoidon ja käytön kriteereitä ja indikaattoreita. Tässä työssä Suomella on ollut merkittävä rooli.

Valtioneuvosto teki 15 päivänä kesäkuuta 1994 metsien kestävä hoidon ja käytön periaatteiden toteuttamista koskevan periaatepäätöksen. Valtioneuvosto katsoi tuolloin, että tulisi käynnistää metsälainsäädännön kokonaisuudistus, jossa otetaan huomioon metsien taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen merkitys kuitenkin niin, ettei vaaranneta metsätalouden merkitystä paikallisen väestön välttämättömänä toimeentulolähteenä.

Maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö vahvistivat 13 päivänä heinäkuuta 1994 metsätalouden ympäristöohjelmatyöryhmän muistion (TM 1994:3 MMM) ehdotusten perusteella metsätalouden ympäristöohjelman Suomen kestävä metsätalouden strategiaksi lähitulevaisuudelle. Ohjelma on tarkoitettu ohjaamaan maamme metsä- ja ympäristöpolitiikkaa sekä ministeriöiden alaisten organisaatioiden käytäntöön kohdistuvaa toimintaa ja tutkimusta sekä tukemaan metsätaloutta koskevaa koulutusta ja neuvontaa.

Uusiutuvien metsävarojen hyödyntämisellä on ollut keskeinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys. Voidaan ajatella vaihtoehtoista kehityskulkua, jossa puuvarojen säilymisestä ja lisäämisestä ei olisi kannettu huolta eikä tehty asiaan vaikuttavia päätöksiä. Talouselämämme perusta olisi nyt tässä vaihtoehdossa olennaisesti nykyistä kapeampi. Tehostunut metsänhoito ja sen myötä

puuntuotannon lisääntyminen on kuitenkin tapahtunut osin metsien monimuotoisuuden ja eliöstön kustannuksella. Nykyiset teolliseen käyttöön nähden runsaat puuvarat antavat mahdollisuuden ottaa huomioon metsien monimuotoisuuden turvaamisen kaikessa metsien käsittelyssä ilman, että se välittömästi vaarantaisi puun riittävyden teolliseen käyttöön.

Yksityismetsien käyttöä sääntelevä yksityismetsälaki (412/67) on annettu vuonna 1967. Lakia on myöhemmin muutettu, mutta olennaisilta osiltaan se on pysynyt muuttumattomana. Yksityismetsälain metsän käyttöä koskevat aineelliset säännökset ovat vähäiset ja väljästi muotoillut. Laki määrittelee vähimmäisvaatimukset puuntuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi. Metsien käsittelyssä tapahtuneet muutokset on pääosin voitu toteuttaa tarvitsematta puuttua yksityismetsälain aineellisiin säännöksiin. Viime vuosina omaksuttujen metsäpoliittisten tavoitteiden kannalta puuntuotannon turvaaminen muodostaa kuitenkin liian yksipuolisen näkökulman.

Merkittävimmän metsien käsittelyä on meillä ohjattu metsätalouden edistämistoiminnan, kuten metsäsuunnittelun ja neuvonnan sekä metsänparannusrahoituksen avulla. Metsäntutkimuslaitoksen arvioiden mukaan puuston vuotuisesta kasvusta noin kymmenen miljoonaa kuutiometriä on laskettavissa metsänparannustoiminnan ansioksi.

Metsätalouden kannalta oleelliset muutokset ovat tapahtuneet puuvarannon lisääntymisen lisäksi yksityismetsänomistuksen rakenteessa ja metsänomistuksen tavoitteissa. Metsänomistajakunnan rakenteen muutoksen myötä metsien hyödyntämisestä saatavien tulojen merkitys metsänomistajien taloudessa on vähentynyt ja metsänomistuksen muiden kuin taloudellisten tavoitteiden merkitys on lisääntynyt. Metsänomistusrakenteen muutokset edellyttävät osaltaan edistämistoiminnan ja rahoitusmuotojen edelleen kehittämistä metsäpolitiikan tavoitteeksi asetun metsien kestävä hoidon ja käytön toteuttamiseksi.

Metsähallitus muutettiin vuoden 1994 alusta valtion liikelaitokseksi. Tämän johdosta on esille noussut tarve ulottaa yleiset metsien käsittelyä koskevat säännökset kattamaan myös valtion metsät. Metsähallituksesta annetun lain (1169/93) 2 §:ssä on mainittu Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion

metsien hoidon ja käytön tavoitteet.

Metsätalouden rahoitusmuodot antavat joustavan mahdollisuuden tukea myös muita yhteiskunnallisia tavoitteita, kuten energiapuun käyttöönottoa ja työllisyyttä.

Metsien puuntuotanto- ja monimuotoisuuden säilyttämistavoitteen toteutuminen perustuu siihen, että yksityistaloudellisesti kannattavan metsätalouden harjoittamisen edellytykset säilyvät. Metsälainsäädännön näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että maanomistajille kohdistettavien velvoitteiden taso on kohtuullinen, yhteiskunnan rahoitusta suunnataan ehdotetun metsälain tavoitteiden mukaisesti ja että metsänomistajien neuvonnallinen tuki säilyy. Metsätalouden harjoittamisen kannattavuuden merkittävä heikkeneminen veisi edellytykset yhteensovittaa metsien käyttöön liittyviä ja myös kansainvälisissä sopimuksissa määriteltyjä tavoitteita.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Metsälainsäädännön kokonaisuus

Metsien käsittelyä koskevat säännökset sisältyvät lähinnä yksityismetsälakiin, jolla säännellään muiden kuin valtion omistamien tai hallinnassa olevien metsien käsittelyä. Metsähallituksesta annettu laki sisältää säännöksiä Metsähallituksen hallinnassa olevien metsien käsittelyn tavoitteista. Suojametsistä annettu laki (196/22) sisältää säännöksiä muun muassa valtioneuvoston erikseen määrittelemällä suojametsäalueella noudatettavista metsänkäsittelyperiaatteista.

Yksityismetsissä tehtävää perusparannustoimintaa edistetään valtion rahoituksella siten kuin metsänparannuslaissa (140/87) säädetään. Metsänparannuslaissa määritellään tuettavat työläjit sekä tuettavien töiden rahoitusehdot.

Yksityismetsätalouden valvonnasta ja edistämisestä vastaavasta organisaatiosta on aiemmin säädetty metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annetussa laissa (265/91). Metsänomistajien hallitsemista metsänhoitoyhdistyksistä säädetään metsänhoitoyhdistyksistä annetussa laissa (558/50).

Metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annettu laki on kumottu 1 päivästä maalis-

kuuta 1996 metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetulla lailla (1474/95). Uudistuksella yhdistettiin aiemmat metsäkeskukset ja niiltä poistettiin viranomaistehtävien hoito. Viranomaistehtäviä hoitavat tuon ajankohdan jälkeen metsälautakunnista muodostetut alueelliset metsäkeskukset suoraan maa- ja metsätalousministeriön ohjauksen ja valvonnan alaisuudessa.

Metsätalouden valvonta- ja edistämisen organisaatiolla olisi edelleen merkittävä rooli ehdotetun metsälain ja kestävä metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain tavoitteiden saavuttamisessa sekä lakien mukaisten tehtävien hallinnoinnissa ja niiden valvonnassa.

Yksityismetsälaki

Yksityismetsälaki kieltää metsän hävittämisen. Laki sisältää uudistushakkuun jälkeisen uudistamisvelvoitteen sekä vaatimuksen kehitettäväksi kelvollisen metsän järkevään käsittelyyn. Nuoren metsän järkevänä käsittelynä ei lain tulkinnan mukaan pidetä liian voimakkaita kasvatushakkuuita eikä uudistushakkuuta liian aikaisessa vaiheessa.

Yksityismetsälain sisältämä metsän hävittämiskielto on perua vuoden 1886 metsälain. Nykyinen yksityismetsälaki on olennaisilta osiltaan samankaltainen vuoden 1917 metsän hävityksen estämiseksi annetun asetuksen ja vuonna 1928 annetun yksityismetsälain kanssa. Vuoden 1917 asetuksesta lähtien säännökset ovat sisältäneet edellä esitetyn uudistamisvelvoitteen ja nuoren metsän järkevään käsittelyn periaatteen.

Metsän uudistushakkuun ja sen jälkeisen uudistamisen tulee tapahtua metsälautakunnan hyväksymän hakkuu- ja uudistamissuunnitelman mukaisesti tai metsälautakunnan kyseisen hakkuun osalta tarkastaman metsätaloussuunnitelman perusteella. Metsän myyntihakkuusta on tehtävä hakkuuilmoitus metsälautakunnalle vähintään seitsemän päivää ennen hakkuun aloittamista.

Lisäksi yksityismetsälaki sisältää säännökset muun muassa katselmustoimituksen pitämisestä, metsän rauhoittamisesta ja hakkuukiellon antamisesta.

Yksityismetsälain noudattamista ovat 1 päivään maaliskuuta 1996 valvoneet maa- ja metsätalousministeriön valvonnan ja metsäkeskusten ohjauksen alaisina metsälautakunnat. Yksityismetsälain toimeenpanon osalta on päädytty menettelyyn, jossa lain valvonta

on annettu välillisen julkisen hallinnon organisaatiolle. Metsälautakunnissa lainvalvonta-tehtäviä on johtanut johtokunta, jossa on ollut edustettuina metsätalouden eri sidosryhmät, joista vahvin edustus on ollut metsänomistajien edustajilla. Yksityismetsälain noudattamisen valvontaa varten metsäkeskukset ovat antaneet lainvalvontaohjeet.

Olenainen lähtökohta yksityismetsälain soveltamisessa on ollut siinä, että toimenpiteiden arviointi on tapahtunut metsiköittäin. Tätä metsikkötalouden periaatetta on sovellettu harkittaessa sitä, milloin metsän uudistuminen on vaarantunut, samoin kuin harkittaessa kehitettäväksi kelvollisen metsän järkevään käsittelyä.

Yksityismetsälakia on muutettu vuosina 1987, 1991, 1993 ja 1994. Muutokset ovat koskeneet katselmustoimituksen pitämistä, tilakohtaisen metsäsuunnitelman käyttöä lain tarkoittamana hakkuu- ja uudistamissuunnitelmana, uuden kasvun aikaansaamiseksi asetettavan vakuuden poistamista, riistanhoidon näkökohtien huomioon ottamista sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista. Yksityismetsälain maanomistajaan kohdistuvat merkittävimmät velvoitteet ja rajoitukset ovat kuitenkin säilyneet muuttomattomina.

Yksityismetsälain muutoksista käytännön kannalta merkityksellisimmät ovat olleet tilakohtaisen metsäsuunnitelman tietojen hyödyntäminen erillisen hakkuu- ja uudistamissuunnitelman asemasta sekä pakollisen vaakuustalutuksen poisto.

Yksityismetsälain mukaisesti hävitetyksi todettu ala oli 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa keskimäärin 1 500 hehtaaria vuodessa. 1970-luvulta aina 1980-luvun puoliväliin asti vastaava ala oli keskimäärin 500 hehtaaria vuodessa. 1990-luvulle tultaessa vuosittain hävitetyksi todettu metsäala on ollut muutamia kymmeniä hehtaareita vuodessa. Osin kysymys on edistämistoiminnan ansios- ta parantuneesta metsien käsittelystä ja osin, etenkin 1990-luvulla, yksityismetsälain muuttuneesta soveltamiskäytännöstä.

Viimeisen vuosikymmenen aikana yksityismetsälain soveltamiskäytäntöön on osaltaan vaikuttanut puuvarannon voimakas lisääntyminen. Erityisesti 1990-luvulla on yksityismetsälain soveltamiseen vaikuttanut myös tiedostettu tarve metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseen.

Laki Metsähallituksesta

Laki määrittelee Metsähallituksen tehtäväksi hoitaa, käyttää ja suojella kestävästi ja tuloksellisesti hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Metsähallituksen tulee toiminnassaan ottaa riittävästi huomioon metsien biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen yhdessä metsien hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.

Vuoden 1994 alusta voimaan tullessa laissa painottui aikaisempaan metsähallituksesta annettuun lakiin (264/91) verrattuna metsien biologisen monimuotoisuuden suojelu talousmetsissä. Metsähallitukselle kuuluvien luonnonsuojelutehtävien ohjaus ja rahoitus siirtyi kokonaisuudessaan ympäristöministeriölle.

Laki suojametsistä

Suojametsistä annetun lain perusteella maa- ja metsätalousministeriö voi seuduilla, joissa metsän säilyminen on tarpeen metsänrajan alenemisen ehkäisemiseksi, määrätä tietyt metsämaa-alat suojametsäalueiksi. Suojametsäalueella on muun kuin valtion omistaman metsän käyttö muuksi kuin tilan kotitarvepuuksi sallittu ainoastaan metsälautakunnan luvalla. Milloin erityiset paikalliset olot sitä vaativat, voi maa- ja metsätalousministeriö rajoittaa myös kotitarvepuiden ottoa suojametsäalueelta tai kieltää sen kokonaan.

Vuonna 1939 Lapin suojametsäalueesta annetun valtioneuvoston päätöksen (137/39) mukainen Lapin suojametsäalue käsittää Utsjoen ja Enontekiön kunnat sekä osia Sallan, Savukosken, Sodankylän, Inarin, Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnista. Suojametsäalueen kokonaispinta-ala on noin 3,3 miljoonaa hehtaaria, josta 91 prosenttia on valtion omistuksessa. Hakkuutoiminnan piirissä olevia talousmetsiä suojametsäalueella on noin 0,4 miljoonaa hehtaaria. Suojametsäalueen rajojen maastoon merkitseminen saatiin päätökseen vuonna 1978.

Siltä osin kuin maanomistajan oikeutta kotitarvepuun ottoon omasta metsästään rajoitetaan tai se kielletään kokonaan, Metsähallituksen tulee osoittaa maanomistajalle vastaava määrä kotitarvepuuta valtion metsästä. Jos se ei ole mahdollista, valtion tulee

maksaa vuotuista rahakorvausta metsänkäytötoikeuden rajoituksesta tai lunastaa tila omistajan sitä vaatiessa. Lunastusvelvollisuus ei koske porotilalain (590/69), nykyisin porotalouslain (161/90), mukaisesti perustettua porotilaa. Viime vuosina on kotitarvepuuta osoitettu valtion metsistä vain muutamia kymmeniä kuutiometrejä.

Suojametsistä annetun lain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi antaa rajoittavia määräyksiä porojen laiduntamisesta suojametsäalueella, jos määräykset ovat välttämättömiä metsänrajan alenemisen ehkäisemiseksi. Tällaisia rajoitusmääräyksiä ei ole lain perusteella annettu.

Suojametsistä annetun lain perusteella maa- ja metsätalousministeriö voi myös määrätä suojaluokkia ja antaa määräyksiä näiden alueiden metsän tai metsämaan käsittelystä. Suojaluokkien perustaminen on mahdollista, jos metsän säilyminen asutuksen tai viljelyn suojamiseksi erikseen määritellyillä alueilla vaatii suurempia metsänkäytön rajoituksia kuin mitä yksityismetsälaissa säädetään. Tällaisia alueita ovat tuulille erittäin alttiit meren tai sisävesien saaret ja rannat sekä ylänneet ja jyrkänteet. Lisäksi suojaluokkia voidaan perustaa metsän säilymiseksi maanvierimien ehkäisemiseksi tai juoksuohjeita vastaan.

Vuosina 1928 ja 1937 perustettiin muutamia suojaluokkia, jotka menetettiin toisen maailmansodan jälkeisissä alueluovutuksissa. Myöhemmin ei suojaluokkia ole perustettu.

Suojametsistä annettu laki asettaa myös rajoitteita puuston hakkuille kalojen viihtyvyyden turvaamiseksi yhteisomistuksessa olevien kalavesien rannoilla. Lisäksi suojametsistä annettu laki kieltää vanhoista ajoista lähtien maatummuksena tai laivaliikenteen ohjauksena käytettyjen puiden tai puuryhmien hävittämisen tai vahingoittamisen.

Suojametsistä annetun lain noudattamista valvoo Metsähallitus valtion omistamilla metsäalueilla ja metsäkeskus muilla metsäalueilla. Lapin suojametsäalueesta annetun valtioneuvoston päätöksen mukaan puuston hakkuuta varten tehtyjen leimaustöiden johtamisesta aiheutuvat menot ja kotitarvehakkuissa myös tarvittavien apumiesten palkat maksetaan valtion varoista.

Laissa säädetään lisäksi kuulemismenettelystä suojametsäaluetta ja suojaluokkia perustettaessa sekä lain rikkomisesta seuraavista rangaistuksista.

Metsänparannuslaki

Ensimmäinen metsänparannuslaki säädettiin vuonna 1928. Laki oli määräaikainen ja se uusittiin viiden vuoden välein. Vuonna 1967 säädettiin pysyvä metsänparannuslaki (413/67). Metsänparannussäännökset uudistettiin kokonaisuudessaan vuoden 1987 alusta. Sen jälkeen säännöksiä on muutettu useita kertoja. Viimeisimmät muutokset tulivat voimaan vuoden 1993 alusta. Tällöin metsänparannuslaissa siihen saakka pääperiaatteena ollut yksityismetsien puuntuotannon edistäminen muutettiin metsien hoidon ja kunnossapidon edistämiseksi.

Metsänparannusvarat kohdennetaan yksityismetsien hoidon ja käytön kohottamiseen tähtäävien toimenpiteiden edistämiseen ottaen samalla huomioon maan eri osien olosuhteet sekä ympäristönsuojelu- ja työllisyysnäkökohdat.

Metsänparannuslakiin on sisällytetty uusia työlajeja paljolti sen mukaan, miten kukin työlaji on kulloinkin nähty tarpeelliseksi metsien kehityksen kannalta. Näin metsänparannuslain mukaisten työläjien määrä on laajentunut kattamaan jossain muodossa käytännöllisesti katsoen kaikki metsänhoito- ja perusparannustyöt.

Metsänparannustöiden rahoitusta uudistettiin vuoden 1993 alusta siten, että valtion rahoitus on nykyisin pääasiassa valtion tukea. Tuen suhteellinen osuus on kaikissa työlajeissa yhtä suuri. Rahoitusvyöhykkeittäin tuen osuus on 30—75 prosenttia töiden toteuttamiskustannuksista. Useiden tilojen yhteisesti toteutettavissa kunnostusojitus- ja metsätiehankkeissa maanomistajalle voidaan myöntää valtion tuen sijasta lainaa silloin, kun hänen maksettavakseen tulevien toteutuskustannusten määrä on vähintään 8 000 markkaa. Lainoitusta koskevilla uudistuksilla lainarahoitus on supistunut huomattavasti aikaisemmasta ja myös vuosittain myönnettävien lainojen lukumäärä on vähentynyt.

Useiden tilojen yhteisesti toteutettavista kunnostusojitus- ja metsätietöistä tulee tehdä ennen töiden aloittamista metsänparannussuunnitelma, jonka metsälautakunta hyväksyy. Muissa työlajeissa tai töiden toteuttamismuodoissa ennalta hyväksyttävä suunnitelma tarvitaan vain maa- ja metsätalousministeriön määräysten mukaisissa tapauksissa.

Maanomistajan itse tekemiin töihin myönnetään metsänparannusrahoitusta maa- ja metsätalousministeriön vuosittain vahvistamien keskekustannusten perusteella. Kun maanomistaja antaa työn metsälautakunnan toteutettavaksi, valtion tuki määräytyy todellisten kustannusten perusteella. Mikäli työn tekee metsänhoitoyhdistys tai muu metsälautakunnan hyväksymä toteuttaja, valtion tuki määräytyy todellisten kustannusten perusteella tai enintään maa- ja metsätalousministeriön vuosittain vahvistamien enimmäiskustannusten mukaisesti.

Metsälautakunnissa on viime vuosina tehty 12 000—16 800 metsänparannussuunnitelmiin perustuvaa rahoituspäätöstä vuodessa. Töiden toteuttamisen jälkeen on rahoitettavaksi hyväksytty vuosittain runsaat 30 000 metsänparannushanketta.

Metsänparannustöitä on vuosina 1990—1994 toteutettu vuosittain keskimäärin seuraavasti:

metsänuudistaminen	34 000 ha
taimikonhoito	75 000 ha
nuoren metsän kunnostus	39 000 ha
kunnostusojitus	76 000 ha
metsäteiden tekeminen	2 000 km

Näiden lisäksi ovat kulotuksen ja metsänterveyslannoituksen toteutusmäärät olleet vuosittain noin 1 000 hehtaaria. Taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen yhteydessä saatavaa energiapuuta on korjattu vuosittain keskimäärin 550 000 kuutiometriä.

Seuraavasta taulukosta ilmenee vuosina 1990—1995 käytetyt metsänparannusvarat.

Käytetyt metsänparannusvarat vuosina 1990—1995 (milj. markkaa)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Valtiontuki	223	237	216	255	222	183
josta suunnitteluun ja työjohtoon	78	86	70	67	51	41
Laina	186	146	173	80	43	24
Yhteensä	409	383	389	335	265	207

Metsänparannusvaroihin sisältyy myös Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) nojalla myönnettyjen varojen käyttö.

Metsänparannusvarojen lisäksi metsälautakunnille myönnettyä valtionapua on käytetty lähinnä yhteishankkeina toteutettavien kunnostusojitusten ja metsätien tekemisen suunnitteluun ja toteutuksen työjohtoon.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Yleistä

Metsien käyttöä koskevaa lainsäädäntöä on hiljattain uusittu muun muassa Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Metsien käyttöön kohdistuvassa julkisen vallan ohjauksessa on omaksuttu vaihtelevasti normiohjauksen ja taloudellisen ohjauksen piirteitä. Ruotsin metsälainsäädäntö on perustunut normiohjaukseen, vaikkakin vuonna 1993 metsälain uudistuksessa näitä piirteitä karsittiin. Vastakkaisena esimerkkinä on Iso-Britannia, jossa metsäpolitiikan ohjaus perustuu lähinnä taloudellisiin kannustimiin.

Julkisilla varoilla tuetuilla metsänhoito- ja perusparannustoilla on yleisesti erilaisia taloudellisia ja aluepoliittisia sekä metsien suojavaikutukseen, virkistykseen ja luonnon-suojeluun liittyviä tavoitteita. Ympäristöasioiden huomioon ottaminen on korostunut useissa maissa. Euroopan unionin (EU) jäsenmaissa metsänparannustöistä keskeisin merkitys on pellonmetsityksellä. Sen määrä tulee kasvamaan voimakkaasti erilaisten tuen ansiosta.

Kansalliset metsänparannuksen tukimuodot ovat suoria raha-avustuksia taikka lainoitukseen, korkotukiin tai veroetuihin liittyviä kannustimia. Valtion tukea yksityiselle metsänomistajalle perustellaan yleisesti siten, että valtion kannattaa tukea sellaisia metsänparannustoimia, jotka ovat vähemmän taloudellisesti houkuttelevia metsänomistajalle, mutta kansallisesti tuottavia ja näin ollen järkeviä investointeja. Tuet ovat tavallisesti alueellisesti porrastettuja. Kansallinen tuki jaetaan yleensä raha-avustuksena, joka korvaa toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset tiettyyn osuuteen asti.

Ruotsi

Ruotsissa on talouskäytössä olevaa metsää 22 miljoonaa hehtaaria. Puuston vuotuinen kasvu on yli 90 miljoonaa kuutiometriä.

Vuodelta 1979 olevaa metsälakia muutettiin merkittävästi vuoden 1993 alusta. Metsälain muutosta edelsi vuonna 1990 asetetun parlamentaarisen metsäpoliittisen komitean tekemä laaja selvitystyö. Uudistunut metsäpolitiikka sisältää sekä puuntuotanto- että ympäristötavoitteen. Nämä tavoitteet on asetettu keskenään tasavertaisiksi. Metsälain tavoitteeksi määriteltiin metsien kestävä hyönte tuotto ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen.

Muita lähtökohtia uudelle metsälaille oli tarve väljentää aikaisemmin pitkälle vietyä metsien käsittelyn säätelyä. Yksittäisten maanomistajien valinnanvapauden lisäämisen metsiensä hoidossa ja käytössä nähtiin osaltaan edistävän myös metsätalouden ympäristötavoitteen saavuttamista.

Metsälain mukaan uusi metsä tulee perustaa metsämaalle uudistushakkuun ja metsätuhoon jälkeen sekä silloin, kun maa on käyttämättömänä tai, mikäli metsän tila on selvästi epätydyttävä. Uudistuksen yhteydessä uuden metsän perustamisvelvoitetta lievennettiin puuntuotannollisesti heikossa kunnossa olevien puustojen osalta.

Hakkuista koskevia säännöksiä yksinkertaistettiin aiempaan verrattuna. Aikaisemmissa säännöksissä sallituksi hakkuumenetelmiksi oli määritelty vain tietynlainen raivaus ja harvennus sekä päätehakkuu. Metsän raivaus tai harvennus tuli aiemmin tehdä siltä osin kuin puuston tiheys häiritsee arvo-puun kasvua. Uudistuksessa annettiin metsänomistajalle aikaisempaa suurempi mahdollisuus itse päättää hakkuiden ajoituksesta. Kasvatusvaiheen metsien hakkuiden tulee kuitenkin edelleen olla tarkoituksenmukaisia uuden metsän perustamiseksi tai edistää metsän kehitystä. Metsäviranomaiset voivat myös määritellä iän, jota nuorempia metsiä ei saa uudistaa.

Metsälaki sisältää säännökset luonnonhoidon ja kulttuuriympäristön huomioon ottamisesta, tuntureita lähellä olevien metsien käsittelystä, jalopuumetsien käsittelystä, hyönteistuhojen torjumisesta sekä vahingoittuneen metsän kunnostamisesta, ympäristövaikutus-

ten arvioinnista ja poroelinkeidon huomioon ottamisesta.

Puuntuotantoa tukeviin toimenpiteisiin tarkoitettua valtion rahoitusta on karsittu. Valtio myöntää suoraa tukea metsänomistajille vain tiettyihin metsänhoitotöihin sekä kulttuuri- ja luonnonarvojen vaalimiseen. Valtion varoja ei enää myönnetä metsäojituksiin, metsänviljelyyn huonotuottoisille maille eikä metsäpuiden siemenviljelyksille. Metsäteiden tekemistä rahoitetaan ainoastaan työmarkkinapoliittisin perustein.

Norja

Norjassa on metsää 7 miljoonaa hehtaaria. Neljäsosa maa-alasta luokitellaan vaikeakulkuiseksi. Norjan metsälait ovat vuodelta 1965, mutta niitä on täydennetty vuonna 1993. Valtion tukemilla metsänhoito- ja perusparannustöillä on pyritty lisäämään metsien hakkuumahdollisuuksia. Samalla on korostettu metsän merkitystä suojapeitteenä, luonnonarvona ja monikäytön kohteena. Erilaiset metsän hoitoon tarkoitetut tuet maksetaan useimmiten avustuksina suhteellisenä osuutena kustannuksista. Avustukset ovat suurimmat Pohjois- ja Länsi-Norjassa sekä vuoristoseuduilla.

Valtion talousarvioon sisältyvä tuki ohjataan lähes kokonaisuudessaan metsänhoitoon ja -kasvatukseen sekä metsäteiden tekemiseen. Vuonna 1994 valtion metsänparannustuki oli runsaat 40 prosenttia pienempi kuin vuonna 1993. Metsänparannuksen julkinen rahoitus laskee edelleen lähivuosina.

Tanska

Tanskan metsäpoliittisena tavoitteena on ollut lisätä metsäpinta-alaa. Se onkin kasvanut 1800-luvulta kaksinkertaiseksi. Pitkän ajan tavoitteena on edelleen kaksinkertaistaa nykyinen metsäpinta-ala. Vuosittainen peltojen ja aukeiden alueiden metsitystavoite on 10 000 hehtaaria.

Tanskan noin 500 000 metsähehtaarin taloudellisen hyödyntämisen lisäksi on jo pitkän aikaa korostettu metsäpeitteen merkitystä metsien monikäytön lisäksi suojapeitteenä ja tärkeänä osana maisemaa.

Saksa

Kansalliset metsälait luovat perustan osa-

valtiokohtaisille metsälaeille. Saksassa metsille on määritelty kolme selkeää tavoitetta, jotka ovat taloudellinen hyöty, suojavaikutus ja virkistyskäyttö. Metsätalouteen suunnatuilla tukitoimilla on myös tärkeä maaseutupoliittinen päämäärä. Metsätalouden tukeminen julkisilla varoilla nähdään järkeväksi, koska se hyödyttää yleistä etua.

Laki maatalouden rakenteen ja rannikon suojelun edistämiseksi määrää ne puitteet, joiden rajoissa metsätaloutta edistetään liittovaltioiden varoilla. Erilaisista metsätaloustuista liittovaltio maksaa 60 prosenttia ja loput 40 prosenttia maksaa osavaltio. Näillä kansallisilla yksityismetsätalouden yhteisvastuuvaroilla tuetaan metsänhoidollisia töitä, metsäteiden tekemistä sekä metsänomistajien taloudellisia yhteenliittymiä.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa on 2,4 miljoonaa hehtaaria metsää. Isossa-Britanniassa metsätalouden ohjaus perustuu lähes yksinomaan taloudelliseen ohjaukseen. Metsäpolitiikassa on viime vuosina painottunut metsitystukijärjestelmän kehittäminen ja metsien yksityistäminen. Kansallinen metsitystukijärjestelmä on pinta-alaperusteinen. Metsäpinta-ala on tällä vuosisadalla kaksinkertaistunut nouden viidestä prosentista kymmeneen prosenttiin. Metsitystuet ovat osaltaan aiheuttaneet paikoin ympäristöarvojen tuhoutumista. Englannin, Walesin, Skotlannin ja Pohjois-Irlannin harjoittama metsäpolitiikka ja niiden käyttämät metsätalouden tukitoimet eroavat toisistaan.

Isossa-Britanniassa on EU:n maksama osuus metsitystuista ollut vuosittain noin 25 prosenttia. Nykyinen vuosittainen metsitystavoite on 33 000 hehtaaria. Yläköjen metsätalous perustuu tehokkuuteen ja havupuita suosivaan metsityspoliitiikkaan ja alankojen perinteisten lehtipuuvaltaisten metsien kasvatamiseen. Maataloustuotannon supistaminen, kotoperäisten lehtipuumetsien suosiminen ja ympäristöarvojen korostaminen liittyvät keskeisesti Ison-Britannian nykyisiin metsitysohjelmiin.

2.3. Nykytilan arviointi

Lainsäädäntö

Yksityismetsälain metsän käyttöä koskevat

aineelliset säännökset ovat vähäiset ja väljästi muotoillut. Lain edellyttämien vähimmäisvaatimusten puitteissa laki on mahdollistanut metsien käsittelytapojen muuttumisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen mukaisesti. Samoin kokemuksen ja tutkimuksen tuottama uusi tieto on ollut mahdollista ottaa käyttöön ilman lain muuttamista.

Toisaalta epäkohtana voidaan nähdä se, että lain liiankin väljät muotoilut ovat jättäneet runsaasti tulkinnanvaraa sisältämättä myöskään riittäviä valtuutussäännöksiä säätää asioista tarkemmin alemmanasteisilla säädöksillä. Nykyisin pidetään kuitenkin lähtökohtana sitä, että kansalaisia koskevat julkisoikeudelliset velvollisuudet määritellään laintasoisilla säännöksillä.

Muiden kuin puuntuotannollisten tavoitteiden osalta yksityismetsälaki ei vastaa metsien kestäväälle hoidolle ja käytölle asetettuja tavoitteita.

Metsänparannuslain mukaisten rahoituskeinojen valikoimaa on myös tarpeen monipuolistaa.

Puuntuotanto

Maa-alastamme on 23,2 miljoonaa hehtaaria (76 %) metsää kasvavaa. Tästä 20,1 miljoonaa hehtaaria on metsämaata ja 3,1 miljoonaa hehtaaria kitumaata. Metsätalousmaahan luettavaa joutomaata on lisäksi 3,1 miljoonaa hehtaaria. Soiden ojitaminen metsänkasvatusta varten on lisännyt metsä- ja kitumaan pinta-alaa 1,4 miljoonalla hehtaarilla.

Puuston kokonaistilavuus on noin 1 900 miljoonaa kuutiometriä. Puuston vuotuinen kasvu on runsaat 85 miljoonaa kuutiometriä. Keskimääräinen puuston poistuma on ollut 50—55 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Poistuma pitää sisällään sekä hyötykäyttöön otetun puun että metsään jäävät hakkuutähteet ja luontaisesti kuolleet puut. Puuston vuotuinen kasvu on ollut puuston poistumaa suurempi 1970-luvun alkupuolelta lähtien.

Metsien vuotuinen uudistusala on ollut 150 000—170 000 hehtaaria. Valtion rahoitusta myönnetään Etelä-Suomessa metsänuudistamisen osalta luonnontuhoalueiden ja merkittävästi vajaatuottoisten puustojen uudistamiseen. Pohjois-Suomessa, jolla tarkoitetaan Lapin, Koillis-Suomen, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan metsälautakuntien alueita, valtion tuella on olennainen merkitys

vajaatuottoisten puustojen kasvukuntoon saattamisessa.

Pohjois-Suomessa puuston uudistushakuista saatavat kantorahatulot ovat alhaiset ja uudistamiskustannukset vievät Etelä-Suomeen verrattuna huomattavan suuren osan hakkuutuloista. Ilman valtion tukea hakkuut kohdistettaisiin vain runsaspuustoihin kohteisiin ja vajaatuottoiset puustot jäisivät kokonaan uudistamatta. Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain voimassaoloaikaa on jatkettu vuoden 1998 loppuun. On arvioitu, että vuosina 1996—1998 mainitun lain rahoituksen piiriin tulee metsänuudistamistöitä vielä noin 25 000 hehtaaria nykyisin käytettävissä olevien määrärahojen tasolla. Pohjois-Suomessa yksityismetsien metsänuudistamistarve on lähivuosina noin 30 000 hehtaaria vuodessa, josta osa tulisi mainitun lain lisäksi kestävä metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain piiriin.

Nuoren metsän hoitotöiden tarve on vuodessa 200 000 hehtaaria, josta metsänparannusvarojen säilyessä nykytasolla valtion tuella voidaan toteuttaa noin 80 000 hehtaaria vuodessa. Tästä noin puolet on taimikonhoitovaihetta vanhempien, niin sanottujen riukvaiheen metsien hoitokohteita. Energiapuuta arvioidaan näiltä alueilta saatavan vuosittain noin 0,7 miljoonaa kuutiometriä.

Kunnostusojitustarve on 90 000—100 000 hehtaaria vuodessa. Kunnostusojituksen määrään vaikuttaa kuitenkin merkittävästi puumarkkinatilanne, koska kunnostettavien alueiden tulee olla metsänhoidollisesti tyydyttävässä kunnossa.

Metsätien tekeminen pitää sisällään sekä uusien teiden tekemisen että vanhojen teiden perusparannuksen. Metsälautakuntien tekemien alueellisten tietarveinventointien perusteella koko maassa puutteellisen tieverkoston piirissä on yksityismetsistä 2,5 miljoonaa hehtaaria. Pohjois-Suomessa puolet ja Etelä-Suomessa 20—30 prosenttia metsätaloustuotannossa olevista alueista on puutteellisen tieverkoston piirissä. Pohjois-Suomessa uiton loppuminen aiheuttaa eräillä alueilla metsätien tekemisen lisätarvetta tieverkon uudelleen suuntaamiseksi. Koko maassa uusia metsäteitä on arvioitu tarvittavan vielä noin 25 000 kilometriä.

Metsänparannusvaroja käytetään kansallisenä osarahoituksena niihin metsänparannushankkeisiin, joita toteutetaan EU:n hyväksymissä ohjelmissa. Tällaisia ohjelmia

ovat 5 b- ja 6-ohjelma sekä maatalouden metsätoimenpiteitä koskeva ohjelma. On arvioitu, että EU:n ohjelmien kautta saadaan vuonna 1995 metsänparannustöiden toteutuskustannusten rahoitukseen 35 miljoonaa markkaa. Kansallinen rahoitusosuus olisi tällöin 38 miljoonaa markkaa.

Vaikka valtion tuella ei voida lyhyellä aikavälillä juurikaan lisätä puun käyttöä, metsänuudistamisen, nuoren metsän hoidon ja ojitusalueen kunnostuksen rahoituksella voidaan vaikuttaa hakkuiden suuntaamiseen tiettyihin kohteisiin. Erityisesti Lapissa hakkuut on voitu kohdistaa alueille, joissa ne metsien suotuisan kehityksen kannalta ovat välttämättömimmät. Energiapuun korjuuseen osoitetulla tuella voidaan energiapuun hankintaa edistää siellä, missä sille on kysyntää.

Valtion tuen merkitys on nähtävä ennen kaikkea siinä, että tuetuilla toimenpiteillä voidaan lähinnä ylläpitää puuston kasvukuntaa ja metsänhoitotoimenpiteitä oikein kohdentamalla parantaa metsien käyttömahdollisuuksia tulevaisuudessa. Metsäteitä rakentamalla luodaan ja ylläpidetään ympärivuotisen puutavarankuljetuksen vaatima riittävän laaja ja tehokas metsäkuljetusverkko.

Metsänparannusrahoituksen viimeisin muutos vuonna 1993 merkitsi maanomistajien rahoitusosuuden lisääntymistä metsänparannustöissä. Kun aikaisemmasta töiden kokonaisrahoituksesta (valtion avustus ja laina) on siirrytty valtion tukeen perustuvaan osarahoitukseen, metsänparannustöiden tekeminen riippuu selvästi entistä enemmän maanomistajien mahdollisuuksista ja halukkuudesta osallistua joko välittömin omin varoin tai omalla työllään töiden tekemiseen. Koska palkkatyövoimalla tehtävien töiden kustannukset ovat korkeat, maanomistajien omatoimisten töiden osuus on kasvanut varsinkin metsänhoitotöissä.

Muuttuneet metsätalouden painotukset edellyttävät, että valtion tukea tulee voida käyttää metsätaloustoimenpiteisiin liittyvään ympäristöhoitoon laajemmin kuin voimassa olevan metsänparannuslain nojalla on voitu rahoittaa. Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain mukaisessa toiminnassa tulee korostaa metsien hoidon ja kunnossapidon merkitystä metsien elinvoimaisuuden säilyttämiselle.

Epävarmuutta metsien kehitykseen aiheuttavat erityisesti ilman epäpuhtauksista johtuva kuormitus ja ympäristön tilan muuttu-

minen. Ilman epäpuhtauksien ei kuitenkaan uskota vähentävän puuvarannon käyttömahdollisuuksia lähivuosikymmenten aikana. Metsien elinvoimaisuuteen ja metsämaiden happamoitumiseen voidaan osittain vaikuttaa metsänhoidollisilla toimilla.

Nykytilan perusteella arvioiden ei ole tarvetta lisätä valtion tukea puuntuotannon tehostamiseen. Toimenpiteitä tulisi aiempaa enemmän suunnata metsien elinvoimaisuuden ja terveyden sekä puuvarojen hyödyntämisen edistämiseen.

Metsien monimuotoisuuden tila

Metsäluonnon tilaan ovat vaikuttaneet jo ennen nykyistä metsätaloutta tervanpolto, kaskitalous, laiduntaminen sekä puun kotitarvekäyttö ja vähäinen teollinen käyttö. Kaskitalous ja laiduntaminen synnyttivät metsiin myös biologisen monimuotoisuuden kannalta merkittävää vaihtelevuutta.

Toisen maailmansodan jälkeen yhä laajempaan käyttöön otetut tehokkaat metsänuudistusmenetelmät eroavat ekologisesti monilta osin metsää luontaisesti uudistavista luonnontapahtumista. Ekologiselta kannalta merkittävimmät erot luontaisesti kehittyneen ja puuntuotannollisesti hoidetun metsän välillä ovat vanhojen, luontaisesti kehittyneiden metsien vähäisyys sekä lahoppuuston ja palaneen puun vähäisyys.

Luonnontilaisten tai niiden kaltaisten metsien puidenvaraisten eliöyhteisöjen merkittävien erikoispiirre on kuolleen puuaineksen, lahoppuun varassa elävien lajien runsaus. Talousmetsissä, joissa lahoppuun määrä on luonnonmetsiä pienempi, näiden lajien määrä on vähentynyt. Tehokas palontorjunta on käytännössä poistanut kulojen polttaman metsän erikoispiirteet talousmetsistä.

Kun lähes koko metsäala on talouskäytössä, luontaisen kehityksen tuloksena syntyneet vanhat metsät ovat käyneet harvinaisiksi. Myös usean puusukupolven yli eläneet järeät ylispuut ovat käyneet harvinaisiksi suuressa osassa maata.

Luonnontilaiset reunavyöhykkeet ovat tärkeitä metsäekosysteemin osia. Metsien hakkuut lisäävät reunoja, mutta ne muuttuvat usein luonnontilaisista poikkeaviksi jyrkiksi rajoiksi. Suomelle tyypilliset soiden reunat ovat laajalti muuttuneet hakkuiden, maanmuokkauksen ja ojituksen takia.

Alueellisesti tarkasteltuna hakkuut ovat

pirstoneet metsäalueita ja eri luontotyyppien muodostamia ekologisia kokonaisuuksia. Toisaalta yksityismetsien pieni tilakoko ja pienet käsittely-yksiköt ovat luoneet metsillemme tyypillisen metsämosaiikin.

Puuston kasvun lisäämiseksi tehdyt soiden kuivatukset ja purojen perkaukset ovat muuttaneet luonnontilaa suurella osalla suo- ja pienvesiluontoamme maan pohjoispuoliskoja lukuun ottamatta. Lisäksi vanhemmissa ojituksissa ja lannoituksissa vesiluonnon hoito ja suojelu on jäänyt tarpeeseen nähden riittämättömäksi.

Metsien käsittely on viime vuosina muuttanut aiempaa luonnonmukaisemmaksi ja aikaisempaa enemmän metsäluonnon monimuotoisuutta huomioon ottavaksi. Selvitysten mukaan metsänomistajien selvä enemmistö suhtautuu myönteisesti metsäluonnon hoitoon. Monimuotoisuuden säilyttävä metsän hoito ja käyttö on myös mahdollista toteuttaa siten, ettei metsänomistajalle aiheudu merkittäviä taloudellisia menetyksiä.

Yksityismetsätalouden organisaatiot, metsäteollisuusyhtiöt ja Metsähallitus ovat uusineet metsänkäsittelysuosituksensa ja -ohjeensa. Kaikissa organisaatioissa on henkilöstöä koulutettu soveltamaan uusia metsän hoito- ja käyttömenetelmiä. Metsien monikäyttöön on alettu kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota niin käytännön toimenpiteissä kuin tutkimuksessakin.

Metsäluontomme monimuotoisuudesta ei ole käytettävissä tieteellistä kokonaiskuvaa. Tiedon tarve ei koske vain suojelualueita tai harvinaisia ja uhanalaisia lajeja, vaan tietoa tarvitaan metsän käsittelyn vaikutuksesta biologiseen monimuotoisuuteen. Metsäluonnon monimuotoisuutta ja metsien kestäväää käyttöä koskevaa tutkimusta tulisiikin tehostaa. Monimuotoisuuden määrittämisen ja seurannan tulisi perustua mitattaviin tunnuksiin.

Perustettujen luonnonsuojelualueiden pinta-ala on 2,7 miljoonaa hehtaaria. Suojeluohjelmien mukaisia, perustamattomia alueita on noin 0,4 miljoonaa hehtaaria, joista puolet sijoittuisi yksityismaalle. Suojeluohjelmien toteuttaminen on viivästynyt maanhankintaan ja korvauksiin varattujen määrärahojen niukkuudesta johtuen. Metsien tärkeiden elinympäristöjen huomioon ottaminen metsien hoidossa ja käytössä edesauttaa biologisen monimuotoisuuden säilymistä sekä vähentää tarvetta varsinaisten suojelualueiden

perustamiseen.

Muu monikäyttö

Metsätalouden suunnittelussa on 1980-luvun loppupuolelta alkaen ollut lähtökohtana taloudellisten ja luonnonhoidon tavoitteiden ohella myös muiden monikäyttöön liittyvien tavoitteiden, kuten virkistykseen, riistanhoidon ja maiseman huomioon ottaminen. Metsien käsittelyllä on paikallisesti merkitystä myös matkailuun liittyvien palveluiden tarjoamisessa. Lainsäädännön kannalta tämä edellyttää mahdollisuuksia ottaa metsien käsittelyssä huomioon myös nämä tarpeet.

Työllisyys

Metsätalouden kokonaistyövoima on noin 10 000 henkilötyövuotta, josta puolet on puutavaran korjuussa ja puolet metsänhoitotöissä. Puun korjuutyöt työllistävät hakkuukoneita, metsätraktoreita ja puutavara-autoja, joita kutakin on noin 1 000. Suoran työllistävän vaikutuksen lisäksi niillä on merkittäviä kerrannaisvaikutuksia työllisyyteen.

Metsänparannustöiden asema metsätyöntekijöiden työllistämässä on entisestään korostunut puunkorjuun koneellistumisen seurauksena. Metsänparannustöiden työllistävä vaikutus oli vuonna 1994 noin 2 200 henkilötyövuotta.

Toimintaympäristö

Metsäntutkimuslaitoksen keräämien tilastojen mukaan metsien markkinapuun hakkuut ovat vuosina 1955—1994 vaihdelleet 29 miljoonasta kuutiometristä 50 miljoonaan kuutiometriin. Hakkuista noin 80 prosenttia tehdään yksityismetsistä. Metsähallituksen samoin kuin metsäteollisuusyhtiöiden omista metsistä on viime aikoina hakattu vuosittain vajaa 5 miljoonaa kuutiometriä.

Yksityisiä raakapuun myyjiä on noin 300 000. Ostajia oli vuonna 1988 tehdyn selvityksen mukaan 468. Viisi suurinta puunostajaa ostaa noin 4/5 markkinapuusta. Vuosittain tehdään 100 000—150 000 puukauppaa. Valtaosa yksityismetsien puusta myydään pystykaupalla, jossa myyjä luovuttaa ostajalle oikeuden hakata ja korjata rajatulta alueelta merkityt puut tai sovitun puumäärän. Noin 1/3 puusta myydään joko han-

kintakaupalla, jossa myyjä sitoutuu omalla kustannuksellaan toimittamaan sovitut puumäärät, tai käteiskaupalla, jossa kaupan kohteena on myyjän varastopaikalle jo toimittama puuerä.

Puukaupassa on käytetty useimmiten jo 1950-luvulta lähtien osapuolten järjestöjen hyväksymiä yleisiä sopimusehtoja ja -lomakkeita. Puukaupassa myyjää avustaa tavallisesti metsänhoitoyhdistys. Menettely tasapainottaa kauppatilannetta, jossa ostaja on yleensä myyjää asiantuntevampi.

Hakkuista yli 4/5 tehdään nykyään koneellisesti urakointimenettelyä käyttäen. Myös metsä- ja maantiekuljetuksesta huolehtivat urakoitsijat.

Metsätalousmaan pinta-alasta yksityisten omistuksessa on vajaat 55 prosenttia. Yksityisiin metsänomistajiin luetaan yksityiset henkilöt, henkilöyhtymät, perikunnat ja toiminimet. Valtion omistuksessa on noin 33 prosenttia ja yhtiöiden omistuksessa vajaat 8 prosenttia. Kuntien, seurakuntien, yhteismetsien ja muiden yhteisöjen omistuksessa on noin 5 prosenttia metsätalousmaan pinta-alasta. Puuston määrästä yksityiset omistavat noin 70 prosenttia, valtio 17 prosenttia, yhtiöt 8 prosenttia ja muut 5 prosenttia.

Yksityismetsälöitä on noin 440 000 kappaletta. Näistä pinta-alaltaan alle viiden hehtaarin suuruisia metsälöitä on noin 35 prosenttia. Keskimääräinen metsälön pinta-ala on noin 26 hehtaaria. Merkittävimmat muutokset viimeisen kymmenen vuoden aikana ovat tapahtuneet keskikokoisten (20—50 ha) tilojen osuuden vähentymisenä sekä tätä isompien ja toisaalta pienempien tilojen lisääntymisenä. Yhtäältä tiloja on lohkottu ja toisaalta isot tilat ovat hankkineet lisämaita.

Yksityismetsänomistuksen rakenteessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisten vuosikymmenten aikana. Maanviljelijä-metsänomistajien osuus on pienentynyt samalla kun palkansaaja- ja eläkeläisomistajien osuus on lisääntynyt. Maatalouden harjoittajat omistavat 42 prosenttia yksityismetsien pinta-alasta. Sen sijaan lukumääräisesti maanviljelijöiden osuus on noin kolmannes yksityismetsänomistajista. Tilalla vakituisesti asuvien osuus on pienentynyt. Noin 60 prosenttia yksityismetsänomistajista asuu vakituisesti tilalla. Metsänomistajakunta on myös aikaisempaa iäkkäämpää. Perheomistuksen osuus on pienentynyt samalla, kun perikunta- ja yhtymämuotoisen omistuksen

osuus on lisääntynyt. Perheomistuksen osuus yksityismetsälöistä on noin 75 prosenttia. Maatalouden tai tasavertaisesti maa- ja metsätalouden ensisijaiseksi tilan käyttötarkoitukseksi ilmoittaa noin 40 prosenttia metsänomistajista. Näiden tilojen määrä on vähentynyt samalla, kun metsätalouden sekä virkistykseen, asumiseen tai lomanvieton ensisijaiseksi tilan käyttötarkoitukseksi ilmoittavien metsänomistajien osuus on lisääntynyt. Kaikkien edellä kuvattujen kehityssuuntien ennakoidaan myös jatkuvan samansuuntaisina lähivuosisikymmenien aikana.

EU:lla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa, joka suoranaisesti vaikuttaisi Suomessa tehtäviin metsäpoliittisiin linjauksiin. Suomen liittyminen EU:n jäseneksi yhdessä Ruotsin ja Itävallan kanssa merkitsi kuitenkin yhteisössä metsätalouden merkityksen huomattavaa lisääntymistä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Metsälainsäädännön tavoitteena on luoda perusta puuntuotannon jatkuvuudelle sekä metsien biologisen monimuotoisuuden säilymiselle. Metsäpoliittisessa tavoitteenasettelussa puuntuotantotavoitteen rinnalle on nostettu metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamistavoite myös talousmetsissä.

Kestävän metsätalouden harjoittaminen edellyttää, että pitkällä aikavälillä taloudellisesti hyödynnettävä puuntuotannon taso vastaa puuraaka-aineen tarvetta. Puuntuotannon tavoitteena on parantaa metsien hoidon ja puuntuotoksen tasoa. Keskeinen merkitys puuntuotossyvyyden säilyttämiseksi on oikea-aikaisella metsänuudistamisella, taimikoiden hoidolla sekä nuorten metsien harvennushakkuilla. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna oleelliseksi muodostuu myös metsien terveydentilasta ja kasvukunnosta huolehtiminen.

Suurin osa metsien eliölajistosta menestyy talousmetsissäkin, jos niiden käsittelyssä otetaan huomioon alueelle tyypillisen eliölaiston vaatimukset. Nykyisten metsänhoitosuosituksen mukaisten menetelmien soveltaminen metsien hoidossa ja käytössä ylläpitää edellytyksiä metsäluonnon biologisen monimuotoisuuden säilymiselle.

Eräät metsien eliöryhmät ovat kuitenkin niin erikoistuneita, että ne vaativat menestyäkseen sellaisen elinympäristön ja sellaiset olosuhteet, joita talouskäytössä olevissa metsissä on niukasti. Metsälainsäädännön tavoitteena on turvata näiden elinympäristöjen ja niiden erityispiirteiden säilyminen. Eräiden uhanalaisten lajien säilyminen edellyttää kuitenkin pidemmälle menevää suojelua tai toimenpiteitä, mikä voi tapahtua vain luonnonsuojelualueilla tai luonnonsuojelulainsäädännön mukaisilla toimenpiteillä.

Metsiin kohdistuu lisäksi muita monikäyttötavoitteita kuin puuntuotanto. Metsien soveltuvuus erilaisiin monikäyttötarpeisiin on pitkälle turvattu jo pienmetsälövaltaisen omistusrakenteen sekä metsänomistajien metsiensä käytölle asettamien tavoitteiden vaihtelevuuden johdosta. Metsälainsäädännön tulee kuitenkin luoda edellytykset sille, että maanomistajat voivat tarkoitukseseen sopivissa kohteissa hoitaa ja käyttää metsänsä tavalla, joka painottaa erityisesti monimuotoisuuden säilymistä tai monikäytön kannalta merkityksellisten tavoitteiden saavuttamista.

Useat puuntuotannon tai monimuotoisuuden turvaamisen kannalta tärkeät toimenpiteet ovat yksityistaloudellisesti tarkasteltuna huonosti kannattavia ja tuottavat hyötyä vasta useiden vuosikymmenten päästä. Tästä syystä valtion tuen käytöllä voidaan oleellisesti edistää kestävä metsätalouden harjoittamista ja metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Ehdotetulla metsälaila määriteltäisiin maanomistajia koskevat metsien hoidon vähimmäisvelvoitteet ja käytön vähimmäisrajoitteet. Lakiehdotuksen mukaiset metsien käytön rajoitteet ja hoidon velvoitteet on määritelty siten, että ne eivät rajoittaisi taloudellisesti kannattavan metsätalouden harjoittamista. Puuntuotannon ja metsäluonnon hoidon tason nostamista tuettaisiin kestävä metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain sekä metsäorganisaation toteuttaman edistämistoiminnan avulla.

Esitys noudattaa maassamme jo aikaisemmin omaksuttua linjaa, jossa kansantalouden kannalta tarkasteltuna suotaviin tavoitteisiin pyritään ensisijassa edistämisen ja kannustamisen keinoin. Vaihtoehtoisena ratkaisuna olisi puuntuotannon ja metsien biologisen monimuotoisuuden turvaaminen yksityiskohtaisia velvoitteita ja rajoitteita asettamalla. Tämä vaihtoehto muodostuisi yh-

teiskunnan kannalta kuitenkin valittua linjaa kalliimmaksi johtuen yksityisomaisuuden käytön rajoitusten korvauksista sekä hallinnon lisääntymisestä. Todennäköistä olisi myös, että metsäpoliittiset tavoitteet saavutettaisiin huominkin, jos luovuttaisiin metsänomistajien vapaaehtoiseen toimintaan ja kannustukseen pohjautuvasta linjasta.

Erityistä harkintaa vaatii, millä keinoin metsien biologisen monimuotoisuuden turvaaminen onnistuu parhaiten. Esityksessä ehdotetaan menettelyä, jossa olisi jossain määrin metsien käytön rajoituksia mutta jossa ensisijaisina keinoina monimuotoisuuden turvaamiseksi olisivat taloudelliset kannustimet, suositukset ja muut vastaavat keinot. Perusteita tähän ovat pienmetsänomistajavaltaiset metsänomistussuhteet, metsänomistajien erilaiset tavoitteet metsätaloutensa harjoittamisessa, edellä mainituista tekijöistä ja luonnonoloista johtuva metsien mosaiikkimainen pienipiirteisyys, kansainvälisesti verrattuna alhainen väestötiheys sekä boreaalisten metsiemme luonne ja rakenne sekä niiden kasvun ja käytön välinen suhde. Lisäksi uhanalaisimmat kohteet ja lajit on jo osin suojeltu nykyisen luonnonsuojelulain (71/23) keinoin.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Yleistä

Esitys sisältää ehdotukset metsälaki ja kestävä metsätalouden rahoitusta koskeviksi laiksi. Ehdotetulla metsälaila kumottaisiin yksityismetsälaki ja suojametsistä annettu laki. Kestävä metsätalouden rahoituksesta ehdotetulla lailla kumottaisiin metsänparannuslaki.

Metsälain ja kestävä metsätalouden rahoitusta koskevan lain täytäntöönpanosta on tarkoitus säätää tarkemmin lakien nojalla annettavilla asetuksilla ja muilla alemmanasteisilla säädöksillä.

Metsälaki

Puuntuotannon jatkuvuuden perusedellytyksenä on metsätalouskäytössä olevan maan pitäminen puuta tuottavana. Metsälaissa asetettaisiin maanomistajalle velvoite aikaansaada taimikko uudistushakkuun jälkeen. Puustopääoman turvaamiseksi nuoria, kasvuisia metsiä ei saisi hakata liian voimak-

kaasti eikä uudistushakkuuta saisi tehdä puuston liian aikaisessa kehitysvaiheessa.

Metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi metsälaissa luettelaisiin ne erityisen tärkeät elinympäristöt, joissa metsätaloudelliset toimenpiteet tulisi tehdä kohteen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Luettelossa mainitut elinympäristöt kuuluisivat velvoitteen piiriin silloin, kun ne ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia ja yleensä pienialaisia. Velvoite koskisi hakkuiden ja metsänhoitotöiden lisäksi myös esimerkiksi metsähoitusta ja metsätien tekemistä. Lakiehdotuksessa tarkoitettujen kohteiden käsittely ei olisi kokonaan kielletty, mutta kaikki toimenpiteet tulisi tehdä niin, että kohteen monimuotoisuuteen liittyvät ominaispiirteet turvataan.

Esityksen valmistelun yhteydessä on tiedostettu tarve lisätä tutkimustietoa metsätalouden harjoittamisen vaikutuksista metsien biologiseen monimuotoisuuteen sekä mahdollisuuksista turvata monimuotoisuuden säilyminen talousmetsissä. Metsälakia koskeva esitys perustuu nykyisin käytettävissä olevasta tutkimus- ja käytännön tiedosta tehtyihin johtopäätöksiin.

Metsälakiehdotukseen sisältyy kumottavaksi ehdotetun suojametsistä annetun lain keskeinen sisältö. Valtioneuvoston määräämällä suojametsäalueella tulisi metsää hoitaa ja käyttää siten, ettei aiheuteta uhkaa metsärajan alenemiselle. Tarkoituksena on, että suojametsäalue muodostettaisiin voimassa olevan suojametsistä annetun lain mukaisista alueista. Lisäksi metsätalousasioissa toimivaltainen ministeriö voisi määrätä eräin perustein tarpeellisia suoja-alueita muun muassa tuulille alttiille saarille ja rannoille sekä maanvyörymien tai eroosion estämiseksi ja antaa määräyksiä suoja-alueilla sallittavasta metsän käytöstä.

Metsälain valvonnan keskeisenä välineenä olisi metsänkäyttöilmoitus, joka maanomistajan tulisi toimittaa metsäkeskukselle vähintään 14 päivää ennen hakkuun aloittamista. Ilmoitus tulisi tehdä hakkuiden lisäksi myös muista metsänhoito- ja käyttötoimenpiteistä silloin, kun toimenpiteet kohdistuvat lakiehdotuksessa tarkoitettuihin metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeisiin elinympäristöihin.

Metsälain ja metsäpoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi esitys sisältää ehdotuksen

metsätalouden alueellisten tavoiteohjelmien laatimisesta. Tavoiteohjelma sisältäisi alueellisesti määritellyt tavoitteet metsien kestävän hoidon ja käytön edistämiseksi sekä tavoitteet rahoitus- ja muiden keinojen käyttämiselle. Ohjelman laatimisesta vastaisivat metsäkeskukset. Se laadittaisiin metsäkeskuksen toiminta-alueelle yhteistyössä ympäristökeskuksen ja alueen muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta hakkuilla ja niihin liittyvillä toimenpiteillä on keskeinen merkitys. Vuositaiten tehdään 100 000—150 000 puukauppaa. Puukauppaan ja urakointikäytäntöön on muodostunut vakiintuneita käytäntöjä, jotka on otettu huomioon ehdotetun metsälain säännöksissä.

Silloin kun epäillään, että metsälakia on rikottu, alueella tulisi pitää katselmus. Seuraamusjärjestelmä muuttuisi siten, että yksityismetsälain mukaisesta, etupäässä metsän rauhoittamiseen perustuvasta järjestelmästä siirryttäisiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin eli rangaistukseen ja menettämisseuraamukseen perustuvaan järjestelmään. Metsälaissa säädettäisiin metsänkäyttöilmoituksen laiminlyönnistä ja metsärikkomuksesta tuomittavasta sakkorangaistuksesta sekä metsärikoksesta, josta voitaisiin tuomita sakko- tai vankeusrangaistus.

Toimeenpanomenettelyn osalta esityksellä pyritään yksityismetsälakia yksinkertaisempaan menettelyyn.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain mukaista valtion tukea ja lainaa voitaisiin osoittaa yksityismetsissä toteutettaviin töihin, joiden tavoitteena on puuntuotannon kestävyys tai metsien biologisen monimuotoisuuden turvaaminen taikka metsäluonnonhoitohankkeiden toteuttaminen. Lisäksi rahoitusta voitaisiin myöntää eräisiin muihin näitä tavoitteita tukeviin edistämistoimenpiteisiin.

Puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi ehdotetaan rahoitettaviksi työlajeiksi metsänuudistamista, kulutusta, nuoren metsän hoitoa, energiapuun korjuuta, metsänterveyslannoitusta, kunnostusojitusta ja metsätien tekemistä. Työlajit kattavat kumottavaksi ehdotettuun metsänparannuslakiin sisältyvät työajit.

Biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi valtion tuen käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi toimenpiteisiin, joilla huolehditaan metsien monimuotoisuudesta ja joilla ehkäistään puuntuotannon kestävyttä turvaavista toimenpiteistä aiheutuvia ympäristöhaittoja (ympäristötuki).

Yksittäisiä työläjäre laajempien luonnonhoitohankkeiden suunnittelun ja toteutuksen tukemiseksi ehdotetaan käytettäväksi tarkoitukseen erikseen valtion talousarviossa osoitettuja varoja. Metsäkeskus suunnittelisi ja toteuttaisi tai valvoisi yhteistyössä maanomistajan kanssa erilliset metsäluonnonhoitohankkeet. Hankkeiden toteutus edellyttäisi maanomistajan suostumuksen.

Rahoitusta ehdotetaan käytettäväksi lisäksi maanomistajakohtaisten, useampivuotisten toimintasuunnitelmien laadintaan. Toimintasuunnitelma sisältäisi kaikki tilalla lähivuosina toteutettaviksi suunnitellut työkohteet, joihin haetaan rahoitusta, sekä rahoituspäätökseen vaikuttavat tilan metsien hoitoa ja käyttöä koskevat rajoitukset, velvoitteet ja suositukset.

Ehdotettu laki sisältää myös säännökset tuen käyttämisestä juurikkään torjuntaan, hankkeiden toteutuksessa havaittujen virheiden korjaamiseen ja vahinkojen korvaamiseen sekä yksityismetsien kestävää hoitoa ja käyttöä edistävään kokeilu- ja selvitystoimintaan.

Rahoitusta ehdotetaan myönnettäväksi nykyisen metsänparannuslain mukaisesti useimmiten vain yksityisille maanomistajille, yhteismetsän osakaskunnalle ja luonnollisten henkilöiden muodostamalle yhteisölle, jonka pääasiallisena tarkoituksena on maa- ja metsätalouden harjoittaminen. Eräisiin laissa tarkoitettua toimintaa tukeviin toimenpiteisiin rahoitusta voitaisiin kuitenkin myöntää myös muille kuin yksityisille maanomistajille.

Pääasialliseksi rahoitusmuodoksi ehdotetaan valtion tukea. Lainaa voitaisiin myöntää yhteishankkeina toteutettaviin kunnostusojutukseen ja metsäteiden tekemiseen.

Puuntuotannon turvaamiseksi tehtävissä töissä kokonaan valtion varoista voitaisiin rahoittaa metsänuudistamisessa tarvittavat siemenet ja taimet sekä muut välttämättömät tarvikkeet ja kulutuksessa tarpeelliset vakuutukset sekä tavanomaista suuremmista tai poikkeavista ympäristönhoidollisista töistä

aiheutuneet kustannukset. Asianomaisen ministeriön määräämin perustein voitaisiin myös hankkeiden suunnittelukustannukset rahoittaa kokonaan valtion tuella. Työkustannuksiin myönnettävän tuen määrä ehdotetaan porrastettavaksi jakamalla maa vyöhykkeisiin, joista säädettäisiin tarkemmin aseuksella. Tarkoitus on, että tuki on suurin siellä, missä rahoitettavien työläjäre toteuttamisen yksityistaloudellinen kannattavuus on muuten heikoin.

Ehdotettuun lakiin sisältyy myös säännös asianomaisen ministeriön osoittamien työllisyysvarojen käytöstä nuoren metsän hoitotöihin ja niihin liittyvään energiapuun korjukseen.

Asianomainen ministeriö päättäisi vuosittain varojen suuntaamisesta metsäkeskuksille lakiehdotuksen mukaisiin toimenpiteisiin. Varojen suuntaamisessa otettaisiin huomioon metsätalouden alueellisissa tavoiteohjelmissa esitetyt tarpeet. Metsäkeskus ratkaisisi maanomistajien tekemien hakemusten perusteella käyttöönsä asetettujen määrärahojen puitteissa varojen suuntaamisesta hankkeisiin.

Kumottavaksi ehdotettavaan metsänparannuslakiin verrattuna maanomistajan asema tuen saajana korostuisi. Maanomistaja päättäisi useimmiten, kenelle hän antaisi töiden suunnittelun ja toteutuksen, jollei hän tee niitä itse. Poikkeuksen muodostaisivat metsäluonnonhoitohankkeet, jotka metsäkeskus suunnittelisi ja toteutettaisi tai joita se valvoisi.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Metsälaki

Ehdotus metsälakiin asettaisi eräitä rajoitteita ja velvoitteita kaikkien metsänomistajaryhmien harjoittamalle metsätaloudelle.

Puuntuotannon pitkän aikavälin jatkuvuuden turvaamiseksi säädettäisiin kasvatushakuiden voimakkuutta ja uudistushakkuun aikaisinta toteuttamisajankohtaa koskeva rajoite sekä uudistushakkuun jälkeen puuston uudistamista koskeva velvoite. Näiltä osin säännökset vastaisivat pitkälti voimassa olevan yksityismetsälain soveltamiskäytäntöä.

Yksityismetsälakiin verrattuna uutena vel-

voitteena asetettaisiin metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi rajoitteita puuston ja maan käsittelylle eräillä yleensä pienialaisilla elinympäristöillä. Valtion metsien osalta on jo voimassa olevassa Metsähallituksesta annetussa laissa asetettu yleisellä tasolla metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämisvelvoite.

Metsän käyttöä koskevia rajoitteita asetettiin myös alueilla, joissa metsän säilyminen on tarpeen metsänrajan alenemisen ehkäisemiseksi. Ehdotetut säännökset vastaavat periaatteiltaan kumottavaksi ehdotetun suojametsistä annetun lain säännöksiä. Tarkoitus on, että metsälain mukainen suojametsäalue vastaisi suunnilleen suojametsistä annetun lain perusteella määriteltyä aluetta. Suojametsistä annettua lakia vastaavasti olisi mahdollista määritellä myös muita erillisiä suojaluokkia. Tällaisia ei kuitenkaan ole nykyisin. Niiden tarve kohdistuisi yksittäistapauksiin, jolloin myös niiden taloudelliset vaikutukset jäisivät vähäisiksi. Suojametsäalueesta päättäisi valtioneuvosto ja suojaluokista metsätalousasioissa toimivaltainen ministeriö.

Monimuotoisuuden turvaamiseksi ehdotetun puuston ja maaperän käsittelyrajoitukset kohdistuisivat yleensä pienialaisiin ja osin puuntuotannon kannalta vähämerkityksisiin kohteisiin. Metsätalouden kannalta merkityksellisiä ovat lehtoihin ja reheviin korpiin sekä pienvesien ja jyrkänteiden lähiympäristöjen puustoon liittyvät käsittelyrajoitukset.

Käytettävissä ei ole arvioita näiden alueiden pinta-aloista tai puuntuotannollisesta merkityksestä. Ehdotetussa laissa on kuitenkin lähdetty siitä, että näiden erityiskohteiden osalta puuston hakkuut eivät olisi kokonaan kiellettyjä. Mikäli rajoitteista yksittäistapauksessa aiheutuisi maanomistajalle metsäntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä, jota ei ole pidettävä vähäisenä, maanomistajalle tulisi ehdotuksen mukaan myöntää hakemuksesta lupa toteuttaa toimenpiteet siten, että taloudellinen menetys jää vähäiseksi. Vaihtoehtoisesti maanomistajalle voitaisiin myöntää kestävän metsätalouden rahoitusta koskevassa lakiehdotuksessa tarkoitettua harkinnanvaraista ympäristötukea.

Koko metsätalouden kannalta tarkastellen esityksen mukaiset monimuotoisuuden turvaavat metsien käytön rajoitukset eivät ole merkittäviä. Metsähallituksen ja teollisuuden

omissa metsissään saamien tähänastisten kokemusten perusteella voidaan arvioida, että toimittaessa hyvään metsänhoitoon ja monimuotoisuuden ylläpitämiseen tähtäävien metsänhoitosuosittelujen mukaisesti, hakkuutulot vähenevät kohteesta riippuen 1—5 prosenttia. Hakkuutulosten menetykset aiheutuvat tällöin lähinnä hakkuualueelle jätettävästä käyttökelpoisesta puusta. On kuitenkin huomattava, että metsälakiehdotukseen sisältyvät metsänkäytön rajoitukset ovat metsänhoitosuosituksissa esitettyjä lievempiä, jolloin myös taloudelliset menetykset jäänevät edellä mainittuja arvioita alhaisemmiksi.

Puuston hyödyntämistä rajoittavat vaikutukset kohdistuisivat alueellisesti melko tasaisesti. Suojametsäalue sijaitsee tosin Lapin läänissä, mutta tilanne ei muuttuisi nykyisestä.

Subjekttiivinen oikeus metsien käytön rajoituksista aiheutuviin korvauksiin tulisi kysymykseen vain, jos suojametsäalueella rajoitetaan yksityisen maanomistajan kotitarvepuun ottoa tai kielletään se kokonaan. Viime vuosina on rajoitusten vastineeksi osoitettu puunotto-oikeuksia valtion metsistä vain muutamia kymmeniä kuutiometrejä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain mukaisesti puuntuotannon kestävyden turvaamiseksi rahoitettavien toimenpiteiden suuntaaminen kunnostusojitukseen, metsätien tekemiseen ja Pohjois-Suomessa metsänuudistamiseen edistää puun käytön lisäämistä pitkällä aikavälillä. Metsätiiden tekemistä rahoittamalla tuetaan paitsi metsätalouden kulku- ja kuljetusolojen parantamista myös haja-asutusalueiden liikenneolojen kehittämistä.

Taimikoiden ja riukumetsien hoito eli nuoren metsän hoito järeyyttää puustoa ja parantaa näin metsiköiden koneellisen korjuun edellytyksiä tulevaisuudessa. Energiapuun korjuutuella edistetään aluetalouksien energiomavaraisuuden nostamista.

Ehdotuksen mukaan puuntuotannon turvaamista ja metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin tuleva rahoitus myönnettäisiin kaikilta osin suoraan maanomistajille. Tämä merkitsisi samalla, että töiden suunnittelija ja toteuttaja olisi maanomistajan valittavissa. Valinnassa tulisi ottaa kuitenkin huomioon ne

suunnittelijan tai toteuttajan ammattitaitoa ja suorituskykyä koskevat edellytykset, joita rahoitusta myönnettäessä voitaisiin asettaa erityisesti laajoissa ja teknisesti vaativissa hankkeissa.

Voimassa olevan metsänparannuslain mukaisten kunnostusojitus- ja metsätiehankkeiden suunnittelun ovat toteuttaneet metsälautakunnat niille osoitetuilla valtionavulla. Tarkoituksena on, että ehdotetun lain siirtymäsäännöksissä tarkoitetulla tavalla keskenäisinä olevat hankkeet rahoitettaisiin voimassa olevan käytännön mukaisesti mutta että uusissa hankkeissa siirryttäisiin maanomistajalle suoraan myönnettävään rahoitukseen.

Edellä tarkoitettu rahoituskäytännön muutokset edistäisi kilpailua hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Siirtyminen hankekohtaisista suunnitelmista poikkeustapauksia lukuun ottamatta maanomistajakohtaiseen, useampia vuosia kattavaan toimintasuunnitteluun vähentää osaltaan töiden suunnittelukustannuksia. Töiden suunnitteluun tarkoitettujen varojen tarvetta lisää kuitenkin se, että nyt ehdotetaan luovuttavaksi ilman ennakosuunnitelmaa tehtävien töiden rahoituksesta. Onkin arvioitavissa, että töiden suunnittelukustannukset pysyvät jokseenkin nykyisellä tasolla. Sen sijaan nykyisin kokonaan valtion varoin maksettujen työnjohtokustannusten sisällyttäminen töiden toteuttamiskustannuksiin vähentää valtion varojen tarvetta.

Kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna valtion tuen määrä puuntuotannon kestävyiden turvaaviin toimenpiteisiin tulisi säilyttää vähintään nykyisen metsänparannustöihin käytettävissä olevan tuen määrän tasolla. Lisäksi tulisi olla käytettävissä varoja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tehtäviin töihin ja metsäluonnon hoitoon.

Lakiehdotuksessa tarkoitettu metsätalouden tukeminen muodostaa verotusjärjestelmän muuttamisen jälkeen ainoan taloudellisen ohjauskeinon, jolla metsätaloustoimenpiteitä voidaan suunnata kansantalouden kannalta tärkeinä pidettäviin kohteisiin. Puuntuotannon kestävyiden turvaavilla töillä on myös suoranaisia vaikutuksia hakkuumääriin. On arvioitu, että metsänparannustöiden toteutukseen liittyen on vuosittain hakattu puuta vähintään viisi miljoonaa kuutiometriä.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotettujen lakien toimeenpano ja valvonta kuuluisivat edellä mainitun, metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain mukaisille alueellisille metsäkeskuksille.

Ehdotukset metsälakeiksi ja kestävä metsätalouden rahoitusta koskevaksi laiksi merkitsivät tarvetta lisätä metsäkeskuksissa sekä metsäluonnon monimuotoisuuteen liittyvää että oikeudellista asiantuntemusta. Samoin yhteistyötä alueellisten viranomaisten, kuntien ja eri organisaatioiden kesken tulisi lisätä, liittyen muun muassa alueellisen tavoiteohjelman laatimiseen.

Metsälakiehdotuksen toimeenpanoa ehdotetaan kevennettäväksi nykyiseen käytäntöön verrattuna siten, että luovuttaisiin puuston uudistamiseen liittyvien suunnitelmien hyväksymis- ja tarkastamismenettelystä.

Metsälakiehdotuksen mukaisia metsäkeskukselle tulevia uusia tehtäviä olisivat metsätalouden alueellisen tavoiteohjelman laatiminen ja monimuotoisuuden kannalta tärkeiden erityiskohteiden käsittelyn ohjaus ja valvonta. Lisäksi metsäkeskuksen lainvalvontavastuu ulottuisi myös valtion omistamiin talousmetsiin.

Nykyiset alueyksiköt eli metsälautakunnat ovat tähän saakka useimmiten vastanneet yhteishankkeina toteutettujen kunnostusojitus- ja metsätien rakentamishankkeiden suunnittelusta ja työnjohdosta. Kestävän metsätalouden rahoitusta koskevan lakiehdotuksen mukaisesti maanomistajan asemaa hankkeiden tilaajana vahvistettaisiin, mikä saattaa merkitä, että uusien metsäkeskusten asema muuttuisi aiempiin metsälautakuntiin verrattuna esimerkiksi yhteishankkeiden suunnittelun ja työnjohdon osalta.

4.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotettu metsälaki tukisi metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä yhtäältä asettamalla velvoitteita metsäluonnon kannalta tärkeiden elinympäristöjen käsittelylle ja toisaalta tarjoamalla aikaisempaa paremmin vaihtoehtoja metsien käsittelylle. Lain toimeenpanolla arvioidaan olevan lyhyelläkin aikavälillä myönteisiä vaikutuksia talousmetsien biologisen monimuotoisuuden säilymiselle ja muiden monikäyttötavoitteiden toteutumiselle. On arvioitavissa, että tällä on

myös pidemmällä aikavälillä alueellisen monimuotoisuuden säilymisen kannalta merkittävä vaikutus.

Samalla kun metsien hoidossa ja käytössä turvataan puuston kasvu ja elinvoimaisuus, lisääntyy myös metsiin sitoutuneen hiilen määrä. Tämä tukee kansainvälisiä pyrkimyksiä hidastaa ilmaston lämpenemistä. Elinvoimaiset metsät kestävät myös paremmin ilman epäpuhtauksia ja maaperän happamoitumista.

Metsätalouden haitalliset vaikutukset vesistöihin vähenisivät, kun metsälain velvoitteiden mukaisesti pienvesien lähiympäristöt käsiteltäisiin varovasti.

Metsälaissa säädettävä periaate seurata kestävä puuntuotannon ja metsäluonnon biologisen monimuotoisuuden tilaa alueitasolla antaisi hyvät edellytykset lain tavoitteiden toteuttamiselle. Samalla paransivat mahdollisuudet ottaa huomioon metsätalouden ympäristövaikutukset sekä tehdä yhteistyötä maanomistajien, viranomaisten ja kansalaisryhmien kesken.

Kumottavaksi ehdotetun suojametsistä annetun lain keskeisten säännösten sisällyttäminen metsälakiin korostaa edelleen toimia metsärajan alenemisen ehkäisemiseksi ja tarvittaessa metsien varovaista käsittelyä tuulille ja eroosiolle alttiilla alueilla. Ehdotus tukee myös osaltaan saamelaisen kulttuurin säilymisen ja perinteisten elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiä.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotettu laki laajentaisi mahdollisuuksia käyttää valtion varoja metsätaloudesta metsäluonnolle aiheutuvien haittavaikutusten lieventämiseen. Rahoitusta voitaisiin osoittaa sekä erillisiin metsäluonnonhoitohankkeisiin että normaalin metsän käytön yhteydessä maanomistajalle syntyvien kustannusten korvauksiin silloin, kun lisäkustannukset aiheutuvat luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Puuntuotannon turvaamistoimenpiteet tulee valtion rahoituksen saamiseksi yleensäkin suunnitella ja toteuttaa siten, ettei niistä aiheudu muulle ympäristölle kohtuudella vältettävissä olevaa haittaa.

4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Lakiehdotusten vaikutukset eri kansalaisryhmien kannalta ovat ennen muuta taloudellisia. Kuten edellä perustelujen koh-

dassa 4.1. on yksityiskohtaisemmin esitetty, lakiehdotukset sisältäisivät nykyiseen verrattavien metsänkäytön rajoitusten lisäksi maanomistajiin kohdistuvana uutena velvoitteena metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen. Tämä velvoite koskisi metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisia elinympäristöjä, joiden säilymisedellytykset erityisesti tärkeimpien, yleensä pienialaisten elinympäristöjen osalta, pyritään ehdotetuilla säännöksillä turvaamaan. Mainittu velvoite on lakiehdotuksiin otetun poikkeuslupamenettelyn ja ympäristötuen avulla tarkoitus säätää tasolle, jossa maanomistajille aiheutuva taloudellinen menetys jäisi vähäiseksi. Ympäristötuen ja muiden vastaavien taloudellisten kannustimien käytöllä voidaan säilyttää ja lisätä metsäluonnon ja metsämaisan virkistys- ja muita aineettomia arvoja kansalaisten elämisen laatuun vaikuttavalla tavalla.

Eri kansalaisryhmien mahdollisuudet vaikuttaa metsätalouden alueellisten tavoitteiden asettamiseen lisääntyisivät metsälakiehdotukseen sisältyvän metsätalouden alueellisen tavoiteohjelman laadinnassa edellytetyn yhteistyömenettelyn kautta.

Kestävän metsätalouden rahoitusta koskevassa lakiehdotuksessa on valtion rahoitusosuutta puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi tehtäviin töihin tarkoitus supistaa nykyisestä. Tuen myöntämisellä lakiehdotuksessa tarkoitettuihin metsänhoito- ja perusparannustöihin pyritään saamaan aikaan sellainen metsien ympäristöllinen ja puuntuotannollinen tila, joka vastaa yhteiskunnan metsäluonnonvaroille ja niihin perustuville toiminnoille asettamia taloudellisia ja muita — maanomistajan tavoitteista poikkeavia — tavoitteita. Lakiehdotuksella ei ole nykytilanteeseen verrattuna vaikutuksia eri kansalaisryhmien asemaan.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 6 päivänä toukokuuta 1993 metsätalouden ympäristöohjelmatyöryhmän. Työryhmä jätti 15 päivänä maaliskuuta 1994 yksimielisen ehdotuksen (TM 1994:3 MMM) metsätalouden ympäristöohjelmaksi ja samalla ekologisesti kestävä metsätalouden strategiaksi lähivuosille. Mietintö sisälsi myös ehdotuksen

metsälainsäädännön uudistamiseksi. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö vahvistivat yhteisesti 13 päivänä heinäkuuta 1994 metsätalouden ympäristöohjelman, myös lainsäädännön uudistamista koskevilta osin.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 2 päivänä maaliskuuta 1994 yleismetsälakityöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus laiksi metsien taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä käytöstä sekä metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä. Työssä tuli ottaa huomioon metsätalouden ympäristöohjelmatyöryhmän tekemät ehdotukset.

Työryhmä katsoi, että tulisi säätää yksityismetsälain kumoava yleismetsälaki, joka koskisi kaikkia talouskäytössä olevia metsiä. Työryhmä totesi kuitenkin, että metsälakien uudistaminen vaatii perusteellista selvitys- ja valmistelutyötä, mikä ei ollut mahdollista asetetun määräajan puitteissa. Työryhmä esitti, että valmisteltaisiin ehdotus valtioneuvoston periaatepäätökseksi, jossa määriteltäisiin metsälakien uudistamisen tavoitteet ja aikataulu. Työryhmän ohjaajana toiminut metsäpolitiikan neuvottelukunta yhtyi työryhmän käsitykseen.

Valtioneuvosto teki 15 päivänä kesäkuuta 1994 periaatepäätöksen metsien kestävä hoidon ja käytön periaatteiden toteuttamisesta. Periaatepäätöksen mukaan tuli aloittaa metsälainsäädännön kokonaisuudistus.

Maa- ja metsätalousministeriön 12 päivänä toukokuuta 1993 asettama metsäparannustyöryhmä selvitti seikkaperäisesti metsänparannusrahoituksen tilaa ja sen kehittämismahdollisuuksia. Työryhmässä olivat edustettuina kaikki jäljempänä mainitussa metsälakitoimikunnan rahoituslakijaostossa jäseninä olleet tahot ympäristöministeriötä lukuun ottamatta. Työryhmän muistiossa (1994:5 MMM) on otettu kantaa nyt esillä oleviin kysymyksiin hyvin pitkälle samoin perustein ja lopputuloksin kuin tässä esityksessä.

5.2. Valmisteluelimet

Maa- ja metsätalousministeriön 19 päivänä elokuuta 1994 asettama metsälakitoimikunta jätti 30 päivänä syyskuuta 1995 mietintönsä (komiteanmietintö 1995:11). Mietintöön sisältyivät ehdotukset yksityismetsälain korvaavaksi metsänhoitolain ja metsäparannuslain korvaavaksi metsätalouden rahoituslaiksi sekä mietinnön II osassa toimikunnan

näkemykset metsätalouden edistämisen ja valvonnan periaatteista. Mietintöön sisältyi lukuisia, lähinnä ehdotusten yksityiskohtia koskevia eriäviä mielipiteitä ja täydentävä lausuma. Toimikunnan ehdottaman metsänhoitolain tavoitteena oli puuntuotannon sekä metsien biologisen monimuotoisuuden turvaaminen kaikissa talouskäytössä olevissa metsissä. Kestävän metsätalouden rahoitusta koskevan lain tavoitteena puolestaan oli edistää puuntuotannon ja metsäluonnon hoidon kannalta tärkeiden toimenpiteiden toteuttamista varsinaisissa yksityismetsissä.

Hallituksen esityksen monimuotoisuuden turvaaminen virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Esitys noudattaa keskeisiltä osin metsälakitoimikunnan mietinnön ehdotusta.

5.3. Lausunnot

Metsälakitoimikunnan mietinnöstä pyydettiin lausunnot suurimmilta eduskuntapuolueilta, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, työministeriöltä ja ympäristöministeriöltä, muilta tärkeimmiltä viranomaisilta, metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatioilta, metsänomistajien ja metsäteollisuuden keskeisiltä järjestöiltä sekä eräiltä etujärjestöiltä ja ympäristöjärjestöiltä. Lisäksi hankittiin lausunnot Metsäntutkimuslaitokselta sekä Helsingin ja Joensuun yliopistoilta. Lausunnonantajat pitivät mietinnössä ehdotettua metsälakien uudistamista tarpeellisena ja oikeansuuntaisena. Eduskuntapuolueet pitivät esityksiä pääosin toteutuskelpoisina. Monissa lausunnoissa esitettiin kuitenkin toimikunnan ehdotusten lukuisten yksityiskohtien muuttamista. Varsin yleisesti katsottiin, että toimikunnan ehdottamat keinot metsän hakkuun jälkeisen uudistamisen varmistamiseksi ovat riittämättömiä. Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain osalta keskeiset huomautukset koskivat tuen veronalaisuutta, suunnitelmavelvoitetta, rahoitettavia työläjeyksiä ja työnjohtokustannusten sisällyttämistä töiden toteuttamiskustannuksiin. Lausunnoista on maa- ja metsätalousministeriössä tehty tiivistelmä.

Ehdotusten keskeisistä kysymyksistä ja ilmenneistä toimikunnan ehdotuksen muutostarpeista on neuvoteltu erityisesti ympäristöministeriön mutta myös oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön sekä toimikuntatyössä mukana olleiden puolueiden edustajien kanssa. Valmistelun yhteydessä

on myös laajalti kuultu metsätalouden keskeisiä sidosryhmiä ja luonnonsuojelujärjestöjä.

Mietinnöstä annettujen lausuntojen sekä käytyjen neuvottelujen ja kuulemisten perusteella tässä esityksessä on poikettu eräin osin toimikunnan ehdotuksista. Metsälain osalta keskeisimmät poikkeamat koskevat lain nimikkeen ohella säännösehdoituksia uuden puuston aikaansaamisesta, maankäyttömuodon muuttamisesta, metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja metsänkayttöilmoituksesta. Myös kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain osalta esityksessä lain nimike on muuttunut toimikunnan ehdottamasta. Lisäksi poikkeamia on säännöksessä, joka koskee tuen veronalaisuutta. Säännöksissä on puututtu varojen käyttämiseen EU:n osaksi rahoittamien ohjelmien puitteissa, lainarahoituksen käyttöön sekä tarkennettu metsäluonnon hoitohankkeiden rahoitusta. Molempien lakien muutoksenhakusäännöksissä ehdotetaan, että lääninoikeus olisi yksinomainen muutoksenhakuviranomainen. Lausunnoissa esitetyt lakiehdotuksen yksityiskohtia koskevat huomautukset on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esitystä valmisteltaessa.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Luonnonsuojelulain uudistaminen

Ympäristöministeriön asettama luonnonsuojelulakityöryhmä jätti 31 päivänä maaliskuuta 1995 tarkistetun ehdotuksensa (työryhmän raportti 5/1995) uudeksi luonnonsuojelulaiksi ja eräksi siihen liittyviksi lainmuutoksiksi. Ympäristöministeriö on hankkinut ehdotuksesta lausunnot ja jatkanut uuden luonnonsuojelulain valmistelua virkatyönä samanaikaisesti tähän esitykseen liittyvien lakiehdotusten kanssa.

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat neuvotelleet luonnonsuojelu- ja metsälakiesitysten valmisteluvaiheessa niiden yhteensovittamisesta.

Esitysten riippuvuus toisistaan liittyy keskeisesti lakien soveltamisalaan sekä tiettyjen luontotyyppien ja elinympäristöjen säilyttämistä ja turvaamista koskevien säännösten sijoittamiseen näihin esityksiin.

Jos valmisteilla oleva uusi luonnonsuojelulaki ei olisi voimassa ehdotetun metsälain ja kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain voimaan tullessa taikka luonnonsuojelulakia ei vahvistettaisi metsälakiehdotukseen ja kestävän metsätalouden rahoitusta koskevaan lakiehdotukseen liittyvien säännösten osalta niissä tarkoitetussa muodossa, joudutaan tähän esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia näiltä osin tarkistamaan.

6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Vuonna 1992 Rio de Janeirossa järjestetyssä UNCED:ssä hyväksytyt metsien hoitoa, käyttöä, suojelua ja kestävästä kehitystä koskevat niin sanotut metsäperiaatteet sekä Euroopan toisessa metsäministerikongressissa Helsingissä vuonna 1993 hyväksytyt kestävän metsätalouden yleisperiaatteet muodostavat Suomen metsäpolitiikan asiaperustan. Rio de Janeiron metsäperiaatteissa ja toimintaohjelma Agenda 21:n metsien hävittämistä koskevassa luvussa tunnustetaan metsien taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja ekologinen merkitys.

UNCED:ssä allekirjoitettiin myös metsiin kiinteästi liittyvä biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (SopS 78/94), joka tuli Suomen osalta voimaan 25 päivänä lokakuuta 1994, sekä ilmastomuutosta koskeva puitesopimus (SopS 61/94), joka tuli voimaan Suomen osalta 1 päivänä elokuuta 1994. Metsiin liittyvät läheisesti myös ilmakehän ja biologisen monimuotoisuuden suojelua, maataloutta ja maaseudun kehitystä, vuoristoalueiden kehitystä ja aavikoitumisen estämistä koskevat Agenda 21:n osat.

Suomen vuonna 1993 isännöimä Euroopan toinen metsäministerikongressi sekä sen jatkotyö, josta Suomi vastaa yhdessä Portugalin kanssa, tukee Rio de Janeiron kongressissa hyväksytyt periaatteiden täytäntöönpanoa ja on tuonut metsiä koskevat päätökset alueelliselle tasolle ensimmäisenä maanosana maailmassa.

Helsingin metsäministerikongressi hyväksyi määritelmän metsien kestäväälle käytölle ja hoidolle. Kongressissa Euroopan metsäasioista vastaavat ministerit ja EU:n edustaja hyväksyivät yleisen julkilausuman ja allekirjoittivat seuraavat neljä päätöslauselmaa:

H1 "Euroopan metsien kestävän hoidon ja käytön yleisperiaatteet",

H2 "Euroopan metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä koskevat yleisperiaatteet",

H3 "Metsäalan yhteistyö taloudellisessa muutoksessa olevien maiden kanssa" ja

H4 "Strategia Euroopan metsien sopeuttamiseksi pitkällä aikavälillä ilmastonmuutosten vaikutuksiin".

Esitys metsälaiksi ja laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta on tavoitteiltaan yhdenmukainen Rio de Janeiron metsäperiaatteiden ja Helsingin metsäministerikonferenssin yleisperiaatteiden kanssa. Voimassa olevaan metsälainsäädäntöön ei vielä sisälly osia näistä yleisperiaateista. Poikkeuksena on Metsähallituksesta annettu laki, johon on jo sisällytetty tavoite metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä. Lainsäädännön kehittämisen ohella jatkotyössä on välttämätöntä edelleen kehittää kestävän metsätalouden kriteereitä ja indikaattoreita Suomen metsäpoliittisten saavutusten ja metsätaloudessa tapahtuneiden muutosten kuvaamiseksi ja arvioimiseksi.

6.3. Euroopan unionin rahoitus metsätaloudelle

Metsätaloustoimenpiteisiin voidaan saada osarahoitusta Euroopan maatalousrahaston tuki- ja ohjausosastosta. Kansallinen rahoitus näihin töihin on tähän asti sisältynyt metsänparannusvaroihin ja yksityismetsätalouden organisaatioille myönnettyyn valtionapuu. Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdo-

tetussa laissa tarkoitetulla valtion tuella osallistuttaisiin vastaavasti jäljempänä mainittujen ohjelmien vaatimaan kansalliseen rahoitukseen.

Metsänparannustöitä eli esityksen mukaisia puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi rahoitettavia töitä on sisällytetty Euroopan yhteisöjen komission hyväksymään, maatiilojen metsätöidenpiteistä laadittuun ohjelmaan. Ohjelma on maatalouden metsätöidenpiteitä koskevasta yhteisön tukijärjestelmästä annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2080/92 tarkoitettu ohjelma. Ohjelmaan voidaan sisällyttää kaikkia muita nykyisen metsänparannuslain mukaisia työlajeja, paitsi taimikonhoitoa ja nuoren metsän kunnostusta sekä luonnontuhojen kohteeksi joutuneen alueen metsänuudistamista. Metsänparannustöihin voivat tämän ohjelman mukaista rahoitusta saada vain ne maanomistajat, joiden kokonaistuloista vähintään 25 prosenttia on peräisin maataloudesta. Ohjelma on laadittu vuosille 1995—1999, mutta komissio on hyväksynyt ohjelman rahoituksen vuoden 1997 loppuun mennessä hyväksyttävien töiden osalta. Nämä työt onkin tarkoituksenmukaisinta rahoittaa voimassa olevan metsänparannuslain mukaisin rahoitusehdoin ainakin vuoden 1997 loppuun saakka.

Metsänparannustöistä metsätien tekemistä, kunnostusojitusta ja nuoren metsän kunnostusta voidaan rahoittaa alueellisten, vuosille 1995—1999 hyväksytyjen Euroopan maatalousrahaston 5 b- ja 6-ohjelmien kautta. Näissä ohjelmissa on varauduttu siihen, että metsätaloustoimenpiteitä koskevat rahoitusehdot voivat muuttua ja metsäluonnonhoitohankkeita voidaan ohjelmakauden loppuvaiheessa rahoittaa osana 5 b- ja 6-ohjelmia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Metsälaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Lain tarkoituksena olisi edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

Edellä mainitussa Euroopan toisessa metsäministerikonferenssissa hyväksyttiin Euroopan metsien kestävää hoitoa ja käyttöä koskeva määritelmä. Sen mukaisesti metsien kestävä hoito ja käyttö tarkoittaa metsien ja metsämaiden hoitoa ja käyttöä siten, että säilytetään niiden monimuotoisuus, tuottavuus, uusiutumiskyky, elinvoimaisuus ja mahdollisuus toteuttaa nyt ja tulevaisuudessa merkityksellisiä ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia toimintoja paikallisilla, kansallisilla, alueellisilla ja maailmanlaajuisilla tasoilla sekä siten, ettei aiheuteta vahinkoa muille ekosysteemeille.

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön vuonna 1994 yhteisesti vahvistamassa metsätalouden ympäristöohjelmassa määritellään metsien kestävä hoidon ja käytön merkitsevän käytännön metsätaloudessa, että:

- metsien uusiutumiskyky ja elinvoimaisuus on turvattu,
- kansantalouden kannalta tarvittava puuraaka-aineen tuotanto on turvattu,
- luonnonvaroja hoidetaan ja käytetään siten, että metsien, soiden ja vesistöjen monimuotoisuus ei vähene,
- metsätalous ylläpitää talousmetsissä selkeää vaihtelevuutta, joka luo edellytykset runsaalle eliöstölle,
- metsien, soiden ja vesistöjen monikäyttömahdollisuudet turvataan,
- paikallisen väestön toimeentuloa ei vaaranneta ja
- tulevien sukupolvien mahdollisuus käyttää metsiä, soita ja vesistöjä hyväkseen monipuolisesti sekä paikallisella, kansallisella että kansainvälisellä tasolla ei vaarannu.

Tähän pyrittäessä keinoina voidaan käyttää lain velvoitteiden lisäksi taloudellisia kan-

nustuskeinoja sekä suosituksia ja muita edistämiskeinoja.

Metsät ovat taloudellisesti maamme tärkein luonnonvara. Se, että metsät ovat uusiutuva luonnonvara, mahdollistaa metsien tehokkaan ja jatkuvan hyödyntämisen. Puuntuotannollisesti kestävä metsätalouden harjoittaminen edellyttää kuitenkin metsän uudistumisesta huolehtimista sekä puuston järkevää käsittelyä. Metsien kasvu lisääntyy edelleen.

Metsien kestävä hoito ja käyttö sisältää myös vaatimuksen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamisesta. Käsiteltäessä monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä kohteita on tarpeen ottaa korostetusti huomioon muut kuin taloudelliset näkökohdat.

Lain tavoitteiden toteuttamiseksi metsien käytön eri näkökulmat tulee käytännön metsien käsittelyssä sovittaa yhteen siten, että turvataan taloudellisesti kannattavan metsätalouden harjoittamisen edellytykset.

Laissa metsällä tarkoitetaan sitä metsäluonnon ekologista kokonaisuutta, joka koostuu elollisesta ja elottomasta osasta sekä näiden osien sisällä ja välillä vallitsevista vuorovaikutussuhteista. Metsäluonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan kaikkien metsissä elävien kasvien, eläinten ja mikro-organismien sekä niiden elinympäristöjen monimuotoisuutta ja vaihtelua, joka ilmenee eliölajien, niiden geneettisen perimän sekä ekosysteemien runsautena ja monipuolisuutena.

2 §. *Soveltamisala.* Maa voidaan luokitella metsätalousmaahan, maatalousmaahan, rakennettuun maahan ja liikennealueisiin. Metsätalousmaa on vakiintuneesti luokiteltu puuntuotoskyvyn perusteella metsämaahan, kitumaahan ja joutomaahan. Laissa tarkoitetaan metsätalousmaalla metsämaata, kitumaata ja joutomaata.

Lakia sovellettaisiin metsän hoitoon ja käyttöön metsätalousmaalla riippumatta siitä, kuka maan omistaa tai kuka sitä hallinnoi. Siten lakia sovellettaisiin sekä valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen että yksityisten yhteisöjen ja muiden yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden omistamalla tai hallinnoimalla metsätalousmaalla.

Laissa säädettäisiin hakkuista ja muista

metsätaloudellisista toimenpiteistä. Lailla ei edellytettäisi muusta käytöstä jääneen metsän kasvatukseen soveltuvan maan metsittämistä tai ottamista metsätalouskäyttöön.

Metsähallituksesta annetun lain mukaan Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Kyseisestä laista ilmenee, että valtion liikelaitokseksi muuttuneella Metsähallituksella on hallinta- ja käyttöoikeus määrättyyn valtion maa- ja vesiomaisuuteen.

Metsähallituksen ja muiden organisaatioiden, joilla on hallinnassaan valtion maa- ja vesiomaisuutta, tulisi noudattaa tämän lain säännöksiä kuten maanomistajan.

Pykälän 1 momentin 1—6 kohtaan sekä 2 momenttiin on tarkoitus ottaa lain soveltamisalaa koskevat rajaukset suhteessa muihin alueiden käyttöä koskeviin säännöksiin.

Lakia ei sovellettaisi luonnonsuojelulain nojalla muodostetuilla luonnonsuojelualueilla, joiden hoidosta ja käytöstä sekä rauhoituksesta säädetään erikseen luonnonsuojelulaissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa olevat viittaukset luonnonsuojelulakiin tarkoittavat viittausta tämän lakiehdotuksen kanssa samanaikaisesti valmisteltavana olleeseen uuteen luonnonsuojelulakiin.

Metsälakia ei sovellettaisi myöskään alueilla, joilla olisi rakennuslain 135 §:n mukaisia erityisiä arvoja.

Erämaalain (62/91) mukaan erämaa-alueita perustetaan alueiden erämaaluonteeseen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Erämaalain mukaiset alueet ovat valtion omistamia alueita. Lain mukaan erämaa-alueen hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Sen laatii Metsähallitus ja vahvistaa ympäristöministeriö. Erämaa-alueiden metsät säilytetään luonnontilaisina tai niissä harjoitetaan luonnonomukaista metsänhoitoa. Erämaalailla on liittymäkohdat tähän lakiin otettaviin, suojametsiä koskeviin 12 §:n säännöksiin, joista 12 §:n 1 momentin säännös suojametsäalueeksi määrittämisestä tulisi koskemaan myös erämaa-alueita. Sen sijaan 12 §:n 2 momenttia, jossa säädetään suojametsäalueen hakkuiden edellytyksenä olevasta metsäkeskuksen hyväksymästä suunnitelmasta, ei

sovellettaisi erämaa-alueisiin.

Tällä lailla kumottavassa yksityismetsälaisa säädetään, että lakia ei sovelleta asema-, rakennus- tai rantakaava-alueilla, lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita, eikä asema- tai rakennuskaavan laatimiseksi toimenpidekiellossa olevilla alueilla. Vastaavanlaiset periaatteet säilytettäisiin tässä laissa. Koska rakennuslain mukaan asemakaavassa ei voida osoittaa alueita maa- ja metsätalouteen, säännöksessä tulisi kuitenkin edellä mainitun sijasta säätää, että tätä lakia ei sovelleta asemakaava-alueilla. Rakennus- tai asemakaavan laatimiseksi toimenpidekiellossa olevien alueiden merkitys metsätalouden kannalta arvioituna on vähäinen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vahvistetuilla yleiskaava-alueilla tätä lakia sovellettaisiin metsän hoitamiseen ja käyttämiseen vain maa- ja metsätalouteen ja virkistykseen osoitetuilla alueilla. Säännöksen 1 momentin mukaan metsälakia sovellettaisiin metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaalla. Siten metsälakia sovellettaisiin myös silloin, kun yleiskaavan laatiminen on vireillä ja silloin, kun kunnanvaltuusto on hyväksynyt alueelle vahvistamattoman, niin sanotun ensimmäisen asteen yleiskaavan.

Käytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa yksityismetsälain ja rakennuslain 124 a §:n velvoitteet ovat joutuneet ristiriitaan. Metsälakiin onkin tarkoitus ottaa säännökset, jotka estäisivät tällaisten tilanteiden syntymisen. Metsälain 6 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että lain hakuita koskevista yleisistä velvoitteista poiketen hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla, jos hakkuun kohteella on metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai monikäytön kannalta erityistä merkitystä. Jos kaavan mukaan määrättyllä alueella on tämänkaltaista merkitystä, hakkuun kohde yleensä käytännössä täyttäisi ehdotetun lain 6 §:n 1 momentin edellytykset ja hakkuu voitaisiin tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla. Lisäksi ehdotetaan 25 §:ssä säädettäväksi, että metsäkeskusten tulee olla riittävässä yhteistyössä kuntien kanssa tämän lain ja rakennuslain tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

Pykälän 3 momentin säännös on katsottu tarpeelliseksi metsälain soveltamisalan tar-

kentämiseksi luonnonsuojelulakiin nähden. Momentin säännös sisältäisi viittaukset niihin luonnonsuojelulain säännöksiin, joita metsälain lisäksi tulisi noudattaa metsien hoitamisessa ja käyttämisessä. Tällaisia säännöksiä olisi luonnonsuojelulain 9 §:ssä valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelmien oikeusvaikutuksista, 29—31 §:ssä luontotyyppien suojelusta, 32—35 §:ssä maiseman suojelusta, 39 §:ssä rauhoitetuista eläinlajeista, 42 §:ssä kasvilajien rauhoittamisesta, 47—49 §:ssä erityisesti suojeltavista lajeista, 55 ja 56 §:ssä toimenpiteistä perusteilla olevilla luonnonsuojelualueilla sekä 10 luvussa Natura 2000-verkostoon sisältyvän alueen turvaamisesta ulkopuolelta tulevalta haitalliselta vaikutukselta. Edellä mainittujen lisäksi luonnonsuojelulain 3 luvussa on metsien hoitamista ja käyttämistä koskevia säännöksiä luonnonsuojelualueen perustamisesta, alueen liittämisestä luonnonsuojelualueeseen ja luonnonsuojelumuistomerkin rauhoittamisesta, joista olisi voimassa, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään.

Koska ehdotettu metsälaki käsittäisi aiempaa laajemmin metsien hoitamiseen ja käyttämiseen liittyviä toimenpiteitä, on pykälän 3 momenttiin katsottu tarpeelliseksi ehdottaa luonnonsuojelulakiin kohdistuvien viittausten ohella myös yleissäännös sen noudattamiseen, mitä muussa laissa säädetään. Tässä tarkoitettuja säännöksiä sisältyy muun muassa vesilakiin (264/61) ja yksityisistä teistä annettuun lakiin (358/62).

3 §. *Maankäyttömuodon muuttaminen.* Lailla ei rajoitettaisi metsätalousmaan ottamista muuhun käyttöön.

Muutoksen edellyttämästä hakkuusta tai muusta toimenpiteestä tulisi kuitenkin toimittaa metsäkeskukselle metsänkäyttöilmoitus 14 §:ssä säädettäväksi ehdotetulla tavalla.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös sellaisten tapausten varalle, joissa ilmoitettu maankäyttömuodon muuttaminen sisältää viranomaisen lupaa edellyttävän toimenpiteen toteuttamisen. Näissä tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista sallia metsälain vastaisen hakkuun tai muun toimenpiteen suorittamista ennen viranomaisen lainvoimaista lupaa tai toimivaltaista suostumusta. Tällainen suostumus olisi esimerkiksi vesilain 2 luvun 26 §:ssä tarkoitettu töiden aloittamislupa.

Jotta metsälain velvoitteita ja lain rikkomisesta aiheutuvia seurauksia ei voitaisi tarkoituksellisesti kiertää, ehdotetaan pykälän 3 ja 4 momentissa säädettäväksi, että muuhun käyttöön ottamisen tulee tapahtua viiden vuoden kuluessa alueella suoritettun hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamisesta. Mikäli näin ei olisi tapahtunut, sovellettaisiin alueeseen ja sillä suoritettuihin hakkuisiin ja muihin toimenpiteisiin metsälain säännöksiä. Käytännössä tämä merkitsee, että uuden puuston aikaansaamisesta hakkuualueelle on huolehdittu 8 §:n mukaisesti niissä tilanteissa, joissa hakkuu tämän lain säännösten mukaan edellyttäisi metsän uudistamista. Mikäli hakkuu tai muu toimenpide todettaisiin suoritetuksi tämän lain vastaisella tavalla, tapaukseen tulisivat sovellettavaksi lain 5 luvun mukaiset seuraukset. Syyteharkinnassa ja velvoitettaessa korjaaviin toimenpiteisiin tulisi kuitenkin arvioitavaksi, onko aieman käyttömuodon muuttamiseen ollut todellinen ja onko muutoksen peruuntuminen johtunut esteestä tai syystä, johon asianomainen ei ole voinut kohtuudella varautua.

Määräaika, jonka kuluessa muuhun käyttöön otton tulee tapahtua, olisi sama kuin 8 §:ssä on tarkoitus varata taimikon aikaansaamiseksi toteutettaville toimenpiteille. Koska määräaika lasketaan hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamisesta eikä edellä mainitun käyttöilmoituksen jättämisestä tai viranomaisen luvan saamisesta, on muutoksen toteuttamiseen varattu viiden vuoden aika riittävä sen osoittamiseksi, että maankäyttötarkoitusta on tosiasiallisesti muutettu. Tosiasiallisesti käyttöönotoksi voitaisiin esimerkiksi rakennushankkeessa katsoa perustustöiden toteuttaminen.

4 §. *Metsätalouden alueellinen tavoiteohjelma.* Metsäkeskuksen laatima alueellinen tavoiteohjelma olisi uusi lakisääteinen toimintatapa, jolla hahmoteltaisiin talousmetsien eri käyttömuotojen tavoitteet. Ohjelma antaisi kokonaisnäemyksen metsäkeskuksen toiminta-alueen metsätalouden tilasta ja kehittämissuunnitelmista. Ohjelmassa otettaisiin huomioon metsien hoitoon ja käyttöön liittyvät taloudelliset, ekologiset ja sosiaaliset näkökohdat. Talousmetsien ensisijainen tarkoitus, puuntuotanto, olisi etusijalla, mutta ohjelmassa se suhteutettaisiin metsiin suuntautuviin muihin tarpeisiin. Keskeinen osa ohjelmaa olisi myös alueen metsien monimuotoisuuden kuvaus ja muutosten ennakointi. Mo-

nimuotoisuutta tarkasteltaessa otettaisiin huomioon sekä talousmetsät että alueella olevat luonnonsuojelulain nojalla muodostetut suojelualueet, rakennuslaissa tarkoitetut erityisesti suojeltavat alueet, erämaailain mukaiset alueet, sekä asema-, rakennus- ja rantakaava-alueiden maa- ja metsätalouteen osoitetut alueet.

Ohjelmaa laatiessaan ja sitä seurattaessaan metsäkeskus toimisi yhteistyössä alueen metsänomistajien ja heidän järjestöjensä, metsäteollisuuden, metsäyrittäjien, metsäyöntekijöiden, metsätoimihenkilöiden, valtionhallinnon, kuntien, luonnonsuojelujärjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja muiden ohjelman laatimisen kannalta tarpeellisten tahojen kanssa. Metsähallituksen tulisi hallinnassaan olevien valtion metsien osalta avustaa metsäkeskusta ohjelman laatimisessa.

Ohjelmaan sisältyisi arvio ja yleispiirteinen suunnitelma kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain mukaisesta toiminnasta. Tältä osin ohjelmaa tulisi vuosittain tarkistaa kulloinkin käytettävissä olevien määrärahojen suuruuden ja toiminnalle annettujen yleisten tavoitteiden mukaiseksi.

Lisäksi ohjelmaan sisältyisi arvio metsätalouteen tukeutuvasta yritystoiminnasta ja ehdotuksia erityisesti pienimuotoisen yritystoiminnan edistämiseksi.

Ohjelma olisi julkinen ja palvelisi muun ohella metsäsuunnittelua. Ohjelmaan ei otettaisi tilakohtaisesti yksilöitävissä olevaa tietoa.

Tavoiteohjelmaa laadittaessa tulisi selvittää ja arvioida riittävissä määrin sen toteutumisen ympäristövaikutukset. Koska ohjelmia laativat metsäkeskukset eivät ole ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/94) 24 §:ssä tarkoitettuja viranomaisia, tarkoituksena on, että mainitun lainkohdan korvaavat säännökset ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioinnista annettaisiin ehdotetun valtuuden nojalla asetuksella.

2 luku. Metsän hakkuu ja uudistaminen

5 §. *Puuston hakkuu.* Puuston hakkuulla tarkoitetaan puiden kaatamista.

Pykälän 1 momentissa mainittaisiin käytettävät puuston hakkuutavat, joita ovat kasvatushakkuu ja uudistushakkuu. Hakkuutapojen määrittely perustuu vallitsevan käytännön mukaiseen metsikkökohtaiseen puuston kä-

sittelyyn. Metsiköllä tarkoitetaan vakiintuneen metsätalouden käsitteen mukaista, kasvupaikaltaan ja puustoltaan yhtenäistä metsän osaa, joka samalla yleensä muodostaa metsän käsittely-yksikön.

Kasvatus- eli harvennushakkuu tehdään poistamalla osa metsikön puustosta. Hakkuun jälkeen metsikköön tulisi jäädä kasvaamaan riittävästi hyvälaatuisia, kasvatuskelpoisia ja metsikön luontaisessa kilpailussa menestyneitä puita. Kasvatushakkuusta on kyse myös silloin, kun poistetaan siemen- tai suojuspuuhakkuun yhteydessä jätetty ylimuusto taimikon yltä.

Uudistus- eli päätehakkuu tehdään poistamalla metsikön puusto kokonaisuudessaan (avo- ja kaistalehakkuu) tai jättämällä alueelle siementävää tai uuden puuston alkukehitystä suojaavaa puustoa (siemenpuu- ja suojuspuuhakkuu). Uudistushakkuuta seuraa velvollisuus uuden puuston aikaansaamiseen joko luontaista uudistumista taikka istutusta tai kylvöä käyttäen.

Uudistushakkuulle asetettavat vähimmäisvaatimukset ylittävien, uudistuskypsien puustojen osalta olisi mahdollista joko kehittää puustoa edelleen kasvatushakkuun periaatteella tai uudistaa se.

Sekä kasvatus- että uudistushakkuussa voidaan hakkuualueelle jättää monimuotoisuuden säilymistä ja maiseman kannalta tärkeää elävää ja kuollutta puustoa.

Metsien puuntuotannollisen kestävyys ja puuvarojen säilymistä turvaamiseksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin eräistä kasvatushakkuun ja uudistushakkuun edellytyksistä.

Kasvatushakkuun jälkeen hakkuualueelle tulisi jäädä kasvamaan riittävästi kasvatuskelpoista puustoa. Kasvatuskelpoisella puustolla tarkoitetaan kasvukykyisistä ja puiden keskinäisessä luontaisessa kilpailussa menestyneistä puuyksilöistä koostuvaa puustoa. Puuston pääosan tulisi olla kasvupaikalle sopivia puulajeja. Merkittävästi vahingoittuneita puita ei laskettaisi mukaan määritettäessä kasvatettavan puuston määrää.

Uudistushakkuun edellytyksenä olisi, että hakkuualueen puusto on saavuttanut riittävän järeyden tai iän. Puuston järeydellä tarkoitetaan 1,3 metrin korkeudelta juuren niskasta tai maanpinnasta mitattua puiden keskimääräistä läpimittaa. Uudistushakkuu saataisiin kuitenkin tietyissä tapauksissa tehdä ennen kuin puusto on saavuttanut uudistushakkuun edellytyksenä olevan vähimmäisjäreyden tai

-iän. Tällaisia erityisiä uudistushakkuun aikaistamista puoltavia syitä olisivat muun muassa puuston heikko taloudellinen tuotto huonon laadun, vajaapuustoisuuden tai muun vastaavan syyn takia. Poikkeus olisi mahdollista myös, mikäli metsikkö olisi perustettu erityiskäyttöä, kuten joulukuusien kasvattamista, energiapuun lyhytkiertoviljelyä tai erikoispuun tuottamista varten.

Luontaiseen uudistumiseen tähtäävien hakuiden osalta on katsottu tarpeelliseksi ottaa lakiin säännös, joka mahdollistaa tämän hakkuutavan käyttöedellytysten ennalta-arvioinnin. Luontaisen uudistumisen käyttö on viime vuosina laajentunut aikaisemmasta. Lainvalvonnessa on kuitenkin tullut esiin lisääntyvässä määrin tapauksia, joissa tällä uudistamistavalla ei ole saatu aikaan kelvollista taimikkoa tai uudistaminen on täysin epäonnistunut. Säännös mahdollistaisi nykyisen käytännön mukaisesti tällaisiin hakkuisiin puuttumisen sekä tarvittaessa 16 §:ssä tarkoitetun käsittelykiellon antamisen tapauksissa, joissa puuston, maaperän ja pintakäsvillisyyden perusteella ennalta arvioiden ei olisi edellytyksiä luontaiselle uudistumiselle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hakkuussa ja sen yhteydessä tehtävissä toimenpiteissä noudatettavasta huolellisuudesta. Hakatun puutavaran lähikuljetuksessa ja siihen liittyvässä kuormauksessa sekä hakkuun yhteydessä koituu yleensä aina vähäisiä vaurioita kasvamaan jäävään puustoon ja lähikuljetusreitit varten. Vaurioiden puuntuotannollinen ja taloudellinen merkitys riippuu muun muassa vaurioitumisen laadusta ja vioittumisen ajankohdasta. Vaurioiden syntymistä voidaan vähentää hakkuun ja puutavaran lähikuljetuksen hyvällä suunnittelulla, oikeilla hakkuumenetelmillä ja tarkoituksenmukaisella kuljetuskalustolla sekä huolellisella hakkuun ja kuljetuksen toteutuksella.

Kaikissa hakkuissa ja niihin liittyvissä toimenpiteissä, ennen kaikkea puutavaran lähikuljetuksessa, tulisi huolehtia siitä, että hakkuualueelle kasvamaan jätettävää ja sen ulkopuolella, lähinnä lähikuljetusreitit varrella kasvavaa puustoa ei vahingoitettaisi enempää kuin mitä olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista. Samoin tulisi huolehtia, että maasto ei vaurioidu puuston kasvuolosuhteita heikentävästi. Huomiota tulisi kiinnittää lähinnä korjuukaluston ja korjuuajankohdan tarkoituksenmukaiseen valintaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäväksi ehdo-

tettava valtuus asianomaiselle ministeriölle antaa tarkempia yleisiä määräyksiä koskee sellaisia kasvatushakkuun ja uudistushakkuun edellytyksiä, jotka yksityiskohtaisuutensa vuoksi eivät ole tarkoituksenmukaisia lain tai asetuksen tasolla säädettäväksi.

6 §. *Hakkuu erityiskohteissa.* Hakkuu olisi mahdollista tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla, jos alueella on metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai metsän monikäytön kannalta erityistä merkitystä. Hakkuu voitaisiin tällöin tehdä 5 §:n ja sen perusteella annetuista säännöksistä poiketen, esimerkiksi valikoimalla kasvatushakkuussa jäävä puusto monikäyttömerkityksen perusteella.

Monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta merkitys voisi liittyä esimerkiksi eliölajiston, kuten erikoisten kasvi- ja eläinlajien esiintymispaikkoihin. Maiseman kannalta merkittäviä tekijöitä voisivat olla asutuksen välitön läheisyys, harjut ja vesistöjen rannat. Monikäytön kannalta merkittäviä tekijöitä voisivat muiden ohella olla alueen ulkoilu- ja virkistyskäyttö, marjastus, riistan viihtyvyys taikka alueen muu poikkeava talouskäyttö, kuten jäkälän keräys. Esimerkkejä muista merkitystä omaavista tekijöistä ovat alueen poikkeava kulttuurihistoria, metsän erikoinen kehityshistoria, kuten vanhaa metsää kasvavat niin sanotut vedenkoskemattomat laet tai niin sanotut kulonkiertämät, sekä alueen puuston suojavaikutus tuulta, melua tai muuta vastaavaa vaikutusta vastaan.

Jos hakkuun tai muun syyn takia kohteen luonne muuttuu siten, että erityisen monikäyttömerkityksen olemassaolo lakkaa, lakaisi myös oikeus tässä pykälässä tarkoitettuun 5 §:n säännöksestä poikkeavaan hakkuuseen.

Pykälän 2 momentin tutkimuskäytöllä tarkoitettaisiin tutkimuslaitosten, yliopistojen, korkeakoulujen tai muiden oppilaitosten tekemää tutkimustoimintaa joko näiden omissa metsissä tai sopimuksen perusteella vieraan metsissä. Tutkimuskäytössä olevissa metsissä ja opetuskäytössä olevissa havaintometsissä saataisiin hakkuu tai metsän muu käsittely tehdä ehdotetun lain säännöksistä poiketen siinä laajuudessa kuin sen erityinen käyttö-tarkoitus edellyttää.

Muita alueita, joissa saataisiin soveltaa käyttötarkoituksen edellyttämiä hakkuutapoja, olisivat muun muassa ulkoilulain (606/73) mukaiset alueet sekä puolustusvoi-

main harjoituskäytössä olevat alueet.

7 §. *Metsän hakkaajan vastuu.* Lakiin tulisi ottaa säännös, jossa korostetaan metsän hakkaajan vastuuta. Metsän hakkaajan tulisi puustoa hakatessaan ja muita siihen liittyviä toimenpiteitä tehdessään osaltaan huolehtia siitä, että hakkuussa ja siihen liittyvissä toimenpiteissä noudatetaan ehdotetun lain säännöksiä.

Kuten lakiehdotuksen yleisperusteluissa on todettu, viisi suurinta puunostajaa ostaa noin 4/5 markkinapuusta. Valtaosa yksityismetsien puusta myydään metsänhakkuusopimukseen perustuvalla niin sanotulla pystykaupalla. Siten metsänhakkuusopimukseen perustuvalla menettelyllä on tärkeä merkitys nykyisessä puukauppajärjestelmässä. Metsänhakkuusopimus voidaan määrittellä sopimukseksi, jolla luovutetaan määrätylle henkilölle oikeus hakata ja korjata määrätyltä, toiselle kuuluvalla alueella sopimuksen mukainen puumäärä.

Käytännön hakkuutoiminnassa maanomistajilla ei useinkaan ole mahdollisuutta suoraan valvoa hakkuun toteuttamista. Erityisesti tilan ulkopuolella asuvien maanomistajien mahdollisuudet valvoa työn toteutusta ovat heikot. Sellaisten metsänomistajien osuus, jotka asuvat tilalla vain osan vuotta tai eivät ollenkaan, on noin 40 prosenttia kaikista metsänomistajista.

Näissä olosuhteissa lakiin tulisi ottaa säännös, joka osoittaa sen, että metsänhakkuuoikeuden haltija on osaltaan metsälain säännösten mukaisessa vastuussa lainvastaisesta menettelystä. Tällöin olisi kyse vastuusta suhteesta julkiseen valtaan. Lailla ei säänneltäisi hakkuuoikeuden haltijan ja maanomistajan välisiä sopimukseen perustuvia yksityisoikeudellisia suhteita. Asia erikseen on, että sillä, miten yksityisoikeudelliset sopimukset on laadittu, saattaisi yksittäistapauksessa olla omalta osaltaan merkitystä harkittaessa sitä, kehen metsälain mukainen vastuu tulisi kohdentaa.

Metsänhakkuuoikeuden haltija -käsitteellä tarkoitetaan laissa samaa kuin metsälalla on vakiintuneesti tarkoitettu käytettävässä käsitettä hakkuuoikeuden omistaja.

Metsän hakkaajan vastuuta arvioitaessa olisi kyse tapauskohtaisesta kokonaisharkinnasta. Hakkuu ja sen yhteydessä tehtävät toimenpiteet ovat tämän lain tavoitteiden ja laissa säädettyjen velvollisuuksien toteutumisen kannalta keskeinen tapahtuma koko sii-

nä prosessissa, joka liittyy puun hankkimiseen metsistä. Siten vastuu tulisi asettaa lähinnä hakkuuoikeuden haltijalle, jollei hän voisi näyttää pääasiallisen syyn lainvastaiseen lopputulokseen olleen maanomistajassa taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijassa taikka jollain muulla taholla. Näyttövelvollisuus olisi tällöin hakkuuoikeuden haltijalla. Vastuu voisi kohdistua myös leimikon suunnittelijaan. Leimikot ovat usein metsänhoitoyhdistyksen suunnittelemia. Metsänhoitoyhdistykset suunnittelevat niitä toimeksiannosta. Metsänhoitoyhdistykset edustavat metsäalan asiantuntemusta ja tarjoavat maanomistajille ammatinpalveluja.

Jos maanomistaja taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltija voisi näyttää, että hän on hyvässä uskossa hakannut asiantuntijan tekemän leimikon, häneen ei tulisi kohdentaa rangaistusta. Tällaisessa tilanteessa rangaistus tulisi kohdentaa leimikon suunnitelleeseen, mikäli leimikko on tahallisesti tai törkeän huolimattomasti suunniteltu niin, että sen mukaisesti tehty hakkuu on lainvastainen.

Lailla ei ole tarkoitettu säännellä metsänhakkuuoikeuden haltijan ja hänen käyttämiensä urakoitsijoiden välisiä, sopimuksiin perustuvia, yksityisoikeudellisia suhteita. Metsänhakkuuoikeuden haltija ei kuitenkaan voisi siirtää tämän lain mukaista vastuutaan käyttämälleen urakoitsijalle.

8 §. *Uuden puuston aikaansaaminen.* Puuntuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi pykälässä säädettäisiin velvoite tuottaa uusi puusto uudistushakkuun jälkeen, ilmoittaa uudistamistoista sekä huolehtia taimikon alkukehityksestä. Velvoite kohdistuisi maanomistajaan tai muuhun siten kuin 9 §:ssä säädetään.

Pykälän 1 momentin mukaisesti uudistushakkuun jälkeen tulisi huolehtia siitä, että hakkuualueelle syntyy uuden puuston muodostava taimikko. Velvoite koskisi siis vain alueita, joissa on tehty hakkuu. Se ei koskisi sellaisen alueen uudistamista, jonka puusto on tuhoutunut maanomistajasta riippumattomasta syystä, kuten myrskyn, metsäpalon tai muun vastaavan tuhon seurauksena eikä myöskään koskisi luontaisesti puuttoman tai muusta käytöstä poisjääneen alueen metsittämistä.

Velvoitteen mukaisen taloudellisesti kasvatuskelpoisen taimikon tulisi koostua pääosin

sellaisista puulajeista, joilla on edellytykset menestyä kyseisellä kasvupaikalla ja jotka ovat taloudellisesti käyttökelpoisia. Näin ollen esimerkiksi paju ja harmaaleppä, jotka menestyvät biologisesti hyvin monilla kasvupaikoilla mutta joille ei ole odotettavissa kovin laajaa metsätaloudellista käyttöä, eivät olisi yleensä hyväksyttäviä pääpuulajeja. Myöskin lahovikainen, vesasyntyinen hieskoivu tai haapa voidaan arvioida taloudellisesti kasvatettaviksi pääpuulajeiksi vain poikkeustapauksissa. Viljellen toteutetussa uudistamisessa viljelyaineiston tulisi olla alueelle sopivaa alkuperää. Taimikossa tulisi olla kehityskelpoisia taimia riittävästi muodostamaan kasvatettavan metsikön perupuuston.

Taimikolla ei saisi olla välitöntä vaaraa tuhoutua muun kasvillisuuden, kuten heinän ja vesakon takia. Arvioitaessa välittömän vaaran uhkaa on otettava huomioon taimikon puulaji ja kasvupaikan viljavuus. Vain poikkeustapauksissa voitaisiin keskipituudeltaan yli 1,5 metrin mittaisen taimikon katsoa olevan välittömästi uhattuna.

Taimikon aikaansaamiseksi tulisi huolehtia tarpeellisten uudistamistoimenpiteiden tekemisestä. Uudistamistoimenpiteiden onnistuminen ja taimikon aikaansaaminen on todennäköisintä, jos tarpeellisiin toimiin ryhdytään mahdollisimman pian uudistushakkuun jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin taimikon perustamisvaiheeseen liittyvistä toimenpiteistä. Nämä toimenpiteet suoritetaan yleensä parin uudistushakkuuta seuraavan vuoden aikana. Tarkoituksena on säätää, että nämä perustamistoimenpiteet taimikon aikaansaamiseksi tulisi toteuttaa viiden vuoden kuluessa uudistushakkuun alkamisesta. Toimenpiteiden tarve riippuu muun muassa kasvupaikan laadusta, uudistumista haittaavan pintakasvillisuuden määrästä, vesitaloudesta sekä luontaisessa uudistamisessa vuotuisesta siemensadosta. Viljellen uudistettaessa tarvittavia toimenpiteitä ovat istutus ja kylvö ja varsin usein alueen raivaus ja maanpinnan käsittely. Luontaisesti uudistettaessa usein tarpeellisia toimenpiteitä ovat raivaus ja maanpinnan käsittely. Eriäissä tapauksissa, erityisesti silloin, kun haihduttavan puuston poistaminen uudistushakkuussa muuttaa alueen kuivatustilaa, taimikon aikaansaaminen saattaa edellyttää myös vesitalouden järjestelyä.

Valvonnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi pykälän 2 momentissa säädetään, että metsäkeskukselle on viivytyksettä ilmoitettava, kun edellä tarkoitettujen taimikon perustamistoimenpiteet on tehty. Metsäkeskuksen suorittama uudistamisvelvoitteen noudattamisen valvonta ei resurssien niukkuuden vuoksi voine olla kaikki uudistusalat kattavaa vaan otantaan perustuvaa. Ilmoituksen tekemättä jättämisestä ei rangaistaisi lain 18 §:n mukaisesti. Ilmoituksen merkitys olisi ennen muuta siinä, että metsäkeskuksen suorittamaa valvontaa voitaisiin suunnata erityisesti alueille, joilta ei olisi tehty ilmoitusta.

Pykälän 3 momentissa säädetään niistä toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on 2 momentissa tarkoitettujen varsinaisten taimikon perustamistoimenpiteiden lisäksi yleensä tarpeen 1 momentissa tarkoitettujen taimikon aikaansaamiseksi. Viljelytaimikoissa tällaisia toimenpiteitä olisivat täydennysistutus tai kylvö ja luontaisessa uudistamisessa tarvittaessa taimettumisedellytysten ylläpito ja luontaista taimettumista täydentävä istutus tai kylvö. Sekä viljely- että luontaisen uudistuksen tuloksena aikaansaadun taimiaineen ja nuoren taimikon eloonjäämisen ja kehittymisen kannalta on tarpeen huolehtia myös tarpeellisesta jälkihoidosta, kuten ruohon- ja heinän- sekä vesakontorjunnasta.

Taimikon aikaansaaminen saattaa luonnonhuhon seurauksena epäonnistua siitä huolimatta, että hakkuualueella on tehty kohtuulliseksi katsottavat uudistamistyöt huolellisesti. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että metsäkeskus voisi hakemuksesta päättää, että pykälän 1 momentin tarkoittama velvoite raukeaa, jos uudistamisen epäonnistuminen ei olisi johtunut kohtuullisten uudistamistöiden tai ruohon- ja heinän- sekä vesakontorjunnan laiminlyönnistä taikka, mikäli se olisi seurausta luonnontuhosta, johon ei ole voinut kohtuudella ennalta varautua.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksen ja asianomaisen ministeriön määräysten antovaltuuksista koskien pykälän 1—4 momentin soveltamista.

Uuden puuston aikaansaamisvelvoite vastaisi pitkälti kumottavaksi ehdotetun yksityismetsälain tulkinnassa sovellettua velvoitetasoa. Velvoitteiden tapauskohtainen määrittely on tapahtunut hyväksyttäessä lain edellyttämää hakkuu- ja uudistamissuunnitelmaa. Arvioitaessa velvoitteiden täyttämistä

on lähtökohtana pidetty hyväksytyn hakkuu- ja uudistamissuunnitelman mukaisten töiden toteuttamista.

Uudistamistöiden toteuttamiselle varattu aika on ollut korkeintaan viisi vuotta. Taimikolta on lisäksi edellytetty riittävää tiheyttä, kasvupaikalle soveltuvaa puulajikoostumusta ja sellaista kokoa, ettei uudistumista haittaa va pintakasvillisuus eikä vesakko enää uhkaa taimikon alkukehitystä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin myös, että asianomainen ministeriö valtuutettaisiin antamaan tarvittaessa rajoituksia vieraiden puulajien laajamittaiselle käytölle metsän uudistamiseen. Vierailta puulajeilla tarkoitetaan tässä sellaisia puulajeja, joiden luontainen levinneisyysalue ei tällä hetkellä ulotu maahamme ja joiden menestymisestä ja sopeutumisesta ei ole riittävän pitkäaikaisia kokemuksia. Lisäksi asianomainen ministeriö valtuutettaisiin antamaan tarvittaessa tarkempia yleisiä määräyksiä kasvullisesti lisätyjen niin sanottujen kloonitaimien käytöstä metsää uudistettaessa.

9 §. *Vastuu uuden puuston aikaansaamisesta.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi yleissäännös, jonka mukaan 8 §:ssä tarkoitettu velvollisuus uuden puuston aikaansaamisesta ja toimenpiteiden ilmoittamisesta kuuluisi maanomistajalle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuuden siirtymisestä kiinteistön tai muun alueen omistusoikeuden siirtyessä uudelle omistajalle. Tarkoitus on, että lain 8 §:n mukainen velvollisuus huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta siirtyisi uudelle omistajalle ja että edellinen omistaja tällöin vapautuisi tästä metsälain mukaisesta velvollisuudesta. Lailla ei kuitenkaan säänneltäisi kiinteistökauppaa koskeviin sopimuksiin perustuvia yksityisoikeudellisia asioita. Sen vuoksi ostajan ja myyjän väliset sopimukseen perustuvat yksityisoikeudelliset suhteet on sinänsä pidettävä erillään siitä kysymyksestä, kuka on metsälain velvoitteiden mukaisesti vastuussa uuden puuston aikaansaamisesta.

Silloin kun hakkuu on tehty edellisen omistajan aikana ja kun kiinteistö siirtyy uudelle omistajalle, lain mukainen vastuu uuden puuston aikaansaamisesta siirtyisi uudelle omistajalle ja edellinen omistaja vapautuisi vastuusta. Jos ostaja on selvillä lain tästä velvoitteesta, hän ottaa sen huomioon sovitessa kauppahinnasta. Mikäli uusi omistaja viivyttlee aiheettomasti uuden puuston ai-

kaansaamisessa siitä huolimatta, että 8 §:ssä säädetty aika on jo kulunut, hänen menettelynsä voitaisiin soveltaa rangaistussäännöstä. Rangaistussäännös voisi tulla sovellettavaksi edelliseenkin omistajaan, jos hän ei omistusaikanaan huolehtinut 8 §:n mukaisesta velvollisuudesta. Lain 20 §:n mukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin sitä vastoin voitaisiin määrätä vain uusi omistaja.

Vaikka ostaja ei olisi tuntenut lain velvoitetta eikä olisi ottanut sitä huomioon sopimusta laadittaessa, hänen tulisi kuitenkin huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta ehdotetun lain mukaisesti. Edellinen omistaja vapautuisi tästä velvollisuudesta. Uuden omistajan ja edellisen omistajan sopimukseen perustuvat yksityisoikeudelliset suhteet saattaisivat kuitenkin olla toisenlaiset.

Ei ole katsottu mahdolliseksi ehdottaa säädettäväksi, että metsäkeskusten tulisi pitää ulkopuolisia varten sellaisia rekistereitä, joista ilmenisi, millä kiinteistöillä ei ole täytetty lain 8 §:ssä tarkoitettuja velvoitteita. Rekisterin tietojen tulisi olla virheettömiä, jotta esimerkiksi kiinteistön kauppaa harkitsevalle tiedustelijalle ei erehdyksessä annettaisi väärää tietoa. Asianmukaisten, ajan tasalla olevien rekistereiden pitäminen vaatisi huomattavia voimavaroja. Tarvittaessa asiaa koskevia tietoja voidaan kuitenkin saada metsäkeskuksesta sen lainvalvontaa varten pitämistä tiedostoista asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta annettujen säännösten sallimalla tavalla.

Säännöksen 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 ja 2 momentin mukaiseen maanomistajan velvollisuuteen. Säännös jättäisi mahdollisuuden tapauskohtaiseen harkintaan. Momentissa mainitulla hallintaoikeudella, käyttöoikeudella ja muulla erityisellä oikeudella tarkoitettaisiin maanvuokraoikeutta, testamenttiin perustuvaa käyttöoikeutta, perintökaaren mukaista lesken hallintaoikeutta, eläkeoikeutta ja muuta vastaavaa maanomistajalta saatua oikeutta.

Säännöksen kokonaisuudesta ilmenisi, että silloin kun esimerkiksi sellaisen testamenttiin perustuvan käyttöoikeuden haltija, jolle kuuluu oikeus suorittaa uudistushakkuu, luovuttaa metsänhakkuuoikeuden toiselle, velvollisuus huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta kuuluisi testamenttiin perustuvan käyttöoikeuden haltijalle eikä metsänhakkuuoikeuden haltijalle.

3 luku. Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

10 §. *Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleinen velvoite ylläpitää metsien hoidossa ja käytössä edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle. Kyse olisi yleisperiaatteesta, jonka mukaan talousmetsien hoidossa ja käytössä edistettäisiin sellaisia metsän käsittelymenetelmiä, jotka turvaisivat erilaisiin biotooppeihin ja metsän eri kehitysvaiheisiin sekä ekologiin tilanteisiin sopeutuneille eliöille riittävästi elinmahdollisuuksia. Tarkoitus olisi metsän luontaista kehitystä jäljittelemällä ylläpitää vaihtelevaa puulajikoostumusta ja metsiköiden puustorakennetta sekä säästää tilanteen niin salliessa vanhaa puustoa tai vanhoja järeitä puita sekä olemassa olevaa ja kehittyvää lahoppua. Tässä tarkoitettulla metsänhoidolla edistettäisiin myös maisemanhoidollisia näkökohtia.

Momentissa tarkoitettu metsäluonnon biologisen monimuotoisuuden ylläpitotavoite olisi yhdenmukainen uusimman tutkimuksen ja käytännön kokemuksen sekä niihin perustuvien viimeaikaisten metsänhoitosuosituksen kanssa. Näitä periaatteita on käsitelty myös Metsätalouden ympäristöohjelmatyöryhmän mietinnössä.

Tämän momentin yleiset periaatteet tulisi ottaa huomioon esimerkiksi laadittaessa tämän lain 4 §:ssä tarkoitettua metsätalouden alueellista tavoiteohjelmaa sekä annettaessa suosituksia maanomistajille.

Pykälän 2 ja 3 momentin tarkoituksena olisi säätää kaikkia velvoittava monimuotoisuuden säilyttämisen vähimmäistaso määrättyjen erityisen tärkeiden elinympäristöjen osalta, jotka olisivat mahdollisimmin yksiselitteisesti tunnistettavissa ja rajattavissa maastossa. Nämä erityisen tärkeät elinympäristöt, jotka luettelaisiin pykälän 2 momentissa, olisivat tavanomaisesta metsäluonnosta poikkeavia, yleensä pienialaisia kohteita, jotka ovat tärkeitä elinalueita tietyille harvinaistuneille tai vaatelialle eliölajeille. Momentissa tarkoitettujen erityisen tärkeiden elinympäristöt ovat:

1) Lähteiden ja vähäpuustoisten läh-

teikköjen ja tihkupintojen ympäristöt, jotka ovat ravinne- ja lämpötaloudeltaan sekä hydrologialtaan poikkeuksellisia. Purkauva pohjavesi tarjoaa edellytykset muun muassa erikoislaatuisten, vaateliaan kasvillisuuden esiintymiselle.

Purojen ja niitä pienempien virtaavan veden uomien, norojen, välittömät lähiympäristöt, jotka luovat metsäluontoon merkittävää ekologista ja eliölajistollista vaihtelua. Puronvarren puustoisuus ja varjoisuus on tärkeää elinympäristölle ominaisen pienilmaston säilymiselle.

Pienet, tavallisesti enintään puolen hehtaarin suuruiset lammet, jotka muodostavat usein purojen kanssa ekologisesti ja biologisesti tärkeitä pienvesikokonaisuuksia. Lampien rantametsät ja -suot lisäävät metsäympäristön vaihtelua ja ovat merkittäviä ekosysteemien reuna- ja vaihteluvyöhykkeitä.

2) Rehevät korvet, joissa on pitkäaikaisen häiriöttömän kehityksen tuloksena syntyneitä vaatelialta ja rehevää kasvillisuutta. Luonnonmukaisille korville on tyypillistä kostea pienilmasto. Siten ne ovat yleensä harvoin palaneita, kulonkiertämiä alueita eli palorefugioita.

Pykälän velvoite koskisi vain Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevia lettoja. Letot ovat hyvin ravinteisia suotyyppisiä, joiden eliölaisto sen vuoksi poikkeaa muusta metsä- ja turvemaiden lajistosta.

3) Rehevät lehtolaikut, jotka ovat muusta metsäluonnosta poikkeavia vaateliaan ja rikkaan kasvillisuutensa takia. Tärkeitä lehtolinympäristöjä ovat muun muassa harjujen ja reunamuodostumien kuivat lehdot, kalkkialueiden, jyrkänteiden ja mäkien hiekien eli kosteiden rinteiden sekä savikkoalueiden tuoreet lehdot ja vesistöjen varsin kosteat lehdot. Niin sanottujen lehtokeskusten alueilla tähän ryhmään kuuluisivat selvästi tavanomaisesta metsäluonnosta erottuvat lehtolaikut.

4) Pienet, tavallisesti alle 1 hehtaarin laajuiset ojittamattomien soiden kangasmet-säsaarekkeet, jotka ovat puustoltaan melko luonnonmukaisia vanhoine ja kuolleine pui-neen. Metsän ja suon reunavyöhyke on täl-löin ekologisesti ja tietyn eliöstön suojelun kannalta tärkeä. Soiden metsäsaarekkeet tar-joavat mm. isoille petolinnuille rauhallisia pesimispaikkoja. Varsinkin avosoiden met-säsaarekkeilla on myös huomattavaa maise-

mallista arvoa. Ojittamattomaksi suoksi katsottaisiin sellainen suo, johon kaivettuja yksittäisiä ojia ei ole tehty tämän suon kuivatamiseksi.

5) Kallioiperän jyrkkäpiirteiset ruhjemuodostumat, kurut ja rotkot sekä kivennäismaahan uurtuneet jyrkät kurumaiset laaksot. Yhteistä näille luonnonmuodostumille on, että kurunpohjat soistumiseen ja pienvesineen sekä toisaalta rinteiden paiste- ja varjorinteineen muodostavat maaperä- ja pienilmasto-oloiltaan jyrkästi muusta metsäluonnosta poikkeavia ekosysteemejä, joiden eliöstö on myös poikkeuksellinen.

6) Kalliojyrkänteet ja niiden alusmetsät silloin, kun jyrkänne on riittävän korkea, muusta metsämaastosta erottuva muodostuma, jonka alla on metsävyöhyke, jota jyrkänne varjostaa ja jonne jyrkänteen rapautumistuotteet vierivät tai valuvat synnyttäen muusta metsäympäristöstä poikkeavaa rehevää kasvillisuutta.

7) Karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat metsätalouden maahan luettavat kivennäismaiden sekä turvemaiden kitu- ja joutomaat, joita ovat esimerkiksi karut rämeet ja korvet sekä rantaluhdat ja avoimemmat suot. Kivennäismaiden puuntuotannollisesti vähätuottoiset maat ovat erilaisia kallioalueita, kivikoita ja louhikoita sekä hietikoita. Alueiden huono puuntuotto-kyky voi johtua paitsi kosteusoloista myös kasveille epäedullisesta ravinnetilanteesta. Alueiden erikoisten ekologisten olosuhteiden vuoksi eliölajistossa on muusta metsäluonnosta poikkeavia piirteitä ja niillä on usein suhteellisen luonnontilaisena säilynyttä puustoa vanhoine järeine ylispuineen, keloineen ja lahopuineen.

Silloin kun säännöksen 2 momentissa tarkoitettujen elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia, niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulisi 3 momentin mukaan tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Velvoite tarkoittaisi tiettyissä tapauksissa, esimerkiksi lehdoissa, valikoivaa ja varovaista hakkuuta, joka edistäisi lehdon lehtipuuvaltaisuuden säilymistä. Alueilla, jotka ovat säilyneet luonnontilaisina ja joiden tärkeisiin ominaispiirteisiin kuuluu esimerkiksi vanha puusto ja lahopuusto, voitaisiin hakata hyvin varovasti tai vältettä-

siin hakkuita kokonaan. Säännöksessä tarkoitettaisiin metsätaloudellisia hoito- ja käyttötoimenpiteitä, kuten hakkuita ja niihin liittyviä toimenpiteitä ja lisäksi esimerkiksi maanpinnan käsittelyä, ojitusta sekä ajourien ja metsäteiden tekemistä. Maankäyttömuodon muuttamista koskevilla tapauksissa tulisivat hankkeen peruunnuttua arvioitaviksi myös muut metsätalousmaahan kohdistuneet toimenpiteet.

Pykälän 4 momentin nojalla asetuksella voitaisiin määritellä tarkemmin erityisen tärkeät elinympäristöt ja muut pykälän soveltamisen kannalta olennaiset asiat, kuten luonnontilaisuuden määrittely. Asianomainen ministeriö voisi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä niiden käsittelyn perusteista sekä velvoitteen alueellisesta soveltamisesta ottaen huomioon kyseisten elinympäristöjen turvaamisen tarve maan eri osissa. Velvoitteen alueellinen soveltaminen voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi siten, että rehevien korpien säilyttämisvelvollisuus rajattaisiin asetuksessa koskemaan Lapin läänin eteläpuolista Suomea, koska kyseisiä elinympäristöjä on luonnontilassa maan pohjoispuoliskossa vielä suhteellisen runsaasti. Tarkoituksenmukaisuusharkinta olisi tarpeen myös maan pohjoispuoliskon laajoilla, karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmilla alueilla siten, että 3 momentin mukainen ominaispiirteiden säilyttämisvelvollisuus koskisi luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta olennaisen tärkeitä alueita, jotka tulisi määritellä mahdollisimman pikaisesti.

Ehdotetut 10 ja 11 § eivät vaikuttaisi siihen, mitä tie- ja ojitushankkeiden edellytyksistä säädetään yksityisistä teistä annetussa laissa sekä vesilaissa. Nämä edellytykset liittyvät osin myös luonnon ja ympäristön suojeluun.

Jos yksityisistä teistä annetun lain tai vesilain mukaisessa menettelyssä havaitaan hankkeen olevan vastoin metsälain 10 ja 11 §:n säännöstä, asianomaisen viranomaisen tulisi kiinnittää asianosaisten huomiota tähän ja ohjata heidät selvittämään asia tarkemmin metsälain mukaisesti.

11 §. *Poikkeuslupa.* Jos 10 §:n 3 momentin velvoitteen täyttämisestä aiheutuisi maanomistajalle taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle met-

säntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä, mikä ei ole vähäistä, metsäkeskuksen tulisi maanomistajan tai erityisen oikeuden haltijan hakemuksesta myöntää lupa toteuttaa toimenpiteet tavalla, josta aiheutuva metsäntuoton väheneminen tai muu taloudellinen menetys jäisi vähäiseksi. Metsäntuoton vähenemistä arvioitaessa otettaisiin huomioon luvanhakijan koko metsäala. Erityisesti alueilla, joiden biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen tai monikäytön huomioon ottaminen on metsätalouden alueellisessa tavoiteohjelmassa todettu aluerakenteen kannalta tärkeäksi, tulisi kuitenkin pyrkiä käyttämään kestävä metsätalouden rahoituksesta ehdotetussa laissa säädettyjä rahoitusmahdollisuuksia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tapauskohtaisesti olisi harkittava, tarvitaanko poikkeuslupan myöntämiseksi maanomistajan hakemus vai riittääkö erityisen oikeuden haltijan hakemus ja voidaanko lupa myöntää hänelle.

Pykälä ei tulisi sovellettavaksi, jos alueelle perustetaan luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojelualue.

Lupaa ei myönnettäisi, mikäli kulloinkin kysymyksessä olevaa toimenpidettä varten on myönnetty tai myönnetään kestävä metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain 19 §:n mukaisesti tai muuten riittävä tuki valtion varoista. Tällaisen tuen tulisi kattaa maanomistajan tai erityisen oikeuden haltijan menetys siten, että toimenpiteistä ei aiheudu hänelle vähäistä suurempaa metsäntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä.

Tien ja laskuojan tekemisen osalta maanomistajalla tai erityisen oikeuden haltijalla ei tarkoitettaisi tärkeää elinympäristöön aiotun tien tai ojan alueen omistajaa tai haltijaa, vaan sitä, jonka omistaman tai hallitseman alueen metsätaloutta aiottu tie tai oja palvelee.

4 luku. Suojametsät ja suojajalueet

Lakiin ehdotettavissa suojametsiä ja suojajalueita koskeissa säännöksissä on tarkoitettu säilyttää kumottavan suojametsistä annetun lain keskeiset periaatteet. Säännökset koskisivat lähinnä hakkuuta ja niihin liittyviä toimenpiteitä sekä metsänuudistamista.

12 §. *Metsätalous suojametsissä.* Säännöksessä tarkoitettut suojametsäalueen metsät ovat maanpinnan korkeuden tai pohjoisen

sijainnin taikka niiden yhteisvaikutuksen takia ilmastollisesti epäsuotuisilla alueilla kasvavia metsiä Lapin läänissä. Näiden metsien puuston kiertoaika on pitkä ja siemenvuodet toistuvat harvoin, joten metsien uudistuminen on epävarmaa ja hidasta. Siksi säännös edellyttäisi nykyisen suojametsistä annetun lain mukaisesti, että hakkuut tehtäisiin erityistä varovaisuutta noudattaen ja varmistettaisiin metsän uudistumisen onnistuminen metsänrajan alenemisen ehkäisemiseksi. Säännös myös varmistaisi osaltaan saamelaisien kotiseutualueella edellytykset saamelaisien kulttuurin ja perinteisten elinkeinojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Nykyiseen tapaan valtioneuvosto päättäisi suojametsäalueen rajauksesta sekä antaisi tarpeellisia yleisiä määräyksiä metsien käsittelystä suojametsäalueella. Nykyinen suojametsäalueen raja perustuu tutkimustuloksiin metsän uudistumisen onnistumisesta ja noudattelee noin 700 dd -yksikön lämpösummarajaa. Raja on määritelty Lapin suojametsäalueesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä, ja se on merkitty maastoon 1980-luvulla. Säännös mahdollistaisi kumottavaksi ehdotetun suojametsistä annetun lain tavoin sen, että valtioneuvoston päätöksellä voitaisiin määrätä suojametsäalueeksi myös etelämpänä olevia, säännöksen edellytykset täyttäviä alueita. Kuten ehdotetun lain soveltamisalasäännöksestä ilmenee, määrätyillä alueilla sovellettaisiin sekä tämän pykälän 1 momentin säännöstä että erämaalakia. Tällaista järjestelyä on katsottu voitavan ehdottaa lakien samansuuntaisten tavoitteiden vuoksi. Jos meneteltäisiin toisin, suojametsäalue pirstoutuisi.

Koska suojametsäalueen osalta olisi kyse verraten laajoista alueista, valtioneuvoston päätöksen antaminen edellyttäisi maanomistajien, asianomaisten kunnan ja muiden viranomaisten sekä saamelaiskäräjien kuulemista ennen päätöksen antamista, jos suojametsäaluetta laajennetaan lain voimaan tullessa olleesta suojametsäalueesta.

Pykälän 2 momentin mukaan hakkuu muuksi kuin kotitarpeeksi olisi sallittu vain metsäkeskuksen hyväksymän hakkuu- ja uudistamissuunnitelman mukaisesti. Lisäksi asianomaiselle ministeriölle annettaisiin valtuus päätöksellään rajoittaa kotitarvepuun ottoa tai kieltää se kokonaan, mikäli erityiset olosuhteet tällaista vaativat.

Säännöksen tarkoituksena on turvata 1 mo-

mentissa tarkoitettu metsän säilyminen. Valtion maata koskevien suunnitelmien osalta tulisi kehittää nykyisiä suunnittelujärjestelmiä tarkoituksenmukaisesti hyödyntävä ja joustava menettelytapa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kotitarvepuun oton rajoituksista johtuvista korvauksista. Tarkoituksena on luopua käytössä olleesta, verraten vähän sovelletusta korvausmenettelystä, jossa kotitarvepuun oton rajoittaminen korvataan ensisijaisesti puun otto-oikeudella valtion metsästä ja vasta tarvittaessa vuotuisena rahakorvauksena tai lunastuskorvauksena. Ehdotuksen mukaan korvaus suoritettaisiin aina kertakorvauksena metsänkäyttörajoituksen alaisen puuston hakkuuarvon perusteella.

Vaikka Metsähallituksella tai muulla valtion maaomaisuuden haltijalla voi olla kotitarvekäyttöön verrattavaa metsän käyttöä, näille organisaatioille ei maksettaisi korvausta tällaisen puun käytön rajoittamisesta. Tarkoitus ei myöskään olisi rajoittaa kolttalaissa (253/95) säädettyä kolttaluueella asuvien kolttien oikeutta käyttää omaa polttopuutarvetta varten valtion metsissä olevaa kyseisen lain tarkoittamaa puuta.

Nykyisen käytännön mukaisesti metsäkeskus laatisi pykälän 2 momentissa tarkoitetun hakkuu- ja uudistamissuunnitelman yksityisille, kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain 2 §:ssä tarkoitetuille, maanomistajille pyynnöstä ja veloituksetta.

13 §. *Suoja-alueet.* Voimassa olevan suojametsistä annetun lain 5 §:ää, jossa säädetään suojaluueesta, ei ole käytännössä sovellettu. On kuitenkin nähty tarkoituksenmukaiseksi ottaa ehdotettuun lakiin mahdollisuus määrätä pienialaisia metsän säilymisen ja sen suojavaikutuksen kannalta arimpia alueita suojaluueiksi. Koska alueet olisivat pienialaisempia kuin suojametsäalueet, metsätalousasioissa toimivaltainen ministeriö päättäisi niistä ja antaisi niitä koskevat yleiset määräykset sallittavasta metsän käytöstä.

5 luku. Valvonta ja seuraamukset

14 §. *Metsänkäyttöilmoitus.* Metsänkäyttöilmoituksilla olisi tärkeä tehtävä lain tavoitteiden toteutumisen kannalta. Niiden avulla valvottaisiin lain noudattamista. Kyseessä olisi ilmoitukseen perustuva menettely. Siten ilmoitusten osalta ei tehtäisi vahvistuspäätöksiä eli päätöksiä siitä, että ilmoitetut hak-

kuut tai muut toimenpiteet hyväksytään tai niitä ei hyväksytä. Ilmoituksia pyrittäisiin kuitenkin tarkastamaan mahdollisimman kattavasti. Vahvistuspäätöksiin perustuvaa ennakkovalvontaa ei ole katsottu mahdolliseksi ehdottaa muun muassa sen vuoksi, että tällainen järjestelmä vaatisi paljon hallinnollisia voimavaroja.

Metsänkäyttöilmoituksen tekeminen olisi maanomistajan taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan velvollisuus. Se, jonka velvollisuutena ilmoituksen tekeminen olisi, voisi tietenkin valtuuttaa toisenkin tekemään ilmoituksen.

Metsänkäyttöilmoituksella korvattaisiin ehdotetulla lailla kumottavan yksityismetsälain 2 §:ssä tarkoitettu hakkuu- ja uudistamissuunnitelma ja 7 §:ssä tarkoitettu hakkuuilmoitus.

Metsänkäyttöilmoitus tulisi toimittaa metsäkeskukselle vähintään 14 päivää ja enintään kaksi vuotta ennen hakkuun aloittamista. Käytännön toiminnassa on tilanteita, joiden varalta olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista säätää mahdollisuus myöntää poikkeus säännöksen 1 momentin mukaisesta määräajasta. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta on yksittäisten hakkuukohteiden liittäminen jo käynnissä olevaan hakkuukeskitykseen. Metsäkeskus voisi myöntää poikkeuksen varmistuttuaan, että ilmoitettu toimenpide muutoin täyttää lain velvoitteet.

Mikäli metsätalousmaa otettaisiin muuhun käyttöön, ilmoituksessa tulisi selvittää, mihin tarkoitukseen alue aiotaan ottaa.

Käyttöilmoituksesta tulisi ilmetä asetuksella tarkemmin määriteltävät tiedot maanomistajasta, hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijasta, mahdollisesta metsänhakkuuoikeuden haltijasta, kiinteistöstä sekä muun muassa hakkuukohteesta, aiottuusta hakkuusta, uudistamistavasta, lain 10 §:ssä ja erityisesti sen 2 momentissa tarkoitettujen elinympäristöjen käsittelystä sekä siitä, onko kyse 6 §:ssä tarkoitettusta erityiskohteesta tai 13 §:ssä tarkoitettusta suojaluueesta.

Ilmoitus olisi hakkuualuekohtainen. Olisi tarkoituksenmukaista säätää asetuksella, että käyttöilmoituksessa voitaisiin viitata tilakohtaisessa metsäsuunnitelmassa tai muussa suunnitelmassa esitettyihin tietoihin ja toimenpiteisiin siltä osin kuin ne kattavat ilmoituksessa vaadittavat tiedot.

Säännöksen mukaan metsänkäyttöilmoitus-

ta ei tarvitsisi toimittaa metsäkeskukselle silloin, kun on kyse kotitarvehakkuusta, eikä myöskään sellaisesta suojametsäalueen hakkuusta, joka tehdään metsäkeskuksen laatiman ja hyväksymän suunnitelman perusteella. Kotitarvehakkuussa samoin kuin edellä tarkoitettussa suojametsäalueen hakkuussakin tulisi kuitenkin noudattaa lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten velvoitteita. Säännöksen merkitys olisi vain siinä, että tällaisista hakkuista ei tarvitsisi toimittaa ilmoitusta.

15 §. *Neuvotteluvuote.* Säännöksen taroituksena on korostaa sitä, että metsäkeskuksen on sellaisissa, sen tietoon tulevissa tapauksissa, jotka toteutuessaan saattaisivat johtaa lain vastaiseen tilanteeseen, pyrittävä neuvottelun avulla saamaan aikaan tarpeellinen muutos.

16 §. *Käsittelykielto.* Jos 15 §:n mukaisen neuvottelun jälkeen olisi edelleen perusteltua syytä epäillä, että aloitettu hakkuu tai muu toimenpide on ehdotetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastainen, metsäkeskus voisi antaa käsittelykiellon, jolla kielletään kyseinen toimenpide toistaiseksi tai määräajaksi.

Käsittelykielto voitaisiin antaa, vaikka neuvottelua ei olisi voitu järjestää esimerkiksi sen vuoksi, että kyseisiä henkilöitä ei yrityksistä huolimatta ole tavoitettu.

Vaikka maanomistajalla on viime kädessä vastuu uuden puuston aikaansaamisesta uudistushakkuun jälkeen, käsittelykielto voitaisiin antaa uudistushakkuutapauksissa silloin, kun edellytykset luontaisen taimiaineksen syntymiselle aloitetun luontaisen uudistumiseen tähtäävän uudistushakkuun kautta ovat ennalta arvioiden riittämättömät.

Käsittelykielto voitaisiin säännöksessä määritellyissä tapauksissa antaa silloinkin, kun metsänkäyttöilmoitusta ei ole annettu lain 14 §:n mukaisessa määräajassa.

Käsittelykielto koskisi vain kyseessä olevaa lainvastaiseksi epäiltyä hakkuuta tai muuta toimenpidettä alueella, jossa aloitettua toimenpidettä on aiottu jatkaa. Säännösten ja määräysten sallimat muunlaiset hakkuut ja toimenpiteet voitaisiin tehdä käsittelykiellon estämättä. Käsittelykielto määriteltäisiin koskemaan ainoastaan sen suuruista aluetta, mikä olisi tarpeellista lain velvoitteiden noudattamisen varmistamiseksi.

Käsittelykieltopäätöksessä voitaisiin määrätä, että päätös olisi voimassa muutoksen-

hausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määräisi. Käsittelykiellon tehosteeksi voitaisiin asettaa uhkasakko. Uhkasakon käyttäminen on perusteltua ilmeisen lainvastaisen toimenpiteen estämiseksi erityisesti silloin, kun toimenpiteestä mahdollisesti aiheutuvat metsäluontoon tai puustoon kohdistuvat vahingot eivät ole korjattavissa.

Metsäkeskuksen tulisi poistaa käsittelykielto silloin, kun sen voimassaololle ei ole perusteita. Tällainen tilanne olisi kyseessä esimerkiksi silloin, kun on aikanaan annettu käsittelykielto uudistushakkuulle, mutta metsä on sitemmin täyttänyt uudistushakkuun edellytykset. Asia voisi tulla vireille myös siten, että maanomistaja taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltija esittäisi metsäkeskukselle uutta metsänkäyttöilmoitusta jättäessään, että metsäkeskus poistaisi käsittelykiellon. Mikäli metsäkeskus tällöin katsoisi, että käsittelykieltoa ei voida poistaa, sen tulisi antaa asiasta kirjallinen päätös, johon voitaisiin hakea muutosta.

Hallintomenettelylain (598/82) yleisten säännösten mukaisesti voitaisiin myös poistaa virheellinen päätös ja ratkaista asia uudelleen silloin, kun päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen.

17 §. *Katselmus.* Epäilyjen lainrikkomusten selvittämiseksi sekä käsittelykiellon antamiseen liittyen ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset katselmuksen pitämisestä noudattaen pääosin voimassa olevaa käytäntöä. Katselmusta ei tarvitsisi kuitenkaan aina pitää. Se olisi tarpeen ainoastaan silloin, kun metsäkeskus pitäisi sen järjestämistä tarpeellisenä taikka maanomistaja tai erityisen oikeuden haltija tekisi metsäkeskukselle hakuksen katselmuksen järjestämisestä. Se, mitä katselmustoimikunta tämän säännöksen nojalla esittäisi, olisi luonteeltaan lausunto.

18 §. *Rangaistussäännökset.* Laissa siirryttäisiin yksityismetsälain mukaisesta, etupäässä metsänrauhoitukseen perustuvasta seuraamusjärjestelmästä rikosoikeudellisiin seuraamuksiin eli tuomioistuimen tuomitsemaan rangaistukseen ja 19 §:n mukaiseen menettämisseuraamukseen perustuvaan järjestelmään. Ehdotettu uusi järjestelmä turvaisi metsänrauhoitusta paremmin metsälain aikaisempaa monipuolisempien tavoitteiden toteutumisen ja olisi yhdenmukainen yleisen seuraamusjärjestelmän kanssa.

Metsärikosta koskeva säännös, jonka mukaan voidaan tuomita vankeusrangaistus, on tässä vaiheessa sijoitettu metsälakiin. Rikoslakia uudistettaessa se on tarpeen ottaa rikoslakiin.

19 §. *Menettämisseuraamus.* Lain rikkomisesta saadun taloudellisen hyödyn tuomitsemisessa valtiolle menetetyksi noudatettaisiin, mitä rikoslain 2 luvun 16 §:ssä säädetään.

Metsien käyttämiseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi ehdotetaan pykälään otettavaksi 2 momentin mukainen kohtuusharkintaan oikeuttava säännös.

20 §. *Korjaavat toimenpiteet.* Lain tavoitteiden toteutuminen voitaisiin varmistaa säättämällä velvollisuus korjata lainvastaisen menettelyn seuraukset. Siten lainvastaisesti toiminut voitaisiin velvoittaa poistamaan lainvastaisen toimenpiteen vaikutukset tai palauttamaan vallinnut olotila siinä määrin kuin se on kohtuullisin kustannuksin mahdollista taikka täyttämään uudistamisvelvollisuus 8 §:n mukaisesti. Sen harkinta, velvoitetaanko lainvastaisesti toiminut korjaaviin toimenpiteisiin, ei liittyisi välittömästi harkintaan siitä, tuomitaanko teosta rangaistus. Esimerkiksi silloin kun tuomioistuimien jättää rangaistuksen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin 2—4 kohdassa tai 4 momentissa mainittujen erityisten syiden vuoksi, olisi kuitenkin mahdollista velvoittaa lainvastaisesti toiminut korjaaviin toimenpiteisiin.

Lain mukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin voitaisiin kuitenkin olla ryhtymättä, jos virhe on vähäinen.

21 §. *Panttioikeus.* Silloin kun uuden puuston aikaansaamiseksi tarpeellisten toimenpiteiden kustannukset joudutaan maksamaan valtion varoista ja velvollisuus huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta kuuluu sen kiinteistön omistajalle, jolla toimenpiteet on tehty, kiinteistön tulisi olla panttina valtion varoista maksettujen kustannusten suorittamisesta takaisin valtiolle siten kuin maakaaren (540/95) 20 luvussa säädetään. Tällaisia kustannuksia olisivat metsänuudistamiseen liittyvät 20 §:n 3 momentissa tarkoitettut teettämiskustannukset, jotka jouduttaisiin maksamaan valtion varoista silloin, kun metsäkeskus on liittynyt kiinteistön omistajalle määrättyyn päävelvoitteeseen uhkasakkolaissa (1113/90) tarkoitettun teettämisen, joka joudutaan määräämään täy-

täntöön panttavaksi.

Teettämisestä aiheutuva valtion saaminen ilmoitettaisiin lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin sen jälkeen, kun kustannukset ovat syntyneet. Valtion saamisella olisi tällöin lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjaamisen jälkeen maakaaren 20 luvun 4 §:ssä tarkoitettu hyvä etuoikeus kiinteistön pakkohuutokaupassa. Saaminen voitaisiin myös ottaa kiinteistöstä, vaikka sen omistaja vaihtuisi.

Lakiin perustuvaa panttioikeutta on pidettävä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa perusteltuna, koska valtion varoista maksetut toimenpiteet nostavat kiinteistön arvoa. Tällä lailla kumottavaksi ehdotetussa yksityismetsälaissa on myös periaatteena, että ne kustannukset, jotka metsäkeskukselle aiheutuvat metsän kunnostamisesta ja uuden kasvun aikaansaamisesta ja turvaamisesta, saavat kiinteistön pakkohuutokaupassa kiinnitykseen perustuvia saamia paremman etuoikeuden.

22 §. *Ilmoitus syytteen nostamiseksi.* Metsänkäyttöilmoituksen tekemisen laiminlyöntiä ei ilman erityisiä syitä katsottaisi pykälän 1 momentissa tarkoitetuksi vähäiseksi laiminlyönniksi, josta ilmoitus syytteen nostamisesta voitaisiin jättää tekemättä.

6 luku. Erinäiset säännökset

23 §. *Muutoksenhaku.* Metsäkeskuksen päätöksiin saisi hakea muutosta valittamalla lääninoikeudelle. Muutoksenhakuasioiden käsittelyn yksinkertaistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista säätää, että kaikki valitukset käsiteltäisiin lääninoikeuksissa sen sijaan, että osa niistä ohjattaisiin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaistavaksi. Lääninoikeuksien valitsemista muutoksenhakuviranomaiseksi puoltaa se, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan muutoksenhaku-tehtävät eivät ole kokonaisuutena tarkastellen kovinkaan maankäytöllisiä. Maankäyttöön liittyvää muutoksenhakua käsitellään sen sijaan yleisimmin lääninoikeuksissa.

Alueellisesti toimivaltainen lääninoikeus määräytyisi sen perusteella, minkä lääninoikeuden tuomiopiirissä pääosa kyseessä olevasta metsätaloustaasta sijaitsee.

Koska metsäkeskukset eivät ole viranomaisia, tulisi säätää, että muutoksenhakuun sovelletaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) säädetään muutoksenhausta hallintoviranomaisen pää-

tökseen. Lisäksi tulisi säätää, että lääninoikeus käsittelee metsäkeskuksen päätöksestä tehty, ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (200/66) 2 §:ssä tarkoitettua kantelut.

Muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain mukaisesti määräytyisi paitsi muutoksenhakumenettely, myös se, kenellä on oikeus valituksen tekemiseen. Ehdotetussa 3 momentissa olisi kuitenkin säännös, jonka mukaan asianomainen metsäkeskus saisi hakea muutosta valittamalla päätökseen, jonka lääninoikeus on antanut valituksesta metsäkeskuksen 20 §:n mukaiseen päätökseen. Tällöin olisi kyse esimerkiksi sellaisesta tilanteesta, että lääninoikeus on poistanut metsäkeskuksen asettaman päävelvoitteen tai uhkasakon.

24 §. *Täytäntöönpanon johto ja valvonta.* Lain täytäntöönpanon johtoa ja valvontaa koskeva säännösehdotus noudattaisi voimassa olevan yksityismetsälain säännöstä.

25 §. *Metsäkeskuksen tehtävät.* Sen ohella mitä metsäkeskuksen tehtävistä ehdotetaan edellä olevissa pykälissä säädettäväksi, ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi, että metsäkeskuksen tulee yleisestikin edistää lain tarkoituksen toteutumista siten kuin siitä erityisesti säädetään 1 §:ssä ja 10 §:n 1 momentissa. Lisäksi ehdotetaan erikseen säädettäväksi, että metsäkeskuksen tulee valvoa lain noudattamista. Säädösten sisällyttäminen tähän lakiin täsmentää metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain säännöksiä metsäkeskusten tehtävistä.

Pykälän 2 momentin säännös auttaa erityisesti lain 2, 5 ja 6 §:n soveltamista käytännön tilanteissa, joissa metsän käsittelyyn vaikuttaminen edellyttää metsäkeskuksen ja kuntien yhteistoimintaa metsälain ja rakennuslain täytäntöönpanossa.

26 §. *Tarkemmat säännökset.* Lain keskeisiä asioita koskevasta norminannosta on säädetty asianomaisissa säännöksissä. Tässä pykälässä ehdotettu asetuksenantovaltuus koskisi lain täytäntöönpanoon liittyviä, teknislouhteisia asioita.

7 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

27 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1997 alusta. Lain voimaantuloaika tulisi kuitenkin säätää samaksi kuin kestävän metsätalouden rahoituk-

sesta ehdotetussa laissa ja ehdotetussa luonnonsuojelulaissa.

Lailla kumottaisiin yksityismetsälaki (412/67) ja suojametsistä annettu laki (196/22) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

28 §. *Yksityismetsälakia koskevat siirtymäsäännökset.* Ennen lain voimaantuloa tehtyihin hakkuisiin sovellettaisiin kumottavan yksityismetsälain säännöksiä tässä siirtymäsäännöksessä esitetyllä tavalla. Metsälain rangaistussäännöstä ei sovellettaisi taannehtivasti.

Yksityismetsälain 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu velvoite metsän uudistamiseen hakkuun jälkeen jatkuisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisena. Metsäkeskus voisi velvoittaa edellä mainitun velvoitteen laiminlyöjän tai muun yksityismetsälain vastaisesti menettelleen ryhtymään 20 §:ssä tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin. Arvioitaessa onko asianomainen rikkonut lakia sovellettaisiin yksityismetsälain aineellisia säännöksiä, mutta menettelyllisesti sovellettaisiin ehdotetun lain korjaavia toimenpiteitä koskevia säännöksiä. Jos hakkuu on päättynyt jo vuonna 1982 tai aiemmin, mainittu velvoite kuitenkin raukeaisi. Muiden ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyjen hakkuiden osalta metsäkeskuksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin korjaavia toimenpiteitä koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi tai niitä koskevan velvoittavan päätöksen antamiseksi. Mikäli sopimusta ei olisi tehty tai metsäkeskus ei olisi antanut päätöstä taikka ryhtynyt 20 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin asetuksella säädettävään päivämäärään mennessä, velvoite raukeaisi.

Tarkoitus on, että asetuksella säädettävä aika olisi riittävän pitkä niin, että metsäkeskuksella olisi tarpeeksi aikaa selvittää tällaiset tapaukset. Riittävä aika olisi kuusi vuotta lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa tehtyjen hakkuiden seuraamuksena ei käytettäisi metsän rauhoittamista sen vuoksi, että rauhoituksen käyttäminen seuraamuksena ei olisi siirtymäaikana enää tarkoituksenmukaista. Lainvastaisesti menetellyt määrättäisiin korjaaviin toimenpiteisiin. Näin meneteltäisiin sekä silloin, kun on laiminlyöty uudistamisvelvoite, että silloin, kun on käsitelty väärin kehitettäväksi kelvollista metsää ja virhe on niin suuri, että metsä joudutaan uudistamaan.

Uuteen lakiin liittyvän siirtymäajan kannalta ajateltuna yksityismetsälain aikana virheellisesti tehtyjen kasvatushakkuiden merkitys ei ole suuri. Niihin on aikanaan voitu puuttua nopeasti, kun taas uudistamisvelvoitteen laiminlyönteihin voidaan puuttua vasta, kun uudistamistoimenpiteille varattu aika on kulunut loppuun. Näin ollen riittäisi, että edellä mainitun kaltaisen lainvastaisen kasvatushakkuun tehnyt voitaisiin määrätä tekemään korjaavat toimenpiteet.

Metsälain korjaavia toimenpiteitä koskevaa säännöstä sovellettaisiin siten edellä selvitettyllä tavalla taannehtivasti. Tätä on katsottu voitavan ehdottaa sen vuoksi, että myös yksityismetsälain mukaan lainvastaisesti menettelleen on korvattava kustannukset, jotka aiheutuvat metsän kunnostamisesta sekä uuden kasvun aikaansaamisesta ja turvaamisesta, joskin järjestelmä poikkeaa metsälakiin ehdotettavasta järjestelmästä. Yksityismetsälain 6 §:n mukaan metsälautakunnan on pidettävä huoli metsän kunnostamisesta sekä uuden metsän aikaansaamisesta ja turvaamisesta. Silloin kun metsälautakunta yksityismetsälain 6 §:ssä säädetyn nojalla joutuu itse huolehtimaan toimenpiteistä, sillä on oikeus periä kustannukset siltä, joka on metsän hävittänyt.

Yksityismetsälaissa tarkoitettuihin metsänrauhotusmääräyksiin ja metsänrauhotussopimuksiin liittyviin velvoitteisiin ryhtyä metsän kunnostamista ja uuden kasvun aikaansaamista ja turvaamista koskeviin toimenpiteisiin sovellettaisiin yksityismetsälakia. Siten sovellettaisiin yksityismetsälain säännöksiä metsän kunnostamisesta sekä uuden kasvun aikaansaamisesta ja turvaamisesta eikä ehdotetun lain 20 §:n säännöstä. Näiden määräysten ja sopimusten mukaiset metsän rauhoitukset kuitenkin lakkaisivat ehdotetun lain voimaan tullessa. Tätä ehdotetaan sen vuoksi, että siirtymäaikana ei muutenkaan käytettäisi seuraamuksena metsän rauhoittamista.

Ehdotetun lain voimaan tullessa vireillä olevat metsän hävittämistä koskevat asiat käsiteltäisiin loppuun yksityismetsälain mukaisesti, jos asiaa koskeva kanne on jo pantu vireille käräjäoikeudessa tai jos metsälautakunta tai metsäkeskus on antanut hakkuukiellon taikka on rauhoittanut metsän väliaikaisesti ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Tässä kohdassa tarkoitettujen tapausten osalta noudatettaisiin yksityismetsälain säännök-

siä metsän kunnostamista sekä uuden kasvun aikaansaamista ja turvaamista koskevien toimenpiteiden osalta. Tällaisiin tapauksiin ei siten sovellettaisi ehdotetun lain 20 §:ää. Ehdotetun lain voimaan tultua seuraamuksena ei kuitenkaan enää käytettäisi metsän rauhoittamista. Metsälautakunnan tai metsäkeskuksen ennen lain voimaantuloa antaman hakkuukiellon vastaiseen menettelyyn sovellettaisiin yksityismetsälain säännöksiä. Yksityismetsälain säännöksissä tarkoitettua menettämisseuraamuksen sijasta tuomioistuin voisi kuitenkin tuomita lakiehdotuksen 19 §:ssä tarkoitettua menettämisseuraamuksen silloin, kun mainitun 19 §:n soveltaminen johtaisi lievempään lopputulokseen.

Yksityismetsälain 11 §:n mukaan on pidetty luetteloa rauhoitetuista ja hakkuukiellon alaisista metsistä sekä alueista, joilla uuden kasvun turvaamistyöt ovat keskeneräisiä. Siltä osin kun kumottavaa yksityismetsälakia edelleen sovellettaisiin, metsäkeskusten on tarpeen ylläpitää tällaisia luetteloita.

Metsänkäyttöilmoitusta ei tarvitsisi tehdä hakkuusta, joka on aloitettu ennen lain voimaantuloa ja saatettaisiin loppuun asetuksella säädettävään päivämäärään mennessä, jos hakkuusta on tehty yksityismetsälain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu hakkuu-ilmoitus taikka on kyse hyväksytyyn hakkuu- ja uudistamissuunnitelman mukaisesta hakkuusta. Sopiva aika olisi vuosi lain voimaantulosta. Mikäli ennen lain voimaan tuloa tehdystä hakkuusta ei olisi tehty yksityismetsälaissa tarkoitettua hakkuu-ilmoitusta, tuomittaisiin laiminlyönnistä yksityismetsälain mukainen rangaistus.

Lain tarkoituksen toteuttamiseksi sen voimaantulosta alkaen ehdotetaan säädettäväksi, että hakkuussa ja metsänuudistamisessa noudatettaisiin ehdotetun lain säännöksiä siitä riippumatta, että näitä toimenpiteitä varten on yksityismetsälain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla ennen lain voimaan tuloa hyväksytty hakkuu- ja uudistamissuunnitelma tai tarkistettu metsätaloussuunnitelma.

29 §. *Muut siirtymäsäännökset.* Suojametsistä annetussa laissa tarkoitettua suojametsäalueella ja suoja-alueella ennen lain voimaantuloa tehtyihin hakkuisiin sovellettaisiin rangaistussäännöksiä lukuunottamatta lain voimaan tullessa voimassa olleita suojametsistä annetun lain säännöksiä. Lain menettämisseuraamussäännöstä voitaisiin kuitenkin soveltaa silloin, kun se johtaisi aiempaa la-

kia lievempään lopputulokseen. Rangaistus-
säännösten soveltamisessa noudatettaisiin
rikoslain voimaannpanemisesta annetun ase-
tuksen 3 §:ssä (770/90) tarkoitettua lievem-
män lain periaatetta.

1.2. Laki kestävän metsätalouden rahoituk- sesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Yksityismetsien kestä-
vän hoidon ja käytön edistämiseksi tarkoitetaan laissa sitä, että valtion rahoitustuki kannustimena ohjattaisiin yksityismetsänomistajia metsiensä hoidossa ja käytössä säilyttämään metsät elinvoimaisina, monimuotoisina, tuottavina ja uusiutumiskykyisinä. Laissa tarkoitettu metsätalouden alueellisesta tavoiteohjelmasta tulisi ilmetä 2 momentissa mainituille toimenpiteille asetettavat tavoitteet ja toimenpiteiden tämän lain mukaiset rahoitusmahdollisuudet.

Rahoitus säilyisi edelleen harkinnanvaraisena, joten maanomistajilla ei olisi subjektiivista oikeutta lain mukaiseen rahoitukseen.

Lain mukaista rahoitusta voitaisiin osoittaa valtion talousarvioon vuosittain otettavasta määrärahasta seuraavanlaisiin toimenpiteisiin:

— puuntuotannon kestävyttä turvaaviin, pääosin nykyistä metsänparannustoimintaa vastaaviin toimenpiteisiin, joilla ylläpidetään metsien elinvoimaisuutta, tuottavuutta ja uusiutumiskykyä sekä parannetaan metsätalouden harjoittamisen edellytyksiä kehittämällä metsätalouden tarvitsemää tieverkostoa. Näiden toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa on ympäristönhoidollisiin seikkoihin kiinnitettävä erityistä huomiota;

— toimenpiteisiin, joilla tuetaan talousmetsien sellaista hoitoa ja käyttöä, joka ylläpitää metsäluonnon vaihtelevuutta ja biologisen monimuotoisuuden edellytyksiä tai joilla estetään ehdotetun lain nojalla rahoitettavien töiden yhteydessä muutoin syntyviä ympäristöhaittoja. Määrärahaa voitaisiin käyttää lain 11 §:n nojalla valtion varoista rahoitettavien, metsätalousmaalla toteutettavasta, metsäluonnon biologisen monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämisestä aiheutuvien lisäkustannusten tai taloudellisten menetysten

ten korvaamiseen;

— erillisiin metsäluonnonhoitoa sekä metsien monikäyttöä, maisema-, kulttuuri- ja virkistysarvoja korostaviin, alueellisesti merkittäviin hankkeisiin. Näiden alueiden metsänhoidolla voidaan korostaa ja rikastuttaa maiseman ominaispiirteitä; sekä

— edellä mainittuja toimintoja tukevien toimenpiteiden rahoitukseen. Tällaisia olisivat muun muassa eri toimenpiteet yhdistävä, metsänomistajakohtaiseen kokonaistarkasteluun pyrkivä tämän lain mukaisten toimenpiteiden suunnittelu, kokeilu- ja selvitystointa sekä juurikäävän torjunta.

Lakiehdotus säätelee pääasiassa valtion rahoituksen edellytyksiä, ei töiden yksityisoikeudellisia toteuttamismahdollisuuksia.

2 §. *Rahoituksen saajat.* Lain mukaista rahoitusta myönnettäisiin hakemuksesta useimmiten vain luonnollisille henkilöille ja sellaisille yhteisöille, joiden toiminta luonteeltaan läheisesti liittyy yksittäisten metsänomistajien toimintaan, kuten yhteismetsät tai maatilatalouden perheyhtiöt.

Voimassa olevien säännösten mukaan yhteisöille ja säätiöille on voitu antaa metsänparannusvaroista tukea useiden metsänomistajien alueilla toteutettavien kunnostusojitus- ja metsätiehankkeiden suunnittelu- ja työjohtokustannuksiin sekä niihin lisäkustannuksiin, jotka aiheutuvat metsänparannushankkeen välttämättömästä toteuttamisesta työllisyyden, luonnonsuojelun tai metsien muun kuin puuntuotannollisen käytön vuoksi tavanmukaisesta poiketen. Esityksessä ehdotetaan, että lukuun ottamatta 1 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä valtion varoista tukea voitaisiin myöntää enää vain sellaisille yhteisöille ja säätiöille, joiden pääasiallisena tarkoituksena on maatala- tai metsätalouden harjoittaminen.

Toimintaa tukeviin muihin edistämistoimenpiteisiin voitaisiin rahoitusta myöntää myös muille kuin yksityisille maanomistajille, silloin kun nämä toimenpiteet hyödyttävät yksityismetsiä. Tällaisia toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi juurikäävän torjuntatoimet.

Yksityismetsien kestävä hoitoa ja käyttöä edistäviin kokeilu- ja selvityshankkeisiin voitaisiin rahoitusta myöntää hakemuksesta yksittäisille tutkijoille, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle ja muille vastaaville tahoille.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että

yksityiseltä maanomistajalta saadun oikeuden haltija voisi myös olla tuen saajana. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että tarkoitettua oikeuden haltija tosiasiallisesti päättää metsän hoitamisesta ja käyttämisestä. Tällaiseen tuensaajaan sovellettaisiin muutoinkin soveltuvien osin, mitä maanomistajasta säädetään. Koska kiinteistö tulee lainan pantiksi, ei lainaa voitaisi myöntää muulle kuin kiinteistön omistajalle.

Pykälän 4 momentin säännöksellä määriteltäisiin holhoojan asema lainanottajana vaa- jaavaltaisen puolesta.

3 §. *Suunnitelmavelvoite.* Lakiehdotuksen mukaan valtion rahoitus perustuisi nykyisestä poiketen aina ennakolta laadittuun suunnitelmaan ennakkollisen valvonnan lisäämiseksi. Näin halutaan tukea suunnitelmallista, metsien pitkäjänteistä hoitoa ja käyttöä. Nykyisin lähinnä taimikonhoito- ja nuoren metsän kunnostushankkeet sekä yksittäisiä tiloja koskevat kunnostus- ja tiehankkeet perustuvat pääasiassa niin sanottuun jälkikäteisrahoitukseen eli näistä metsänparannustoista ei ennen toteutusta laadita metsänparannussuunnitelmaa, joka hyväksyttäisiin.

Lakiehdotuksessa siirryttäisiin yksittäisten hankkeiden suunnittelusta maanomistajakoh- taiseen, useampivuotiseen toimintasuunnitelmaan. Toimintasuunnitelmaan sisällytetään kaikki ne kestävänsä metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain mukaiset, sekä puun- tuotannon kestävyys- ja monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tehtävät työt, jotka arvioidaan tulevan toteutettaviksi tilalla vähintään seuraavan kahden ja enintään kymmenen vuoden aikana. Metsäkeskus päättäisi toimintasuunnitelmaan sisältyvien töiden rahoituksesta vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Lähtökohtana kuitenkin olisi, että näihin suunnitelmiin sisältyvät työt pyritään tekemään ensisijaisesti.

Maanomistajakoh- taiseella toimintasuunnitelmalla tarkoitettaisiin ensisijaisesti tilakoh- taisen metsäsuunnitelman pohjalta koostettava suunnitelmaa, joka sisältäisi lain nojalla yksittäisen maanomistajan metsälössä 2—10 vuoden aikana toteutettaviksi suunnitellut toimenpiteet.

Useiden metsänomistajien yhteishankkeina toteutettavia kunnostus- ja metsätietöitä ei toimintasuunnitelmaan kuitenkaan sisällytettäisi, vaan niistä laadittaisiin hanke-

kohtainen toimenpidesuunnitelma. Asetuksella säädettävä erityisyys, jonka perusteella rahoitusta voitaisiin myöntää vain yhtä toimenpidettä koskevan toimenpidesuunnitelman perusteella, olisi esimerkiksi 11 §:ssä tarkoitettu työllisyystyönä toteutettava työ tai metsälain 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu toimenpide.

Asianomainen ministeriö antaisi tarkemmat, yleiset määräykset suunnitelmien sisäl- löstä ja laadusta, jotta suunnitelmat täyttäisi- vät maan eri osissa tämän lain töiden toteu- tamiselle asettamat vaatimukset. Vaatimuk- sista annettavissa määräyksissä kiinnitettäi- siin erityistä huomiota metsäluonnon- ja ympäristönhoidon näkökohtiin. Toimintasuun- nitelmasta tulisi käydä ilmi myös rahoitus- päätöksen kannalta oleelliset alueiden hoitoa ja käyttöä koskevat rajoitukset, velvoitteet ja suositukset. Lisäksi toimintasuunnitelmasta tulisi ilmetä toimenpiteiden kustannukset ja haettavan tuen määrä perusteluineen.

4 §. *Rahoitusta koskevat rajoitukset.* Pykä- län 1 momenttiin sisältyy voimassa olevan metsänparannuslain periaate, ettei valtion rahoitustukea käytetä yksityismetsälain vas- taisesta metsän hävityksestä aiheutuviin toi- hin. Rajoitus on voimassa kiinteistön omista- jan vaihtumisesta huolimatta.

Rahoitusta ei tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta saisi myöskään käyttää töihin, jot- ka maanomistajan taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan tulee metsälain mukaan tehdä uuden puuston aikaansaamiseksi hakatun metsän tilalle. Täl- laisia poikkeuksia olisivat 6 §:n 1 momentin mukainen puuttoman, metsänkasvatukseen soveltuvan alueen metsitys, luontaisen uudis- tumisen edistäminen suojametsäalueella tai suoja-alueella ja vähäpuustoisien tai vähäar- voista puustoa kasvavan metsän uudistami- nen asetuksessa säädettävissä tapauksissa. Rahoitusta ei lisäksi saisi käyttää metsälain mukaan maanomistajan velvollisuudeksi kat- sottaviin metsien monimuotoisuuden turvaa- mistoimenpiteisiin tai vähäiseksi katsottavan metsäntuoton vähenemisen korvaamiseen. Sen sijaan rahoitusta voitaisiin käyttää asian- omaisen ministeriön antamien määräysten rajoissa kunnostus- ja metsäsuunnitelman nojalla toteutettuihin kunnos- sapitovelvollisuus aikanaan toteutettuihin metsä- ojituksen rahoitusehtojen nojalla. Kunnos-

tusojitukseen tulisi tällöin olla erityisen perustellut syyt.

Lain mukaista rahoitusta ei saisi käyttää luonnonsuojelulain 25, 53 tai 55 §:n rajoitusten nojalla määräytyviin korvauksiin. Näin estettäisiin eri hallinnonaloilta samalle alueelle mahdollisesti myönnettävä päällekkäisrahoitus. Luonnonsuojelulaki kuuluu ympäristöasioissa toimivaltaisen ministeriön toimialaan ja sen tehtävänä on huolehtia lain toimeenpanon edellyttämästä rahoituksesta.

2 luku. Puuntuotannon kestävyyden turvaaminen

5 ja 6 §. *Työlajit ja työlajien määritelmät.* Edellä 5 §:ssä luetellaan ne puuntuotannon kestävyyden turvaamisen kannalta olennaiset työlajit, joihin voitaisiin rahoitusta myöntää. Rahoitettavat työlajit ovat jokseenkin samoja kuin nykyisessä metsänparannuslaissa. Työlajien painotus määräytyisi nykyistä selkeämmin alueellisen töiden tarpeen perusteella. Tähän arviointiin antaa hyvän pohjan metsälaissa tarkoitettu, metsäkeskuksittain laadittava metsätalouden alueellinen tavoiteohjelma.

Lakia sovellettaisiin metsätalousmaalla ja metsätaloustalouteen otettavalla maalla. Metsätaloustalouteen otettavalla maalla tarkoitetaan lähinnä maatalousmaan metsittämistä tai turvetuotannosta vapautuvan tai vastaavan aikaisemmasta käytöstä poistuneen, metsän kasvatuksen soveltuvan alueen metsittämistä.

Tarkoituksena on, ettei metsittämiseen myönnettäisi rahoitusta silloin, kun alue on luontaisesti metsänkasvatukseen soveltumaton, metsitys on muun lain nojalla kielletty tai maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettujen säännösten tarkoittamaa pellonmetsitystukea koskeva rahoitushakemus on alueen osalta rakennepoliittisista tai maisemallisista syistä hylätty.

Metsänuudistamisen rahoitus tulisi säilyttää Pohjois-Suomessa laajempaan kuin Etelä-Suomessa. Valtion tukea suunnattaisiin entistä selkeämmin kohteisiin, joissa puuston tuotos on alhainen verrattuna maan tuottokykyyhin ja joissa puusto on vähäarvoista. Suurimmassa osassa Etelä-Suomea valtion rahoituksen käyttö vähäpuustoisen tai vähäarvoista puustoa kasvavien metsien uudistamiseen ei ole välttämätöntä muutoin kuin poikkeustapauksissa tällaisten alueiden vähäisen mää-

rän ja pienialaisuuden vuoksi sekä metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä kannalta arvioituna. Asetuksella on tarkoitus säätää, että Etelä-Suomessa tällaisena poikkeuksena voitaisiin pitää keskimääräistä huomattavasti suurempaa vähäpuustoista tai vähäarvoista puuta kasvavaa yhtenäistä uudistusala.

Asetuksella voitaisiin myös säätää, että tukea voitaisiin myöntää Etelä-Suomessa seläille edellä tarkoitetuille alueille, joilta kolmen vuoden aikana ennen metsänuudistamista hakatun ja metsänuudistamisen yhteydessä hakattavan tai hakattavissa olevan, verhopuuston pystyyn jäävän puuston kantoraha-arvo ei ylitä keskimääräisiä uudistamiskustannuksia, jotka asianomainen ministeriö vuosittain vahvistaisi rahoitusvyöhykkeittäin. Pohjois-Suomessa vastaava kantoraha-arvo voisi olla enintään kaksinkertainen keskimääräisiin uudistamiskustannuksiin verrattuna.

Kulotukselle myönnettävän valtion tuen tulisi olla sen suuruinen, että se edistäisi kulotuksen yleistymistä. Kulotuksella parannetaan metsän kasvun ja uudistumisen edellytyksiä sekä metsien terveyttä ja samalla helpotetaan maanmuokkausta ja metsänviljelytyötä polttamalla hakkuutähteet, pintakasvillisuus ja osa humuksesta. Metsäluonnon kannalta kulutus on tärkeä toimenpide, koska kulutusalueilla viihtyvistä lajeista osa on uhanalaisia metsäpaloalueiden lajeja.

Taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen yhdistäminen samaksi työlajiksi, nuoren metsän hoidoksi, on katsottu tarpeelliseksi, koska käytännön toiminnassa rajanveto työlajien kesken on osoittautunut keinotekoiseksi. Nuoren metsän hoitokohteet olisivat enintään 2. kehitysluokkaan kuuluvia ja kooltaan sellaisia nuoria metsiköitä, joista ei leimikkona kerry myyntikelpoista määrää kuitupuun mitat täyttävää puutavaraa. Pystypuiden karsinta sisältyisi nuoren metsän hoitoon. Lain tarkoittamilla varoilla ei rahoitettaisi yksityismetsälain tai metsälain nojalla maanomistajan velvollisuudeksi määrättyjä töitä. Rajaukset vastaavat nykyistä metsänparannuslainsäädäntöä.

Nykyisestä poiketen energiapuun korjuu ehdotetaan rahoitettavaksi omana työlajinaan. Uusiutuvana luonnonvarana puun käyttö energiaksi on jäänyt energiaverotuksessa vaille esimerkiksi turpeen saamaa erikoiskohtelua, joten puun energiakäytön tuke-

mista olisi tarkoituksenmukaista jatkaa. Tukea voitaisiin myöntää vain ehdotetun lain nojalla rahoitettuihin nuoren metsän hoitokoh-teista korjattavalle energiapuulle, joka luovu-taan esimerkiksi lämpölaitoksille.

Asianomaisen ministeriön määräyksissä tul-taisiin edellyttämään, että nuoren metsän hoitoon ja energiapuun korjuuseen käytetään valtion rahoitusta nykyiseen tapaan pääsään-töisesti vain kerran puuston kiertoajan ku-luessa. Koska taimikonhoito ja nuoren met-sän kunnostus yhdistettäisiin nuoren metsän hoidoksi, tulisi alueilla, joilla aikaisemmin on metsänparannusvaroin tehty taimikonhoi-totöitä, voida rahoittaa nuoren metsän hoitoa siinä vaiheessa, kun puustosta ei vielä met-sänhoidollisen tilansa vuoksi kerry leimikko-na myyntikelpoista määrää kuitupuun mitat täyttävää puutavaraa. Kaupalliseksi aines-puuksi ei lueta alueelta saatavaa energiapuu-ta.

Metsänterveyslannoitusta tehtäisiin maape-rän kunnostamiseksi ja puuston kasvuedellytysten turvaamiseksi. Terveyslannoituskoh-teita ovat kasvatusmetsät, joiden kehitys metsänhoidollisista toimenpiteistä huolimatta on taantuvaa ja puusto on maaperän ravinteiden epätasapainon vuoksi vaarassa rappeutua ja jotka voidaan saada elpymään lannoitta-malla. Metsänterveyslannoituskohteita ovat erityisesti ne kunnostusojitusalueet, joilla puusto on kehityskelpoista ja joilla ravinne-epätasapainon korjaaminen kivennäisravin-teita lisäämällä on puuston kasvuedellytysten ehto. Jos alueen kasvukyvyn säilyttäminen vaatisi jatkuvaa terveyslannoitusta, kunnos-tusojitukseen ei tulisi ryhtyä. Metsien ter-veyslannoitukseen voitaisiin rahoitusta osoit-taa myös ilmansaasteista johtuvan happamoi-tumisen neutraloimiseksi.

Kunnostusojitus tarkoittaa puuston rap-peutumisen estämiseksi tarpeellista metsäoji-tusalueen ojaverkoston heikentyneen kuiva-tustehon parantamista ojien perkauksella ja/tai täydentäviä ojia kaivamalla. Vaikka ojituksen kunnossapito vesilain mukaan on-kin maanomistajan velvollisuus, on metsäta-louden kannalta tarkoituksenmukaista käyt-tää ehdotetun lain mukaista rahoitustukea kunnostusojitukseen.

Kunnostusojitukseen voitaisiin sisällyttää uudisojitusta vain silloin, kun ojitustekniset syyt sitä välttämättä vaatisivat. Vedet tulisi johtaa ojitusalueelta ojitamattoman alueen läpi mahdollisimman vähän sen luonnontilaa

muuttaen. Kunnostusojitusalueen tulisi olla sekä maan tuottokyvyn että taloudellisesti kasvatuskelpoisen puuston suhteen kunnos-tuskelpoinen. Asianomainen ministeriö voisi määrätä, että pääosalla kunnostusojitusalu-eesta olisi tehtävä metsän kehityksen kannal-ta välttämättömät taimikonhoitotyöt ja että pääosa alueen metsistä tulisi olla metsänhoi-dollisesti tyydyttävässä kunnossa ennen kuin ojien kunnostukseen ryhdytään, jollei vaati-musta olisi pidettävä puukaupalliset ja tila-kohtaiset näkökohdat huomioon ottaen koh-tuuttomana.

Kunnostusojitusalueen metsänhoitotöihin voitaisiin myöntää valtion tukea samoin edellytyksin kuin lain mukaisiin töihin yleensä. Mahdollinen terveyslannoitustarve tulisi arvioida ja tarvittaessa toteuttaa osana alueen kunnostusta. Kunnostusojituksen ajankohdan valinta tulisi tehdä tapauskohtai-sesti. Tällöin tahalliset kunnossapidon lai-minlyönnit tulisi erottaa esimerkiksi maala-jista tai aikaisemmasta ojitustekniikasta joh-tuvasta ojituksen luontaisesta rappeutumisesta. Asianomainen ministeriö voisi määrätä, että rahoitusta voidaan myöntää vain, mikäli uudisojitus on aikanaan tehty kokonaan maanomistajan omin varoin tai mikäli valti-on varoin tuetusta ojituksesta on kulunut kaksikymmentä vuotta. Ojien maalajista joh-tuvasta eroosioherkkyydestä tai aikaisem-masta ojitustekniikasta aiheutuvasta kunnos-tusojitustarpeesta johtuen voitaisiin kunnos-tusojitus kuitenkin rahoittaa ehdotetun lain nojalla ennen kuin 20 vuotta on kulunut val-tion varoin tuetusta uudisojituksesta.

Metsätiet ovat osa metsätalouden perusin-frastruktuuria, jonka kehittämiseen ja perus-parantamiseen yhteiskunnan on tarkoituksen-mukaista osallistua. Metsäteiden tekeminen perustuu alueellisiin, tieverkostollisiin yleis-suunnitelmiin, jotta uudet tiet täydentäisivät metsätieverkostoa kokonaisuuden kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Metsätien tekemisestä noin viidesosa on nykyään teiden perusparannusta. Metsänpa-rannusvaroin tai ehdotetun lain mukaisin varoin rahoitetun metsätien perusparannuk-seen voitaisiin osoittaa tämän lain mukaista rahoitusta sen jälkeen, kun metsätien toteu-tuksesta on kulunut vähintään 20 vuotta. Rahoitusta voitaisiin myöntää kuitenkin mai-nittua ajankohtaa aiemminkin, jos kulje-tusoloissa tai -kalustossa tapahtuisi sellaisia muutoksia, jotka vaatisivat tien perusparan-

nusta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asianomaiselle ministeriölle valtuus antaa työläjien rajauksesta ja sisällöstä edellä tarkoitettuja, tarkempia yleisiä määräyksiä.

7 §. *Töiden yleiset vaatimukset.* Osa lain mukaisista metsien puuntuotannollisen kestävyuden ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi rahoitettavista töistä on sellaisia investointeja, joiden tulokset ovat maanomistajan kannalta saatavissa vasta pitkän ajan kuluttua. Lain tarkoituksena olisikin kannustaa maanomistajia toteuttamaan lyhyellä aikavälillä yksityistaloudellisesti usein epäedullisia mutta metsien hoidon ja käytön sekä niiden elinvoimaisuuden säilymisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä metsänhoito- ja perusparannustöitä. Ohjattaessa töitä ensi sijassa puuntuotannon kestävyuden kannalta tarkoituksenmukaisimpiin kohteisiin käytetään varojen suuntaamisessa pohjana metsätalouden alueellista tavoiteohjelmaa. Ratkaisut varojen kohdentamisesta tehtäisiin eri työläjien puitteissa aluetasolla metsäkeskuksissa.

Taloudellisesti tarkoituksenmukaisena ei voida pitää esimerkiksi kunnostusojitusta alueella, jonka puusto ei uudisojituksen jälkeen ole riittävästi elpynyt. Metsätien tekemistä ei ole taasen tarkoituksenmukaista rahoittaa, jos sen hyötyalueen rajauksessa ei voida ottaa riittävällä tavalla huomioon paikallisten kuljetusolojen kehittämistarpeita. Metsänomistajien oikeusturvan parantamiseksi maa- ja metsätalousministeriön määräyksissä olisi tarkoitus velvoittaa aloittamaan yksittäisen tiehankkeen suunnittelu alkukokouksella, johon suunnitellun tien vaikutuspiiriin kuuluvat maanomistajat kutsutaan julkisesti asiasta ilmoittamalla.

Töiden suunnittelu ja toteutus ei saisi olla ristiriidassa metsäluonnon hoidon ja metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kanssa. Rahoitettavissa töissä tulisi kiinnittää erityisesti huomiota metsien monimuotoisuuden säilyttämiseen ja ympäristönäkökohtiin. Töistä ei myöskään saisi aiheutua vesiluonnolle kohtuudella vältettävissä olevaa haittaa.

8 §. *Töiden rahoittaminen.* Pykälässä on lueteltu ne kustannukset, jotka jäisivät rahoitettaviksi kokonaan valtion tuella. Tällaisia kustannuksia on vähennetty voimassa olevaan metsänparannuslakiin verrattuna.

Metsänuudistamisen osalta on nähty tarkoituksenmukaisena säilyttää materiaalikus-

tannukset edelleen kokonaan valtion tuella rahoitettavina. Koska rahoitettavan metsänuudistamisen kohdealueiden määrää on tällä lakiehdotuksella tarkoitus supistaa aikaisempaan nähden, ei rahoitusehtojen tiukentaminen tältä osin olisi tarpeellista. Yhteiskunnan kannalta on toivottavaa, että niillä alueilla, jotka uudistetaan vähäpuustoisuuden tai puuston vähäisen arvon vuoksi ehdotetun lain tuella, uudistaminen toteutetaan parhailla käytettävissä olevilla materiaaleilla, jolloin uuden puusukupolven alkukehitys on nopea.

Kulutuksen edistämiseksi on tarpeellista säilyttää kulotusvakuutuksista aiheutuvat kustannukset kokonaan valtion tuella rahoitettavina.

Töiden suunnittelu rahoitettaisiin kokonaan valtion tuella asianomaisen ministeriön määräämin perustein. Asianomainen ministeriö antaisi ohjeelliset suunnittelun ensimmäiskustannukset ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon suunnittelutyön vaatimukset ja sen, että töiden suunnitteluun liittyy huomattavasti metsäluonnon hoidon, ympäristönsuojelun ja alueen monikäytön edistämisen huomioonottamista. Varsinkin useiden metsänomistajien yhteisinä toteutettavat kunnostusojitukset ja metsätiet vaativat usein suunnitteluvaiheessa lukuisia yhteydenottoja maanomistajiin ja kokouksien järjestämistä. Niihin liittyisi myös yleisemmin tietyn alueen metsätalouden harjoittamisen edellytysten kaikinpuolinen arviointi. Tällöin esimerkiksi ympäristöselvityksistä aiheutuvat kustannukset voitaisiin rahoittaa suunnittelukustannuksina.

Nykyisin voimassa olevan metsänparannuslain mukaan metsänparannussuunnitelma on aina laadittava metsälautakunnan toimesta tai valvonnassa. Tästä periaatteesta luovuttaisiin, jolloin maanomistaja rahoituksen hakijana voisi valita töiden suunnittelijan. Rahoituspäätöksen tekijä ratkaisisi suunnitelman rahoituksen asianomaisen ministeriön määräämin perustein.

Toteuttamiskustannuksia olisivat muut kuin pykälän 1 momentissa tarkoitettut kokonaan valtion varoin rahoitettavat kustannukset. Voimassa olevasta metsänparannuslaista poiketen työnjohtokustannuksia ei rahoitettaisi enää kokonaan valtion tuella, vaan työnjohtokustannukset olisivat erottamaton osa toteuttamiskustannuksia.

Töiden toteuttamiskustannuksiin maan-

omistajalle voitaisiin myöntää tukea sekä usean tilan yhteisiin kunnostusojitustoihin ja metsätien tekoon joko tukea tai lainaa.

9 §. *Rahoituksen määrä ja perusteet.* Tuen enimmäismäärä olisi 70 prosenttia toteuttamiskustannuksista tai vuosittain vahvistettavista keskimääräisistä vastaavista kustannuksista.

Asetuksella voitaisiin kuitenkin säätää, että silloin kun rahoitus perustuu yhtä tilaa koskevien töiden osalta työllisyystöitä lukuun ottamatta muuhun kuin tilakohtaiseen metsäsuunnitelmaan perustuvaan toimintasuunnitelmaan, alennettaisiin 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin myönnettävää tuen määrää kymmenellä prosenttiyksiköllä. Metsäsuunnitelmalla tarkoitettaisiin tällöin metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun asetuksen (93/96) 36 §:ssä määriteltä suunnitelmaa. Tuen alentaminen on perusteltua sen vuoksi, että töiden suunnittelukustannukset sekä toiminnan valvonta- ja hallintokustannukset muodostuvat yleensä korkeammaksi silloin, kun käytettävissä ei ole tilakohtaisen metsäsuunnitelman monipuolista tietoa-aineistoa. Työllisyystöiden erityiseksi edistämiseksi alentamista ei kuitenkaan voitaisi soveltaa näihin töihin.

Energiapuun korjuuta rahoitettaisiin nykykäytännön mukaisesti markkamääräisellä, kiintokuutiometriä kohden määrättävällä tuella.

Ehdotuksen mukaisesti asianomaisen ministeriön vahvistamat tuen perusteet ja markkamäärät koskisivat myös metsäkeskusta, jos metsänomistaja laadittaisi sillä rahoitus-suunnitelman tai antaisi työn metsäkeskuksen toteutettavaksi.

10 §. *Yhteishankkeen passiiviosakas.* Sääntely vastaisi pääosin nykyisen metsänparannuslain 16 §:ssä olevaa sääntelyä. Valtion rahoitusta ei kuitenkaan nykyisestä poiketen voitaisi osoittaa kaikkiin niihin kustannuksiin, jotka tulisivat vesilain nojalla hyödynsaajan maksettaviksi. Voimassa olevaan metsänparannuslakiin verrattuna passiiviosakkaalle myönnettävää rahoitusta laajennettaisiin koskemaan myös tietoiimituksessa vasten tahtoaan osakkaaksi joutuvaan maanomistajaan. Passiiviosakkaalle voitaisiin myöntää tukea toteuttamiskustannuksiin ilman erillistä hakemusta.

11 §. *Työllisyystöiden rahoitus.* Nuoren metsän hoitoon ja energiapuun korjuuseen,

jotka tehtäisiin työllistämistyönä, voitaisiin myöntää ehdotetun lain mukaisen tuen lisäksi työllisyystukea, johon asianomainen ministeriö osoittaisi metsätalousasioissa toimivaltaiselle ministeriölle erikseen määrärahat. Töiden rahoituksessa ja toteutuksessa noudatettaisiin tämän lain mukaisia rahoitusehtoja.

12 §. *Lainaehdot.* Lainaehdot pysyisivät periaatteiltaan voimassa olevan metsänparannuslain mukaisina. Lainan takaisinmaksuaika määräytyisi vuotuismaksun suuruuden perusteella. Asetuksella on tarkoitus edelleen säätää myönnettävän lainan vähimmäismäärästä, viivästyskorosta, vuotuismaksujen suorittamisen alkamisajasta, vähimmäismäärästä ja kannosta, saamisen ylimääräisestä lyhentämisestä ja lainojen muista ehdoista, kuten takaisinmaksun lykkäyksestä.

13 §. *Vastuu valtion saamisesta.* Kiinteistö olisi panttina sen osalle myönnetyn lainan ja lainalle laskettavan koron suorittamisesta niin kuin maakaaren 20 luvussa säädetään. Siten panttioikeuden oikeusvaikutukset määräytyisivät maakaaren säännösten mukaisesti. Koska lakisääteisten panttioikeuksien oikeusvaikutusten syntyminen kytketään maakaaren säännöksissä kirjaamiseen, ehdotetun lain mukaiset lainat tulisi ilmoittaa kirjattaviksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Lain mukaisesti takaisin perittävä tuki ei saisi panttioikeutta kiinteistöön.

Lakisääteisen panttioikeuden käyttäminen on kyseisten lainojen osalta perusteltua, koska lainalla rahoitettavat toimenpiteet nostavat kiinteistön arvoa. Kun lainarahoitusta voidaan myöntää vain yhteishankkeille, koko hanke saattaisi kariutua, mikäli joku osakkaista ei pystyisi muulla tavalla järjestämään lainalle vaadittavaa vakuutta.

Tiekunnalle myönnettävästä rahoituksesta luovuttaisiin tällaisesta rahoituksesta aiheutuneiden hallinto- ja maksuunpanovaikeuksien vuoksi.

Vuoden 1997 alusta voimaan tulevan maakaaren periaatteet edellyttävät, että tämän säännöksen 3 momentin mukaisesta mahdollisuudesta siihen, että tilat tulevat pantiksi valtion yhteismetsältä olleen saamisen maksamisen vakuudeksi, toimitetaan maakaaren voimaantulosäännösten edellyttämässä ajassa ilmoitukset lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkintöjen tekemiseksi rekisteriin kyseisten kiinteistöjen kohdalle.

14 §. *Panttioikeuskirjauksen muuttaminen*

ja valtion saamisen oikaisu. Säännöksen 1 momentissa on otettu huomioon maakaariuudistus. Säännöksen 2 ja 3 momentin periaatteet vastaisivat useimmiten nykyisiä periaatteita.

15 §. *Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus.* Kuten nykyisinkin, hoito- ja kunnossapitovelvollisuus koskisi metsänuudistamista, kunnostusojitusta ja metsätien tekemistä. Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus olisi luonteeltaan lakiin perustuva kiinteistön valintarajoitus, joka kohdistuisi kiinteistön kuloiseenkin omistajaan.

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden voimassaoloaika on nykyisin 20 vuotta hankkeen luovutuksesta. Aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi siten, että se olisi 15 vuotta hankkeeseen myönnetyn rahoituksen loppumaksamisesta. Kiinteistön valintarajoitteet rajoittuvat maataloushallinnossa yleensä kymmeneen vuoteen. Kun otetaan huomioon valvonnan voimavarat ja lainan takaisinmaksuaika, joka on pisimmillään 13 vuotta, 15 vuoden hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta voitaisiin pitää tarkoituksenmukaisena.

Jos maanomistaja laiminlöisi velvollisuutensa, metsäkeskuksen tulisi kehottaa maanomistajaa korjaamaan laiminlyönti määräajassa. Jos maanomistaja ei noudattaisi kehotusta ja jos toimenpide olisi vaarassa menettää huomattavalta osalta merkityksensä, metsäkeskus voisi päättää toihin myönnettyjen varojen takaisinperimisestä sekä hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden lakkaamisesta säännöksessä ehdotetulla tavalla.

Jos säännöksen mukainen velvollisuus olisi laiminlyöty, metsäkeskus voisi kiinteistön omistajan vaihtumisesta huolimatta päättää, että laina on osaksi tai kokonaan maksettava normaaliiperinnästä poiketen heti takaisin. Silloin kun kiinteistö on siirtynyt uudelle omistajalle, laina perittäisiin joko velalliselta, eli yleensä siltä, jolle laina on aikanaan myönnetty, tai mikäli hän ei suostuisi maksamaan, se otettaisiin panttina olevasta kiinteistöstä. Näin meneteltäisiin riippumatta siitä, kenen omistusaikana velvollisuus olisi laiminlyöty. Lainan saaneen maanomistajan edun mukaista olisi ottaa tämä huomioon kiinteistöä koskevissa yksityisoikeudellisissa sopimuksissaan. Käytännössä perintä kuitenkin kohdistettaisiin kiinteistön ostajaan, jos ostaja ja myyjä olisivat keskenään sopineet, että ostaja vastaa lainan takaisin maksami-

sesta.

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden laiminlyöntiin tulisi voida puuttua asianmukaisella tavalla silloinkin, kun tämän säännöksen mukaiseen hankkeeseen on aikanaan myönnetty tukea kiinteistön edelliselle omistajalle ja kiinteistön uusi omistaja laiminlöisi hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden. Laiminlyöjän velvoittaminen sakon tai teettämisen uhalla korjaamaan laiminlyönnin seuraukset ei olisi tässä sopiva senkään vuoksi, että hankkeet on aikanaan toteutettu siten, että niihin on käytetty myös maanomistajan omia varoja. Siksi kiinteistön edelliselle omistajalle aikanaan hankkeen toteuttamiseen myönnetty tuki voitaisiin tämän säännöksen mukaisesti periä kiinteistön uudelta omistajalta, jos hän omistusaikanaan laiminlöisi hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden.

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta koskeva säännös olisi erityissäännös suhteessa 28 §:n säännökseen. Koska asian luonteesta johtuen olisi kyse olennaisesti 28 §:ssä tarkoitettun kaltaisesta takaisinperimisen perusteesta, tulisi rahoituksen saajalle voida määrätä 29 §:ssä tarkoitettuja takaisinperimisen seuraamuksia silloin, kun hän on laiminlyönyt hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden. Näitä seuraamuksia ei kuitenkaan määrättäisi kiinteistön tai alueen uudelle omistajalle.

16 §. *Alueen käytön muuttaminen.* Mikäli metsänuudistamisalueen tai kunnostusojituksen hyötyalueen maankäyttömuoto muuttuisi siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaisilta osin estyisi, metsäkeskuksen tulisi päättää säännöksen mukaisesti rahoituksen takaisinperimisestä. Samalla alueen hoito- ja kunnossapitovelvollisuus lakkaisi. Tällainen muutos olisi esimerkiksi alueen otto turvetuotantoon. Perittäessä rahoitusta takaisin edellä mainitusta syystä ei kuitenkaan määrättäisi 29 §:ssä tarkoitettuja seuraamuksia.

Takaisinperintää kohdennettaessa 15 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyt kiinteistön omistajan vaihtumista koskevat periaatteet soveltuisivat myös tämän säännöksen mukaisiin tilanteisiin.

17 §. *Omistusoikeuden muutos.* Lainan perintä kiinteistön omistuksen siirtyessä yhteisölle tai säätiölle, jolle ei tämän lain nojalla voida rahoitusta myöntää, vastaisi voimassa olevan metsänparannuslain säännöksiä. Pykälässä tarkoitettussa lainan takaisinperimisessä ei kuitenkaan sovellettaisi 29 §:ssä

tarkoitettua seuraamussäännöstä.

18 §. *Hyödyn menetys.* Eräät poikkeustilanteet, varsinkin toistuvat luonnontuhot, saattavat johtaa tilanteeseen, jossa ei ole enää tarkoituksenmukaista tehdä työtä uudelleen laissa tarkoitetuilla varoilla. Tällöin suunniteltu tarkoitus jää saavuttamatta. Nykykäytännön mukaisesti metsäkeskus voisi hakemuksesta tällöin päättää, että hoito- ja kunnossapitovelvollisuus lakkaa ja että erääntymättömien lainojen perimisestä luovutaan.

Maanomistaja voi menettää mahdollisuuden saada täysi taloudellinen hyöty valtion tuella toteutetuista metsänuudistamisesta, kunnostusojituksesta tai metsätien tekemisestä myös sen johdosta, että alueen monimuotoisuuden turvaaminen rajoittaa metsien hoitoa ja käyttöä. Rajoitus voi aiheutua tämän lain puitteissa rahoitettavista monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tehtävistä toimenpiteistä tai laajempialaisista metsäluonnonhoitohankkeista. Myös valtioneuvoston hyväksymät luonnonsuojeluohjelmat, kuten rantojen suojelu, soiden suojelu ja lehtojen suojeluohjelmat, saattavat rajoittaa niihin sisältyvien alueiden hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden täyttämistä ja metsien käyttöä niin, että aikanaan tehty metsänparannusinvestoinnit menettävät merkityksensä. Tällöin olisi kohtuullista, että maanomistaja voitaisiin vapauttaa hoito- ja kunnossapitovelvollisuudesta ja että erääntymättömien lainojen perinnästä luovuttaisiin.

3 luku. Tuki metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen

19 §. *Ympäristötuki.* Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen liittyy merkittäväällä tavalla talousmetsien käsittelyssä tehtäviin ratkaisuihin. Metsälain 10 §:n 2 momentissa on lueteltu ne elinympäristöt, jotka ovat erityisen merkityksellisiä metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta. Näiden alueiden hoidosta tai käytöstä metsälain edellyttämällä tavalla aiheutuisi joissakin tapauksissa maanomistajalle vähäistä suurempia taloudellisia menetyksiä tai lisäkustannuksia. Ympäristötukea ehdotetaan myönnettäväksi tällaisten menetysten ja lisäkustannusten korvaamiseen.

Rahoitustarvetta aiheuttavia tilanteita voisi syntyä esimerkiksi lehtometsien ja luontaisesti syntyneiden jalopuumetsien käsittelys-

sä. Lisäkustannuksia aiheutuu näissä töissä yleensä käytettävästä työmenetelmästä tai tavasta. Esimerkiksi se, että markkinointikelpoista puustoa jouduttaisiin jättämään lammen rannalle, saattaisi joissakin tilanteissa aiheuttaa maanomistajalle metsälain velvoitteen ylittävää taloudellista menetystä menetettyinä hakkuutuloina.

Kulutuksen edistämiseksi, sen metsien monimuotoisuuden kannalta myönteisten vaikutusten vuoksi, on tarpeen, että kulutukseen liittyvä kustannusriski ei jäisi maanomistajan kannettavaksi, vaan että kulotuskustannukset, jotka ylittävät tavanomaisina pidettävät kustannukset, voitaisiin rahoittaa kokonaan valtion varoin ympäristötuella.

Ympäristötukea voitaisiin myöntää sekä ehdotetun lain nojalla rahoitettaviin toimenpiteisiin että maanomistajan muutoin omin varoin rahoitamiin metsänhoitotöihin tai metsän käyttöön liittyviin toimenpiteisiin sisältyviin luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja vesiluonnon hoidosta aiheutuviin lisäkustannuksiin.

4 luku. Metsäluonnonhoito

20 §. *Hankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen.* Metsäluonnonhoitohankkeet ovat usein laaja-alaisia, usean tilan alueelle ulottuvia, tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä. Hankkeet voisivat olla myös avainbiotooppien esiintymien kartoitushankkeita tai esimerkiksi maiseman hoidon kannalta merkittäviä metsän kunnostustöitä.

Rahoitusta voitaisiin käyttää myös esimerkiksi jo maanomistajille luovutettuihin kunnostusojitushankkeisiin liittyvien laskeutusaltaiden tyhjentämiseen tai metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estämiseen tai korjaamiseen, mikäli toimenpiteellä olisi tavanomaista laajempi merkitys vesien ja vesiluonnon hoidon kannalta eikä kustannuksia voitaisi osoittaa tietylle aiheuttajalle.

Metsäojitusalueen ennallistaminen luonnonarvoiltaan tärkeillä alueilla olisi myös mahdollista. Ennallistettun alueen osalta voitaisiin ehdotetun 18 §:n 2 momentin säännöksen nojalla hoito- ja kunnossapitovelvollisuus lakkauttaa ja luopua jäljellä olevan lainapääoman perinnästä.

Aloite hankkeiden rahoitukseen voisi tulla maanomistajilta, viranomaisilta, kansalaisjärjestöiltä ja vastaavilta. Hankkeiden suunnittelu tehtäisiin yhdessä maanomistajan kans-

sa, tarvittaessa käyttäen hyväksi alueellisen ympäristökeskuksen asiantuntemusta. Töiden toteuttaminen edellyttäisi aina maanomistajan suostumusta.

21 §. *Hankkeiden rahoittaminen.* Valtion rahoituksen käyttö metsäluonnonhoitohankkeisiin ei edellyttäisi maanomistajan rahoitushakemusta. Metsäkeskus käyttäisi vuosittaisessa ministeriön päätöksessä sille erikseen näihin toimenpiteisiin osoitettuja varoja niihin hankkeisiin, jotka metsäluonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi katsottaisiin tärkeiksi. Hankkeiden tulisi tukea metsätalouden alueellisen tavoiteohjelman toteuttamista, jolleivät ne jo sisältyisi ohjelmassa esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin.

5 luku. Muut edistämistoimenpiteet

22 §. *Rahoitettavat toimenpiteet.* Muut edistämistoimenpiteet tukisivat metsätalouden harjoittamisen edellytysten parantamista, puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi tehtävien toimenpiteiden toteuttamista, metsäluonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä ja vastaavia seikkoja.

Tarkoituksena on, kuten 2 §:n perusteluista ilmenee, että maanomistajakohtainen toimintasuunnitelma korvaisi nykyiset yksittäisiä toimenpiteitä koskevat suunnitelmat yhteishankkeita ja eräitä toimenpiteitä lukuun ottamatta. Siihen sisällytettäisiin myös työt, joista ei nykyisin ole edellytetty enakkoon hyväksyttyä suunnitelmaa. Maanomistajakohtaiseen toimintasuunnitelmaan sisältyisivät siten sekä puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi tehtävät työt että metsäluonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tärkeät toimenpiteet. Tällainen rahoituksen perustaksi edellytettävä suunnitelma edistäisi nykyistä kokonaisvaltaisempaa ja pitkäjänteisempää ehdotetun lain mukaan rahoitettavaksi tulevien töiden ja toimenpiteiden tarkastelua. Koska enakkosuunnittelulla voidaan huomattavasti edistää lain tarkoituksen toteutumista sekä töiden huolellista ja erityisesti luonnon- ja ympäristönhoidolliset näkökohdat huomioon ottavaa toteuttamista, on perusteltua, että suunnittelusta aiheutuvat kustannukset voidaan nykyiseen tapaan rahoittaa kokonaan tuella.

Valtion tukea voitaisiin myöntää juurikäävän leviämisen riskialueilla kantokäsittelyn tekijälle juurikäävän leviämisen estämiseksi tehdystä torjunnasta aiheutuneisiin torjunta-

ainekustannuksiin.

Työssä ennalta arvaamattomasti aiheutuneen virheen korjaamiseen ja vahingon korvaamiseen voitaisiin rahoitusta myöntää pääosin nykykäytännön mukaisesti. Virhe tai vahinko ei kuitenkaan saa olla aiheutunut tahallisuudesta tai huolimattomuudesta.

Yksityismetsien kestävä hoitoa ja käyttöä edistävänä kokeilu- ja selvitystoimintana voitaisiin rahoittaa esimerkiksi tietyn avainbiotoopin kehityksen seurantaan liittyviä toimenpiteitä, vesiensuojelun parantamiseen liittyvien menetelmien selvitystä ja puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi rahoitettavien töiden työmenetelmien kehittämishankkeita. Rahoitusta ei tältä osin voitaisi kuitenkaan myöntää yksittäisen hankkeen vaikutusten selvittämiseen.

23 §. *Tuen määrä.* Maanomistajakohtaisen suunnitelman laadinnan rahoituksessa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin mitä 8 §:n perusteluissa on esitetty.

Juurikäävän torjunnan suorittajan tulee toimittaa metsäkeskukselle riittävä selvitys vuosittaisista torjunta-ainekustannuksista tuen maksamiseksi.

6 luku. Hakeminen, myöntäminen, maksaminen sekä takaisinperiminen ja sen seuraamukset

24 §. *Hakeminen ja myöntäminen.* Rahoituksen myöntäminen perustuisi maanomistajan hakemukseen paitsi silloin, kun on kyse 20 §:ssä tarkoitetuista metsäluonnonhoitohankkeista. Rahoituksen myöntäisi metsäkeskus lukuun ottamatta varojen käyttöä kokeilu- ja selvitystoimintaan, josta rahoituspäätöksen tekisi asianomainen ministeriö.

Rahoituspäätöksessä metsäkeskus päättäisi ajankohdasta, johon mennessä rahoitettavat työt on toteutettava.

Koska töiden toteutus ja rahoitusta koskeva päätöksenteko on metsäkeskuksissa eriytetty toisistaan, metsäkeskus voisi päättää varojen myöntämisestä työssä havaitun virheen korjaamiseen ja vahingon korvaamiseen tämän eriytetyn päätöksentekojärjestyksen mukaisesti.

Pykälän 4 momentin säännös sisältyy voimassa olevaan metsänparannuslakiin. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista arviointimenettelyä ei normaalien metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä ilmeisesti kovin usein sovelleta. Ympäris-

tökeskus voi kuitenkin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 2 momentin nojalla esittää asianomaiselle ministeriölle arviointiselvityksen vaatimista laajavaikutteisten metsätaloustoimenpiteiden osalta. Selvityksen tietoja voidaan hyödyntää ehdotetun lain mukaisia rahoitusedellytyksiä arvioitaessa.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi selventävä viittaus niihin luonnonsuojelulain säännöksiin, jotka tulee rajoituksina ottaa huomioon päätettäessä ehdotetussa laissa tarkoitettujen toimenpiteiden rahoittamisesta valtion varoilla. Luonnonsuojelulain säännöksistä 9 §:n säännös koskee valtioneuvoston hyväksymiä luonnonsuojeluohjelmia, joihin liittyvät rajoitukset vastaisivat voimassa olevan metsänparannuslain 2 §:n 2 momentissa olevaa sääntelyä. Rahoituksesta päätettäessä tulisi lisäksi ottaa huomioon, mitä säädetään luonnonsuojelulain 29—31 §:ssä luontotyyppien suojelusta, 32—35 §:ssä maiseman suojelusta, 47—49 §:ssä erityisesti suojeltavista lajeista, 55 ja 56 §:ssä toimenpiteiden suorittamisesta perusteilla olevilla luonnonsuojelualueilla sekä luvussa 10 Natura 2000 -verkostoon valtioneuvoston ehdottaman tai siihen sisällytetyn alueen turvaamisesta ulkopuolelta tulevalta haitalliselta vaikutukselta.

Edellä tarkoitettuihin luonnonsuojelulain säännöksiin liittyvät rajoitukset ovat sijainniltaan ja laajuudeltaan määriteltyjä ja siten metsäkeskuksen on mahdollista kohtuudella tarkistaa ympäristöviranomaiselta tällaisten rahoituspäätökseen liittyvien rajoitusten voimassaolo. Toimenpiteitä toteuttaessaan tulisi maanomistajan kuitenkin noudattaa edellä tarkoitettujen lisäksi myös muita luonnonsuojelulain säännöksiä.

Asetuksella säädettäisiin lausuntomenettelystä tapauksessa, jolloin on tarkoitus toteuttaa ehdotetun lain mukaisia toimenpiteitä säännöksessä tarkoitettulla alueella.

25 §. *Euroopan unionin osaksi rahoittamat ohjelmat.* Ehdotetun lain mukaisia, puuntuotannon kestävyuden turvaamista edistäviä töitä voidaan sisällyttää maatalouden metsätaloustoimenpiteitä koskevasta yhteisön tukijärjestelmästä annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2080/92 nojalla laadittuun ja komissiossa hyväksyttävään ohjelmaan maatalouden metsätaloustoimenpiteistä.

EU:n maatalousrahaston tukiosasto maksaa puolet ohjelman mukaisesta julkisesta rahoituksesta toisen puolen jäädessä rahoitettavaksi kansallisista varoista.

EU:n rakennerahastoista rahoitettaviin vuosien 1995—1999 aikana toteutettaviin 5 b- ja 6-ohjelmiin voidaan sisällyttää puuntuotannon kestävyuden turvaamista edistäviä töitä, mutta myös metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tehtäviä toimenpiteitä. Tarkoituksena on, että niiden ehdotetun lain nojalla rahoitettavien töiden osalta, jotka sisällytetään EU:n osaksi rahoittamiin ohjelmiin, kansallinen rahoitusosuus voitaisiin kattaa ehdotetun lain mukaisella tuella.

26 §. *Tuen ja lainan maksatus.* Tuki ja laina maksettaisiin maanomistajalle rahoituspäätöksen antamisen jälkeen, jotta voidaan turvata töiden toteutusaikainen rahoitus. Koska yhteishankkeiden toteuttamiseen saatua kuluja varsinkin metsätien tekemisen osalta useita vuosia ja tilakohtainen toimintasuunnitelma on tarkoitettukin toteutettavaksi yhtä useamman vuoden aikana, on tarkoituksenmukaista maksaa rahoitus maanomistajalle useampana eränä töiden etenemisen mukaan.

Kuitenkin hallinnollisista syistä vähintään neljännes myönnettyistä varoista maksettaisiin vasta sen jälkeen, kun työt on todettu hyväksyttävällä tavalla tehdyiksi. Myönnetty tuki tai laina voitaisiin maksaa myös yhtenä eränä töiden tultua tehdyiksi.

27 §. *Rahoituksen peruuttaminen ja muuttaminen.* Siltä osin kuin töitä ei ole tehty, metsäkeskus voisi peruuttaa sekä suunnitellun että toteuttamiskustannuksiin myönnetyn rahoituksen, mikäli toimenpiteen kohteena olevan alueen käyttötarkoitus ilmeisesti muuttuisi. Käyttötarkoituksen muuttaminen tulisi ilmetä esimerkiksi metsälain tarkoittamasta käyttöilmoituksesta. Jos alueen käyttötarkoituksen muuttaminen edellyttää muun viranomaisen lupaa, metsäkeskus ei olisi toimivaltainen arvioimaan muun viranomaisen päätöksen sisältöä ennakoita.

28 §. *Rahoituksen takaisinperiminen.* Pykälässä ehdotetut rahoituksen peruuttamista ja takaisinperimistä koskevat säännökset olisivat periaatteessa samaa tarkoittavat kuin maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/92) ja maa- ja metsätalouden

rakennepoliittisista toimenpiteistä annetussa laissa (1303/94). Niiden metsänparannustöiden osalta, joita voidaan rahoittaa EU:n osaksi rahoittamissa ohjelmissa, eli 5 b- ja 6-ohjelmissa sekä ohjelmassa maatalouden metsätöimenpiteiksi, on tähän asti noudatettu mainittuja säännöksiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sellaista perusteista, joiden nojalla myönnetty rahoitus olisi lähtökohtaisesti peruutettava tai perittävä takaisin. Tällaisia perusteita olisivat varojen käyttö muuhun tarkoitukseen kuin mihin ne on myönnetty, rahoituksen myöntämiseen olennaisesti vaikuttaneen virheellisen tiedon antaminen tai muu vilpillinen menettely.

Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne tapaukset, joissa takaisinperinnän suorittamiseen liittyy metsäkeskuksen harkintaa. Valtioneuvosto antaisi tarkemmat määräykset tämän harkinnan perusteista. Mitä moitittavampaa rahoituksen saajan menettely on ollut, sen perustellumpaa on rahoituksen takaisinperiminen. Jos rahoituksen väärä myöntäminen olisi johtunut yksinomaan metsäkeskuksen toimista, rahoitusta ei perittäisi takaisin rahoituksen saajalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa metsäkeskukselle sellaisista olosuhteiden muutoksista, jotka voivat antaa aihetta rahoituksen takaisin perintään.

29 §. Takaisin perimisen seuraamukset. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että silloin kun laina päätetään irtisanoa 28 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 15 §:ssä tarkoitetuista syistä, voitaisiin myös lainan alhaisesta korosta johtuvaa korkoetuutta vastaava määrä periä valtioneuvoston määräämin perustein.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tahallisissa tai törkeän huolimattomissa väärinkäytöksissä takaisin perittävän tuen tai korkoetuuden määrää voitaisiin korottaa joko 20 prosentilla tai, jos kysymys olisi erittäin törkeästä menettelystä, enintään 100 prosentilla. Momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ehdotetaan rahoituksen myöntäneelle metsäkeskukselle jätettäväksi harkintavaltaa sen suhteen, miten yksittäistapauksessa menetellään ja missä laajuudessa takaisinperittävää määrää korotetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettävä takaisinperittävän määrän korottaminen samoin kuin 3 momentissa säädettävä vanhentumisaika ja

täytäntöönpano aika perustuvat Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta annetun Euroopan unionin neuvoston asetukseen (EY, EURATOM) N:o 2988/95. Vastavia takaisinperinnän korottamista koskevia säännöksiä on jo voimassa 28 §:n perustelujen alussa mainituissa kansallisissa säädöksissä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan lisäksi asetuksella säädettäväksi takaisin perittävälle rahoitukselle määrättävästä korosta sekä valtion saamisen viivästyskorosta.

30 §. Pakkoperintä. Lainojen erääntyneet vuotuismaksut saataisiin periä ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Valtiolle ehdotetun lain nojalla takaisin perittävä rahoitus tai maksettavaksi määrättävät muut suoritukset saataisiin periä mahdollisen muutoksenhaun estämättä edellä mainitussa järjestyksessä. Perintä saataisiin siten tehdä lain mukaisen päätöksen nojalla. Valitusviranomaisen voisi kuitenkin kieltää saamisen ulosottamisen tai määrätä sen keskeytettäväksi.

7 luku. Ohjaus ja valvonta

31 §. Varojen suuntaaminen. Valtion talousarviossa vuosittain myönnettyjen varojen käytön suuntaamisesta päätettäisiin edelleen vuosittain asianomaisessa ministeriössä laadittavassa käyttösuunnitelmassa. Kuten nykyisinkin, varat asetettaisiin tilitystä vastaan metsäkeskusten käytettäväksi. Asianomainen ministeriö päättäisi valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/92) nojalla, mitä tositteita ja asiakirjoja ministeriöön toimitettavaan tilitykseen on liitettävä.

Varojen suuntaamisessa eri alueille otettaisiin huomioon metsätalouden alueellinen merkitys, alueelliset työllisyysnäkökohdat ja töiden alueellinen tarve.

Käyttösuunnitelmapäätöksen tulisi perustua alueellisesti laadituissa metsätalouden tavoiteohjelmissa esitettyihin tavoitteisiin ja niissä esitettyjen toimenpiteiden rahoitustarpeisiin.

Metsäkeskus päättäisi sille osoitettujen varojen puiteissa ja sen mukaan kuin tarvetta töiden tekemiseen on olemassa, mitä toimenpiteitä ja missä laajuudessa niitä kunakin vuonna rahoitetaan.

32 §. *Toiminnan ohjaus ja valvonta.* Asianomainen ministeriö valvoisi toimintaa ja varojen käyttöä.

Metsäkeskuksessa määrätynlaiset julkisen vallan käyttöön liittyvät tehtävät, kuten ehdotetun lain nojalla tehtävät päätökset, on eriytetty muista tehtävistä. Tältä osin vastuu varojen tarkoituksenmukaisesta ja laillisesta käytöstä kuuluisi metsäkeskuksessa julkisen vallan käyttöä koskeviin viranomais tehtäviin määrättyille toimihenkilöille. Toiminnan sekä varojen käytön valvontaan olisi metsäkeskuksissa osoitettava riittävästi voimavaroja.

8 luku. Erinäiset säännökset

33 §. *Muutoksenhaku.* Muutosta tämän lain mukaisiin päätöksiin saisi hakea, yhdenmukaisesti metsälain mukaisen muutoksenhauksen kanssa, valittamalla lääninoikeuteen. Valitusoikeutta ei rajoitettaisi määrättyjen säännösten mukaisiin päätöksiin, kuten voimassa olevassa metsänparannuslaissa.

Katselmuskäytäntö ehdotetaan säilytettäväksi nykyisen lain mukaisena. Katselmustoimikunnasta säädetään metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa.

34 §. *Tuen veronalaisuus.* Metsätalouden edistämisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että laissa myönnetty rahoitus on verovapaata. Etujen verottaminen vaikeuttaisi suuresti lain tarkoituksen toteuttamista ja aiheuttaisi runsaasti hallinnollista työtä.

Verovapauden periaate on sisällynyt myös voimassa olevaan metsänparannuslakiin. Koska metsätalouden menot, siltä osin kuin ne on rahoitettu valtion tuella, eivät ole olleet vähennyskelpoisia tuloverolain (1535/92) 56 §:n eivätkä maatilatalouden tuloverolain 13 §:n mukaan, on verovapausmenettely perusteltua säilyttää. Verovapauden poistuminen johtaisi muun muassa siihen, että maanomistaja joutuisi maksamaan veron saamastaan ympäristötuesta.

35 §. *Lain täytäntöönpano.* Säännöksessä ehdotetaan, että lain täytäntöönpanon johto ja valvonta kuuluisi nykyistä metsänparannuslakia vastaavasti asianomaiselle ministeriölle.

36 §. *Tarkemmat säännökset.* Säännös sisältää tavanomaisen valtuuden antaa asetuksella tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta. Voimassa olevaan metsänparannuslakiin on liitetty metsänparannusasetus

(437/87). Ehdotetun lain täytäntöönpanoon liittyy useita lain soveltamista sekä myönnettävän rahoituksen perusteita, tasoa ja ehtoja koskevia asioita, joista niiden yksityiskohtaisuuden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin asetustasolla. Koska mainitut asiat ovat rahoituksen saajan kannalta varsin keskeisiä ja tarkoitettujen suhteellisen pysyviksi, on niistä asetustasolla säätämistä pidetty asianmukaisena. Asetukseen on lisäksi tarpeen ottaa eräitä täytäntöönpanoon liittyviä hallinnollisia säännöksiä sekä tarpeellisia säännöksiä lakiin liittyvien tehtävien hoitamisesta ja järjestämisestä välilliseksi valtionhallinnoksi katsottavissa metsäkeskuksissa.

9 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

37 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1997 alusta. Laissa tarkoitettujen toiminnan luonteen ja valtion varojen käytön ohjauksen kannalta vuodenvaihte on lain voimaantulon kannalta tarkoituksenmukaisin. Lain voimaantuloaika tulisi kuitenkin säätää samaksi kuin ehdotetussa metsälaissa näiden lakien välisestä riippuvuudesta johtuen.

Lailla kumottaisiin 13 päivänä helmikuuta 1987 annettu metsänparannuslaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

38 §. *Siirtymäsäännökset.* Siirtymäsäännöksen periaatteena on, että varoja saataisiin käyttää kumottavan metsänparannuslain mukaisesti sellaisiin metsänparannushankkeisiin, joita koskeva suunnitelma on hyväksytty ennen lain vahvistamista ja julkaisemista tai joita koskeva rahoituspäätös on annettu ennen lain voimaantuloa. Jotta hankkeet ehdittäisiin toteuttaa loppuun kumottavan metsänparannuslain mukaisina ilman suunnitelmien, rahoituspäätösten tai muiden asiakirjojen uusimista, siirtymäaika ehdotetaan ulotettavaksi vuoden 1999 loppuun. Mikäli kuitenkin kysymyksessä olisi ilman ennakkoon hyväksyttyä suunnitelmaa toteutettava metsänparannustyö, tulisi kumottavan metsänparannuslain mukaisesti rahoitettavaksi hyväksyttävän työn olla aloitettu ennen lain voimaantuloa ja työtä koskevan rahoitushakemuksen ja loppuselvityksen toimitettuna metsäkeskukselle vuoden 1997 loppuun

mennessä. Toimielimiä ja menettelytapoja koskevat muutokset tulisivat kuitenkin kailta osin voimaan lain voimaan tullessa.

1.3. Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta

Ehdotettavalla muutoksella poistettaisiin rikoslain kyseenä olevasta kohdasta viittaus ehdotetulla metsälaila kumottavaan suojametsistä annettuun lakiin. Suojametsistä annettua lakia vastaavat säännökset on otettu ehdotettuun metsälakiin. Näiden säännösten rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista säädettäisiin ehdotetussa metsälaisa.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti ehdotetun metsälain kanssa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Metsälakiin ja kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotettuun lakiin liittyviä asetustalonoksia ja luonnoksia alemmanasteiseksi säädöksiksi on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Tarkoituksena on, että nämä säädösehdotukset toimitetaan eduskunnan asianomaisille valiokunnille tämän lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

3. Voimaantulo

Metsälakiin sisältyy kumottavaan yksityismetsälakiin verrattuna huomattavia muutoksia. Ennakollisesta hakkuu- ja uudistamissuunnitelmien hyväksymisestä siirryttäisiin metsänkäyttöilmoitukseen perustuvaan menettelyyn. Lisäksi metsälakiin tulisi monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeisiin elinympäristöihin liittyviä uudenlaisia velvoitteita. Pääasiassa metsän rauhoitukseen perustuvasta seuraamusjärjestelmästä siirryttäisiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin perustuvaan järjestelmään.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetusta laista, joka koskee valtion antamaa rahoitustukea yksityisille, on ilmoitettava EU:n komissiolle hyvissä ajoin ennen sen voimaantuloa. Lakiin sisältyisivät uutena metsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja metsäluonnonhoitoon liittyvät toimenpiteet.

Edellä mainituista syistä johtuen lakien täytäntöönpanoon liittyy varsin laajalti sel-

laisten asetusta alemmantasoiosten säännösten, määräysten ja ohjeiden valmistelua, jotka tulisi saattaa riittävän ajoissa asianomaisten tiedoksi. Lakien täytäntöönpano vaatii myös runsaasti koulutusta ja neuvontaa. Näistä syistä olisi tärkeää, että lakien voimaantuloon edellyttämiin toimenpiteisiin varattaisiin riittävän pitkä aika.

Metsälakiehdotus ja kestävän metsätalouden rahoitusta koskeva lakiehdotus on laadittu lähtien siitä, että samanaikaisesti valmistavana ollut ehdotus uudeksi luonnon-suojelulaksi tulisi tämän esityksen antamisajankohtana esillä olleessa muodossa hyväksytyksi ja voimaan ehdotetun metsälain ja kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetun lain voimaantuloajankohtaan mennessä. Kestävän metsätalouden rahoituksesta ehdotetussa laissa on eräin osin käytetty perusteena vuoden 1997 alusta voimaan tulevan maakaaren 20 luvun säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti vuoden 1997 alusta.

4. Säättämisyjärjestys

Metsälaisa säädettäisiin metsien kestävän hoidon ja käytön edistämiseksi tarpeellisista metsänkäytön rajoituksista, maanomistajan uudistamishakkuuseen liittyvistä velvoitteista ja metsien biologiselle monimuotoisuudelle erityisen tärkeiden elinympäristöjen turvaamisesta.

Uuden puuston aikaansaamisvelvoite sekä puuston hakkuurajoitukset vastaisivat pitkälti kumottavaksi ehdotetun, aikanaan tavallisesa lainsäätämisyjärjestyksessä säädetyin yksityismetsälain tulkintaa. Yksityismetsälain velvoitteisiin verrattuna uutta olisi säännös, jonka mukaan hakkuuta koskevista velvoitteista poiketen hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla, jos hakkuun kohteella on metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai monikäytön kannalta erityistä merkitystä. Tältä osin on siis lievennetty hakkuisiin liittyviä velvoitteita.

Metsälain 4 luvun säännökset vastaisivat olennaisilta osin aikanaan tavallisessa säätämisyjärjestyksessä säädetyin suojametsistä annetun lain nykyistä sisältöä. Esitystä laadittaessa on katsottu tarpeelliseksi edelleen säätää laissa rajoitteet metsien käytölle metsän-

rajan alenemisen ehkäisemiseksi ja metsien suojavaikutuksen säilyttämiseksi eräissä tapauksissa.

Ehdotus sisältäisi uutena velvoitteena velvollisuuden metsien biologisen monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen turvaamiseen siten, että niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Velvoite koskisi laissa lueteltuja elinympäristöjä silloin, kun ne ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia ja ympäristöstään selvästi erottuvia. Mikäli velvoitteen täyttämistä aiheutuisi maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle metsäntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä, mikä ei ole vähäistä, metsäkeskuksen tulee myöntää lupa toteuttaa hoito- ja käyttötoimenpiteet tavalla, josta aiheutuva menetys jää vähäiseksi. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annettavan lain mahdollistamia rahoituskeinoja.

Metsälain velvoitteet olisivat maanomistajan kannalta luonteeltaan kohtuullisia ja yhteiskuntakehitykseen sopivia. Ehdotuksen mukaiset rajoitteet ja velvoitteet eivät vaikuttaisi yleensä merkittävästi yksittäisen metsänomistajan mahdollisuuksiin hyödyntää metsäomaisuuttaan taloudellisesti. Laissa ei säädettäisi omistusoikeuden rajoituksia toisen yksityisen hyväksi. Laissa ei velvoitet-

taisi muihin aktiivisiin toimenpiteisiin kuin uuden puuston aikaansaamiseen uudistushakuun jälkeen. Tämän velvoitteen asettamiselle on painavia yleisiä syitä. Metsälain velvoitteet koskisivat kaikkia metsänomistajia yleisesti eivätkä ainoastaan jotakin rajoitettua ryhmää.

Edellä mainituilla perusteilla metsälaki voitaisiin säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Kumottavaksi ehdotettavan suojametsistä annetun lain säännöksiä vastaavat säännökset on sijoitettu metsälakiin. Näiden säännösten vastaisesta menettelystä aiheutuvia rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevat säännökset on myös tarkoitettu sijoittamaan metsälakiin sekä tehdä tästä johtuvat muutokset rikoslakiin. Koska tarkoituksena on, että niin sanotun lievemmän lain periaatteen mukaisesti rangaistus teosta, joka on tehty ennen rikoslain ehdotetun muutoksen voimaantuloa, tuomittaisiin sen säännöksen mukaan, minkä soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen, ehdotettu rikoslain muutos voitaisiin säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Metsälaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

3 §

Yleiset säännökset*Maankäyttömuodon muuttaminen*

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaaksi luettavilla alueilla. Lakia ei kuitenkaan sovelleta:

1) luonnonsuojelulain (/) nojalla muodostetuilla suojelualueilla;

2) rakennuslain 135 §:ssä tarkoitetuilla erityisesti suojeltavilla alueilla;

3) erämaailain (62/91) mukaisilla alueilla muutoin kuin tämän lain 12 §:n 1 momentin osalta;

4) asemakaava-alueilla;

5) rakennuskaava- eikä rantakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita; eikä

6) asemakaavan tai rakennuskaavan laatimiseksi toimenpidekielossa olevilla alueilla.

Vahvistetuilla yleiskaava-alueilla tätä lakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen vain maa- ja metsätalouteen ja virkistykseen osoitetuilla alueilla.

Metsän hoitamisessa ja käyttämisessä on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 9, 29—35, 39, 42, 47—49, 55 ja 56 §:ssä sekä 10 luvussa taikka muussa laissa säädetään. Luonnonsuojelualueen perustamisesta, alueen liittämisestä luonnonsuojelualueeseen ja luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta on voimassa, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään.

Tämä laki ei estä metsätalousmaan ottamista muuhun käyttöön.

Milloin metsätalousmaan muuhun käyttöön ottaminen sisältää sellaisen toimenpiteen, johon vaaditaan viranomaisen lupa, alueeseen sovelletaan tämän lain säännöksiä siihen saakka, kunnes luvan myöntämistä koskeva päätös on saanut lainvoiman tai kunnes lupaviranomainen on toimivaltansa rajoissa antanut suostumuksensa tällaiselle toimenpiteelle.

Jos metsätalousmaata, joka on ilmoitettu otettavaksi muuhun käyttöön, ei ole viiden vuoden kuluessa hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamisesta otettu tähän käyttöön, sovelletaan alueeseen ja sillä suoritettuun hakkuuseen tai muuhun toimenpiteeseen tämän lain säännöksiä.

Jos 3 momentissa tarkoitettu hakkuu tai muu toimenpide todetaan tapahtuneeksi vastoin tämän lain säännöksiä, tulee syyteharjinnassa ja korjaavia toimenpiteitä koskevassa arvionnissa harkita, onko aie ottaa alue muuhun käyttöön ollut todellinen ja onko peruuntuminen johtunut sellaisesta esteestä tai syystä, johon ei ole voinut kohtuudella varautua.

4 §

Metsätalouden alueellinen tavoiteohjelma

Metsäkeskus laatii toiminta-alueelleen metsätalouden alueellisen tavoiteohjelman ja seuraa sen toteutumista. Ohjelmaa laadittaessa metsäkeskuksen tulee olla yhteistyössä alueen metsätaloutta edustavien tarpeellisten tahojen kanssa. Ohjelmaa tarkistetaan tarpeen vaatiessa.

Ohjelma sisältää metsien kestävä hoidon ja käytön edistämiseksi asetettavat yleiset tavoitteet, kestävä metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa (/) tarkoitetuille toimenpiteille ja niiden rahoittamiseksi asetettavat tavoitteet sekä alueen metsätalouden kehittämiseksi asetettavat yleiset tavoitteet.

Ohjelmaan ei oteta tietoja, jotka ovat yksilöitävissä yksittäisen tilan osalta.

Ohjelman sisällöstä, laadinnasta ja tarkistamisesta säädetään tarkemmin asetuksella. Asianomainen ministeriö voi antaa ohjelman laadinnasta ja seurannasta yleisiä määräyksiä.

2 luku

Metsän hakkuu ja uudistaminen

5 §

Puuston hakkuu

Hakkuu voidaan tehdä alueelle jäljelle jäävän puuston kasvattamista edistävällä tavalla (*kasvatushakkuu*) tai uuden puuston aikaansaamista edellyttävällä tavalla (*uudistushakkuu*).

Kasvatushakkuu on tehtävä siten, että hakkuualueelle jää riittävästi kasvatuskelpoista puustoa. Uudistushakkuu saadaan tehdä, kun puusto on saavuttanut riittävän järeyden tai iän taikka jos erityiset syyt sitä muuten puoltavat. Uudistushakkuu saadaan toteuttaa luontaisena uudistamisena, jos alueella on puuston, maaperän ja pintakasvillisuuden perusteella ennalta arvioiden riittävät edellytykset luontaisen taimiaineksen muodostumiseen.

Hakkuu ja sen yhteydessä tehtävät toimenpiteet on toteutettava niin, että vältetään hakkuualueelle kasvamaan jätettävän puuston vahingoittamista. Samoin on vältettävä hakkuualueen ulkopuolella kasvavan puuston vahingoittamista hakkuun yhteydessä tehtävissä toimenpiteissä. Lisäksi tulee välttää aiheuttamasta puuston kasvuolosuhteita heikentäviä maastovaurioita.

Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä kasvatushakkuussa jätettävän puuston vähimmäismäärästä ja laadusta sekä uudistushakkuun edellytyksistä.

6 §

Hakkuu erityiskohteissa

Jos hakkuun kohteella on metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai metsän monikäytön kannalta erityistä merki-

tystä, hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla.

Tutkimus-, opetus- tai muussa erityiskäytössä oleva metsä saadaan käsitellä sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla.

7 §

Metsän hakkaajan vastuu

Metsän hakkaajan tulee puustoa hakatesaan ja muita siihen liittyviä toimenpiteitä tehdessään osaltaan huolehtia siitä, että hakkuussa ja siihen liittyvissä toimenpiteissä noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Silloin kun metsänhakkuuoikeus on luovutettu toiselle, metsän hakkaajaksi katsotaan metsänhakkuuoikeuden haltija.

8 §

Uuden puuston aikaansaaminen

Uudistushakkuun jälkeen alueelle on saatava kohtuullisessa ajassa taloudellisesti kasvatuskelpoinen taimikko, jonka kehittymistä muu kasvillisuus ei välittömästi uhkaa.

Taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on toteutettava viiden vuoden kuluessa uudistushakkuun aloittamisesta. Toimenpiteiden tultua toteutetuiksi niistä on viivytykset-tä ilmoitettava metsäkeskukselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden lisäksi tulee huolehtia taimikon riittävästä jälkihoidosta sekä metsää luontaisesti uudistettaessa tarvittaessa taimettumisedellytyksiä ylläpitävistä ja luontaista taimettumista täydentävistä toimenpiteistä.

Metsäkeskus voi hakemuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettu velvoite raukeaa, jos kohtuullisiksi katsottavista toimenpiteistä huolimatta alueelle ei kasva taimikkoa.

Tässä pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä ja niiden toteuttamisen määräajasta, kohtuullisesta ajasta taimikon aikaansaamiseksi ja taimikon arviointiperusteista voidaan säätää tarkemmin asetuksella ja määrätä sen nojalla asianomaisen ministeriön päätöksellä. Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomien puulajien käytöstä metsänviljelyyn sekä kasvullisesti lisätyn metsänviljelyaineiston käytöstä.

9 §

Vastuu uuden puuston aikaansaamisesta

Edellä 8 §:ssä tarkoitettu velvollisuus huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta ja ilmoittaa sitä koskevista toimenpiteistä kuuluu maanomistajalle.

Kiinteistön tai muun alueen omistusoikeuden siirtyessä uudelle omistajalle tälle siirtyy myös 8 §:n mukainen velvollisuus.

Siltä osin kuin kiinteistön tai muun alueen sellainen hallintaoikeus, käyttöoikeus tai muu erityinen oikeus, johon sisältyy oikeus tehdä uudistushakkuu, kuuluu muulle kuin maanomistajalle, velvollisuus huolehtia vastaavasti uuden puuston aikaansaamisesta kuuluu tällaisen oikeuden haltijalle, jollei toisin ole sovittu tai määrätty taikka jollei olosuhteet huomioon ottaen ole erityisestä syystä kohtuullista kohdistaa velvoite oikeuden haltijan sijasta maanomistajaan. Silloin kun maanomistaja on luovuttanut yksinomaan metsänhakkuuoikeuden, mainittu velvollisuus kuuluu maanomistajalle.

3 luku

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

10 §

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että yleiset edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle turvataan.

Metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- 1) lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt;
- 2) ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot;
- 3) rehevät lehtolaikut;
- 4) pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla;
- 5) rotkot ja kurut;
- 6) jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät; sekä

7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

Jos 2 momentissa tarkoitettujen elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia, niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuista elinympäristöistä säädetään tarvittaessa tarkemmin asetuksella. Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä mainittujen elinympäristöjen käsittelyn perusteista sekä 3 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden alueellisesta soveltamisesta ottaen huomioon kyseisten elinympäristöjen turvaamisen tarve maan eri osissa.

11 §

Poikkeuslupa

Jos 10 §:n 3 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä aiheutuu maanomistajalle taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle metsäntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä, mikä ei ole vähäistä, metsäkeskuksen tulee maanomistajan tai erityisen oikeuden haltijan hakemuksesta myöntää lupa toteuttaa hoito- ja käyttötoimenpiteet tavalla, josta asianomaiselle aiheutuva menetyks jää vähäiseksi.

Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos kysymyksessä olevaa toimenpidettä varten on myönnetty tai myönnetään kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 19 §:n mukaisesti tai muuten riittävä tuki valtion varoista.

4 luku

Suojametsät ja suoja-alueet

12 §

Metsätalous suojametsissä

Valtioneuvosto voi määrätä suojametsäalueeksi alueet, joilla metsän säilyminen on tarpeen metsärajan alenemisen ehkäisemiseksi.

Suojametsäalueella metsää tulee hoitaa ja käyttää siten, ettei toimenpiteillä aiheuteta metsärajan alenemista. Valtioneuvosto voi antaa tarpeellisia yleisiä määräyksiä metsän hoitamisesta ja käyttämisestä suojametsäalueella. Siltä osin kuin valtioneuvosto määrää suojametsäalueen tämän lain voimaan tullessa ollutta suojametsäaluetta laajemmaksi, ennen päätöksen antamista on kuultava alueen maanomistajia, asianomaista kuntaa ja muita viranomaisia. Saamelaiden kotiseutualueella on kuultava myös saamelaiskäräjiä.

Suojametsäalueella puuston hakkuu muuksi kuin kotitarpeeksi on sallittu vain metsäkeskuksen hyväksymän hakkuu- ja uudistamissuunnitelman mukaisesti. Milloin erityiset paikalliset olosuhteet sitä vaativat, asianomainen ministeriö voi rajoittaa myös kotitarvepuun ottoa tai kieltää sen kokonaan.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuista kotitarvepuun ottoa koskevista rajoituksista on maanomistajalle taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle suoritettava puuston hakkuuarvon mukainen korvaus. Korvausta ei myönnetä Metsähallitukselle tai muulle valtion maaomaisuuden haltijalle. Korvauksen myöntää hakemuksesta metsäkeskus. Metsäkeskus laatii suojametsäalueella vaadittavan hakkuu- ja uudistamissuunnitelman veloituksetta kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettulle yksityiselle maanomistajalle tämän pyynnöstä.

13 §

Suoja-alueet

Jos metsän säilyminen asutuksen tai viljelyn suojaamiseksi tuulille erittäin alttiilla meren tai sisävesien saarilla ja rannoilla taikka ylänkeillä ja jyrkänkeillä taikka maanvyörymien ehkäisemiseksi vaatii suurempia rajoituksia metsän käytössä kuin mitä 5, 6 ja 8 §:ssä säädetään, metsätalousasioissa toimivaltainen ministeriö voi päättää tarpeellisen suoja-alueen muodostamisesta ja antaa yleisiä määräyksiä sillä sallittavasta metsän käytöstä. Ennen päätöksen antamista on kuultava 12 §:n 1 momentissa mainittuja tahoja.

5 luku

Valvonta ja seuraamukset

14 §

Metsänkäyttöilmoitus

Aiotusta hakkuusta ja uudistushakkuun osalta uudistamistavasta sekä, siten kuin asetuksella säädetään, 10 §:n mukaisten elinymäristöjen muusta käsittelystä maanomistajan taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan on tehtävä metsäkeskukselle ilmoitus (*metsänkäyttöilmoitus*) vähintään 14 päivää ja enintään kaksi vuotta ennen hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamista. Kotitarvehakkuusta sekä suojametsäalueella metsäkeskuksen hyväksymän suunnitelman perusteella suoritettavasta hakkuusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä metsänkäyttöilmoitusta. Jos metsätalousmaa otetaan muuhun käyttöön, ilmoituksessa tulee selvittää myös, mihin tarkoitukseen alue aiotaan ottaa.

Metsäkeskus voi myöntää poikkeuksen 1 momentissa säädetystä määräajasta.

Metsänkäyttöilmoituksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

15 §

Neuvotteluvelvoite

Jos on perusteltua syytä epäillä, että suunniteltu tai aloitettu hakkuu tai muu toimenpide on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen taikka että metsänkäyttöilmoituksessa mainitulla tavalla ei saataisi aikaan 8 §:ssä tarkoitettua taimikkoa, metsäkeskuksen on pyrittävä neuvottelemaan maanomistajan taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan kanssa ja tarvittaessa metsänhakkuuoikeuden haltijan kanssa tarpeellisen muutoksen aikaansaamiseksi.

16 §

Käsittelykielto

Jos neuvottelu ei ole johtanut tulokseen ja jos on perusteltua syytä epäillä, että aloitettu

hakkuu tai muu toimenpide on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen, metsäkeskus voi kieltää toimenpiteen (*käsittelykielto*) toistaiseksi tai määräajaksi. Käsittelykielto voidaan antaa myös silloin, kun metsänkäyttöilmoitusta ei ole annettu 14 §:ssä säädettyssä määräajassa ja hakkuu tai muu toimenpide on aloitettu.

Käsittelykielto annetaan tarpeellisessa laajuudessa. Käsittelykieltoa koskevan päätöksen tulee olla kirjallinen ja se on viipymättä saatettava maanomistajan ja metsänhakku-oikeuden haltijan tai muun erityisen oikeuden haltijan tietoon. Metsäkeskus voi asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon, johon sovelletaan uhkasakkolakia (1113/90). Päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Metsäkeskuksen tulee poistaa käsittelykieltoa koskeva päätöksensä silloin, kun kiellon voimassaololle ei ole perusteita.

17 §

Katselmus

Jos on perusteltua syytä epäillä, että hakkuu tai muu toimenpide on tehty vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, tai jos maanomistaja taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltija ei ole uudistushakkuun jälkeen huolehtinut 8 §:n mukaisesta velvoitteestaan, sekä silloin, kun on annettu 16 §:ssä tarkoitettu käsittelykielto, alueella on metsäkeskuksen aloitteesta taikka maanomistajan tai erityisen oikeuden haltijan metsäkeskukselle tekemästä hakemuksesta viipymättä pidettävä katselmus.

Katselmuksen suorittaa katselmustoimikunta. Katselmuksessa on selvitettävä, onko lakia rikottu. Katselmustoimikunnan tulee myös ilmaista näkemyksensä siitä, mitä toimenpiteitä tarvitaan lain velvoitteiden täyttämiseksi. Silloin kun asia on muutoksenhaun johdosta vireillä lääninoikeudessa, katselmustoimikunnan pöytäkirja on viipymättä toimitettava lääninoikeudelle.

Katselmustoimikunnasta ja katselmuksen järjestämisestä säädetään metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/95).

18 §

Rangaistussäännökset

Joka laiminlyö 14 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava *metsänkäyttöilmoituksen laiminlyönnistä* sakkoon.

Joka rikkoo 5 §:n 1—3 momentin, 8 §:n 1—3 momentin, viimeksi mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta lukuun ottamatta, 10 §:n 3 momentin tai 12 §:n 1 tai 2 momentin säännöksiä tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka 13 §:n nojalla annettuja määräyksiä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *metsärikkomuksesta* sakkoon.

Jos 5 §:n 2 momentin, 10 §:n 3 momentin tai 12 §:n 1 tai 2 momentin säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka 13 §:n nojalla annettujen määräysten vastaisella toimenpiteellä on tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä taikka jos toimenpide on tehty tavalla, joka osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä, rikoksentekeijä on tuomittava *metsärikkoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

19 §

Menettämisseuraamus

Tämän lain rikkomisesta saadun taloudellisen hyödyn tuomitsemisessa valtiolle menetetyksi noudatetaan, mitä rikoslain 2 luvun 16 §:ssä säädetään. Menetetyksi tuomitaan hyöty, josta on vähennetty 20 §:ssä tarkoitettujen korjaavien toimenpiteiden kustannukset.

Menettämisseuraamus voidaan jättää tuomitsematta tai rajoittaa koskemaan vain osaa rikoksen tuottamasta taloudellisesta hyödystä, jos menettämisseuraamuksen edellytyksenä oleva rangaistava teko on vähäinen tai jos asianhaarat ovat muuten lieventävät taikka jos menettämisseuraamuksen tuomitseminen muutoin olisi kohtuutonta.

20 §

Korjaavat toimenpiteet

Joka käsittelee metsää 5 §:n 1—3 momentin, 10 §:n 3 momentin tai 12 §:n 1 tai 2

momentin säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka 13 §:n nojalla annettujen määräysten vastaisesti taikka laiminlyö uuden puuston aikaansaamista koskevan velvoitteen, on velvollinen poistamaan lainvastaisen toimenpiteen vaikutukset tai palauttamaan vallinneen olo-tilan siinä määrin kuin se on kohtuullisin kustannuksin mahdollista taikka täyttämään uudistamisvelvollisuutensa 8 §:n mukaisesti.

Jollei korjaavista toimenpiteistä päästä sopimukseen metsäkeskuksen ja asianomaisen välillä, metsäkeskus voi velvoittaa asianomaisen tekemään tarvittavat toimenpiteet. Metsäkeskus voi asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon tai uhan, että toimenpiteet tehdään asianomaisen kustannuksella. Uhkakakkoon ja teettämisuhkaan sovelletaan uhkasakkolakeja.

Silloin kun joku muu kuin asianomainen omistaa kiinteistön tai on erityisen oikeuden nojalla oikeutettu päättämään asiasta, korjaa- via toimenpiteitä koskevaan sopimukseen on saatava hänen suostumuksensa. Jos maanomistaja tai erityisen oikeuden haltija ei anna suostumustaan sille, että metsäkeskus velvoittaa asianomaisen lakia rikkoneen tekemään tarvittavat toimenpiteet, metsäkeskus voi päättää, että se tekee tai teettää ne asianomaisen kustannuksella. Toimenpiteiden tekemisestä aiheutuvat kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja ne saadaan periä takaisin asianomaiselta ulosottotoimin mahdollisen muutoksenhaun estämättä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää ulosottamisen tai määrätä sen keskeytettäväksi.

Jos virhe on vähäinen, toimenpiteisiin voidaan olla ryhtymättä.

21 §

Panttioikeus

Silloin kun 8 §:ssä tarkoitettuihin uuden puuston aikaansaamista koskeviin toimenpiteisiin liittyvät 20 §:n 3 momentissa tarkoitettut teettämis-kustannukset maksetaan valtion varoista ja kun velvollisuus huolehtia uuden puuston aikaansaamisesta kuuluu sen kiinteistön omistajalle, jonka hyväksi tehdystä toimenpiteistä on kysymys, kiinteistö on panttina mainittujen kustannusten suorit-

tamisesta takaisin valtiolle niin kuin maakaaren (540/95) 20 luvussa säädetään.

Metsäkeskus voi antaa suostumuksen kirjauksen muuttamiseen tai poistamiseen panttina olevasta kiinteistöstä osittamalla muodostetun kiinteistön osalta. Suostumus voidaan antaa vain, jos valtion saamisen periminen ei vaaranna panttioikeuden lakkaamisen vuoksi.

22 §

Ilmoitus syytteen nostamiseksi

Metsäkeskuksen on 18 §:ssä tarkoitettun teon tai laiminlyönnin todettuaan ilmoitettava asiasta syyttäjälle syytteen nostamista varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa tai laiminlyöntiä olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Metsäkeskukselle on varattava tilaisuus tulla esituttokinnassa ja alioikeudessa kuulluksi asiassa, josta metsäkeskus on tehnyt syyteilmoituksen.

6 luku

Erinäiset säännökset

23 §

Muutoksenhaku

Tämän lain mukaiseen metsäkeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeudelle. Toimivaltainen lääninoikeus määräytyy sen mukaan, minkä lääninoikeuden tuomiopiirissä pääosa kyseessä olevasta metsätalousmaasta sijaitsee. Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään muutoksenhausta hallintoviranomaisen päätökseen.

Lääninoikeus käsittelee metsäkeskuksen päätöksestä tehty, ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (200/66) 2 §:ssä tarkoitettua kantelut. Muutoin on ylimääräisestä muutoksenhausta metsäkeskuksen päätöksiin voimassa, mitä ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Asianomainen metsäkeskus saa hakea muutosta valittamalla päätökseen, jonka

lääniönoikeus on antanut valituksesta metsäkeskuksen 20 §:n mukaiseen päätökseen.

24 §

Täytäntöönpanon johto ja valvonta

Tämän lain täytäntöönpanon johto ja valvonta kuuluu asianomaiselle ministeriölle.

25 §

Metsäkeskuksen tehtävät

Metsäkeskuksen tehtävänä on edistää tämän lain tarkoituksen toteutumista sekä valvoa tämän lain noudattamista noudattaen lisäksi, mitä näiden tehtävien hoidosta metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämis-keskuksesta annetussa laissa tai muualla säädetään tai määrätään.

Kaavoitettavien ja kaavoitettujen alueiden osalta metsäkeskuksen tulee olla riittävässä yhteistyössä kuntien kanssa tämän lain ja rakennuslain tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

26 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

27 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) 15 päivänä syyskuuta 1967 annettu yksityismetsälaki (412/67); sekä

2) suojametsistä 11 päivänä elokuuta 1922 annettu laki (196/22).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

28 §

Yksityismetsälakia koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin hakkuisiin sovelletaan kuitenkin kumottavan yksityismetsälain säännöksiä seuraavasti:

1) yksityismetsälain 1 ja 2 §:ssä tarkoitettu velvoite metsän uudistamiseen hakkuun jälkeen jatkuu ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisena;

2) metsäkeskus voi velvoittaa 1 kohdassa tarkoitetun velvoitteen laiminlyöjän tai muun yksityismetsälain vastaisesti menetelleen ryhtymään tämän lain 20 §:ssä tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin; tällöin on katselmuksesta noudatettava soveltuvien osin, mitä yksityismetsälaissa säädetään; silloin kun hakkuu on päätynyt vuonna 1982 tai sitä aikaisemmin, metsäkeskus ei kuitenkaan voi velvoittaa mainittuihin toimenpiteisiin, vaan yksityismetsälaissa tarkoitettu velvoite raukeaa; velvoite raukeaa myös, jos asetuksella säädettyään päivämäärään mennessä ei ole tehty tämän lain 20 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua sopimusta korjaavista toimenpiteistä tai jollei metsäkeskus ole edellä tarkoitettuun päivämäärään mennessä antanut tämän lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöstä korjaavista toimenpiteistä tai ryhtynyt mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin;

3) yksityismetsälaissa tarkoitettuihin metsän rauhoitusmääräyksiin ja -sopimuksiin liittyviin velvoitteisiin, jotka koskevat metsän kunnostamista tai uuden kasvun aikaansaamista ja turvaamista sisältäviä toimenpiteitä, sovelletaan yksityismetsälakia; mainittujen määräysten ja sopimusten mukaiset metsänrauhotukset lakkaavat tämän lain voimaan tullessa;

4) tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat metsän hävittämistä koskevat asiat käsitellään loppuun yksityismetsälain mukaisesti, jos yksityismetsälain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne on pantu vireille käräjäoikeudessa tai jos metsälautakunta taikka 1 päivästä maaliskuuta 1996 metsäkeskus on yksityismetsälain 5 §:n nojalla antanut asiaa hakkuukiellon taikka rauhoittanut metsän väliaikaisesti ennen tämän lain voimaantuloa; tämän lain voimaan tultua metsää ei kuitenkaan rauhoiteta rauhoitusmääräyksellä eikä rauhoitussopimuksella; hakkuukiellon

vastaiseen menettelyyn sovelletaan yksityismetsälain säännöksiä; yksityismetsälain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua menettämisseuraamusta sijasta voidaan kuitenkin tuomita tämän lain 19 §:ssä tarkoitettu menettämisseuraamus silloin, kun viimeksi mainitun pykälän soveltaminen johtaa asianomaisen kannalta lievempään lopputulokseen;

5) siltä osin kun 1—4 kohdan mukaan on noudatettava yksityismetsälain säännöksiä, metsäkeskuksen tulee edelleen pitää yksityismetsälain 11 §:ssä tarkoitettuja luetteloita, joihin sovelletaan mainitun pykälän 2 momentin säännöksiä;

6) jos ennen tämän lain voimaantuloa tehdystä hakkuusta ei ole yksityismetsälain edellyttämällä tavalla tehty hakkuuilmotusta, tuomitaan yksityismetsälain mukainen rangaistus;

7) metsänkäyttöilmoitusta ei tarvitse tehdä hakkuusta, joka on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa ja suoritetaan loppuun asetuksella säädettävään päivämäärään mennessä, jos hakkuusta on tehty yksityismetsälain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu hakkuu-ilmoitus tai jos on kyse mainituksa lain

kohdassa tarkoitettua hakkuu- ja uudistamissuunnitelman mukaisesta hakkuusta; ja

8) yksityismetsälain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua tavalla hyväksytystä hakkuu- ja uudistamissuunnitelmasta tai tarkastetusta metsätaloussuunnitelmasta riippumatta hakkuussa ja metsän uudistamisessa on tämän lain voimaan tultua noudatettava tämän lain säännöksiä.

29 §

Muut siirtymäsäännökset

Suojametsistä annetussa laissa tarkoitettua suojametsäalueella ja suoja-alueella ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin hakkuisiin sovelletaan rangaistussäännöksiä lukuun ottamatta kumottavan suojametsistä annetun lain säännöksiä. Mainitun lain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua menettämisseuraamusta sijasta voidaan kuitenkin tuomita tämän lain 19 §:ssä tarkoitettu menettämisseuraamus silloin, kun viimeksi mainitun pykälän soveltaminen johtaa asianomaisen kannalta lievempään lopputulokseen.

2.

Laki

kestävän metsätalouden rahoituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Toimenpiteisiin, joilla edistetään metsien kestävää hoitoa ja käyttöä metsälain (/) mukaisesti, osoitetaan valtion talousarvioon vuosittain otettavista määrärahoista rahoitusta tukena ja lainana sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat:

- 1) puuntuotannon kestävyys turvaaminen;
- 2) metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen;
- 3) metsäluonnon hoitohankkeet; sekä
- 4) edellä 1—3 kohdassa tarkoitettua toimintaa tukevat muut edistämistoimenpiteet.

2 §

Rahoituksen saajat

Rahoitusta voidaan hakemuksesta myöntää yksityiselle maanomistajalle. Edellä 1 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin voidaan rahoitusta hakemuksesta myöntää myös muulle hakijalle kuin yksityiselle maanomistajalle, jos rahoitettavat toimenpiteet edistävät yksityismetsien kestävä hoitoa ja käyttöä. Edellä 1 §:n 2 momentin 3 kohdassa mainittuihin tarkoituksiin voidaan varoja käyttää metsäkeskuksen päätöksellä hakemuksetta.

Yksityisellä maanomistajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä sekä sellaista luonnollisten henkilöiden muodostamaa yhtiötä, osuuskuntaa tai muuta yhteisöä taikka säätiötä, jonka pääasiallisena tarkoituksena on maatala- tai metsätalouden harjoittaminen, sekä yhteismetsän osakaskuntaa ja yhteisaluelaisa (758/89) tarkoitettua yhteisen alueen osakaskuntaa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään yksityisestä maanomistajasta, voidaan tuen osalta soveltaa myös 1 momentissa tarkoitettua maanomistajalta saadun maanvuokraoikeuden, testamenttiin perustuvan käyttöoikeuden, lesken hallinto-oikeuden, eläkeoikeuden tai muun vastaavan oikeuden haltijaan.

Holhoaja saa ilman holhouslautakunnan ja oikeuden lupaa vajaavaltaisen puolesta ottaa tässä laissa tarkoitettua lainaa, josta holhottavan kiinteistö on panttina.

3 §

Suunnitelmavelvoite

Tämän lain toimenpiteiden rahoituksen tulee perustua asianmukaisesti laadittuun suunnitelmaan.

Maanomistajakohtaisia toimenpiteitä varten tulee laatia eri toimenpiteet kattava useampivuotinen suunnitelma (*toimintasuunnitelma*). Yhteishankkeena toteutettavaan kunnostusojutukseen ja metsätien tekemiseen sekä, siten kuin asetuksella säädetään, erityisesti syystä myös muuhun toimenpiteeseen voidaan rahoitusta myöntää toimenpidekohtaisen suunnitelman (*toimenpidesuunnitelma*) perusteella.

Asianomainen ministeriö antaa tarkempia yleisiä määräyksiä suunnitelmista ja niiden sisällöstä.

4 §

Rahoitusta koskevat rajoitukset

Rahoitusta ei saa käyttää työhön, joka on aiheutunut yksityismetsälain (412/67) edellyttämällä tavalla todetusta metsän hävittämisestä.

Rahoitusta ei saa myöskään käyttää työhön tai toimenpiteeseen, joka on säädetty maanomistajan velvollisuudeksi:

1) metsänparannuslaissa (140/87) tai vastaavassa aikaisemmassa laissa taikka tämän lain 38 §:ssä;

2) Lapin vajaatuottoisten metsien kunnos-

tamisesta annetussa laissa (1057/82); tai

3) metsälaissa, tämän lain 6 §:n 1 momentin 1 c kohdassa ja 19 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä lukuun ottamatta.

Lisäksi rahoitusta ei saa käyttää työhön tai toimenpiteeseen, joka on aiheutunut metsälain vastaiseksi todetusta toiminnasta tai joka ei ole sen mukainen, mitä metsälaissa tai muualla säädetään.

Tämän lain tarkoituksiin osoitettua määrärahaa ei saa käyttää luonnonsuojelulain (/) 25 §:n nojalla alueen määräaikaista rauhoittamisesta tehdyn sopimuksen perusteella maksettaviin korvauksiin tai korvauksiin, joista mainitun lain 53 tai 55 §:ssä taikka muutoin erikseen säädetään, eikä myöskään korvauksiin, jotka perustuvat mainittuja säännöksiä edeltäneisiin vastaaviin säännöksiin.

2 luku

Puuntuotannon kestävyiden turvaaminen

5 §

Työlajit

Metsien puuntuotannollisen kestävyiden ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi voidaan rahoitusta myöntää seuraaviin metsien hoitoa ja käyttöä edistäviin töihin:

- 1) metsänuudistaminen;
- 2) kulotus;
- 3) nuoren metsän hoito;
- 4) energiapuun korjuu;
- 5) metsänterveyslannoitus;
- 6) kunnostusojitus; sekä
- 7) metsätien tekeminen.

6 §

Työlajien määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *metsänuudistamisella*:
a) metsätalouden käyttöön otettavan, metsänkasvatukseen soveltuvan alueen metsittämistä;
- b) luontaisen uudistumisen edistämistä suojametsäalueella ja suoja-alueella; sekä
- c) vähäpuustoisen tai vähäarvoista puustoa kasvavan metsän uudistushakkuun jälkeisiä

uuden puuston aikaansaamiseksi tarpeellisia toimenpiteitä asetuksella säädettävissä tapauksissa;

2) *kulotuksella* joko kohdan 1 mukaisen metsänuudistamisen yhteydessä tai erillisenä toimenpiteenä toteutettavaa hakkuutähteiden ja pintakasvillisuuden polttamista;

3) *nuoren metsän hoidolla* taimikon ja nuoren metsän perkausta, harvennusta ja laatupuiden pystykarsintaa edellyttäen, ettei alueelta toimenpiteiden yhteydessä kerry leimikkona myyntikelpoista määrää kaupallisen ainespuun laatu- ja mittavaatimukset täyttävää puutavaraa;

4) *energiapuun korjuulla* nuoren metsän hoidon yhteydessä kaadettavan ja energiakäyttöön luovutettavan puun kasausta ja metsäkuljetusta;

5) *metsänterveyslannoituksella* sellaisten metsien lannoitusta, joiden kehitys metsänhoidollisista toimenpiteistä huolimatta on taantuvaa maaperän ravinteiden epätasapainon vuoksi ja jotka voidaan saada elpymään lannoittamalla;

6) *kunnostusojituksella* ennestään ojitetun alueen ojaiston perkaamista, täydennysojien kaivua siinä määrin kuin kunnostusojituksen tekninen toteuttaminen tai vesiensuojelu edellyttää sekä kulkuyhteyksien tai ympäristönsuojelun kannalta taikka muista syistä tarvittavia töitä ja laitteiden tai rakennelmien valmistamista ja kunnostusta; ja

7) *metsätien tekemisellä* yksityisistä teistä annetun lain (358/62) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua metsätien tekemistä, metsänparannusvaroilla rahoitettuna metsätienä rakennettua tien perusparannusta sekä metsätien liittyvän tai metsätaloudessa tarpeellisen erillisen varastoalueen ja pudotuspaikkaan vievän tien rakentamista tai perusparannusta.

Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä työlajien rajauksesta ja sisällöstä.

7 §

Töiden yleiset vaatimukset

Työt on ohjattava kunkin alueen ja työläjien puitteissa ensi sijassa puuntuotannon kestävyiden kannalta tarkoituksenmukaisimpiin kohteisiin. Töiden on oltava taloudellisesti sekä metsäluonnon- ja ympäristönsuojelun samoin kuin metsien biologisen monimuo-

toisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisia eikä niillä saa aiheuttaa kohtuudella vältettävissä olevaa haittaa muulle ympäristölle. Työt on keskitettävä, mikäli mahdollista siten, että ne voidaan toteuttaa taloudellisesti edullisimmalla tavalla.

Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä töiden yleisistä vaatimuksista.

8 §

Töiden rahoittaminen

Kokonaan tuella voidaan rahoittaa kustannukset, jotka aiheutuvat metsänviljelyssä käytettävien siementen, taimien ja muiden välttämättömien tarvikkeiden hankinnasta sekä kulutuksessa tarpeellisista vakuutuksista. Kokonaan tuella voidaan rahoittaa myös töiden suunnittelusta aiheutuvat kustannukset asianomaisen ministeriön määräämin perusteita. Kustannusten rahoittamisesta ympäristötuella säädetään lisäksi 19 §:ssä.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten (*toteuttamiskustannukset*) rahoittamiseen voidaan myöntää yhteishankkeena toteutettavaan kunnostusojitukseen ja metsätien tekemiseen joko tukea tai lainaa ja muihin töihin yksinomaan tukea.

Metsäkeskuksen toimivaltansa puitteissa tämän lain nojalla tekemät lainapäätökset sitovat velkasuhteen osapuolena olevaa valtiota, jollei toisin säädetä.

9 §

Rahoituksen määrä ja perusteet

Toteuttamiskustannuksiin myönnettävän tuen suuruuden määräämistä varten maa jaetaan vyöhykkeisiin. Tuen enimmäismäärä on 70 prosenttia toteutuneista kustannuksista tai vastaavista keskimääräisistä kustannuksista, jotka asianomainen ministeriö vuosittain vahvistaa. Energiapuun korjuussa tuen enimmäismäärä on kuitenkin asianomaisen ministeriön vahvistama markkamäärä energiakäyttöön luovutetun puun kiintokuutiometriä kohti.

Lainaa voidaan myöntää suoritettavien toimenpiteiden rahoittamiseen joko toteutuneita kustannuksia tai asianomaisen ministeriön vahvistamia keskimääräisiä kustannuksia

vastaava määrä.

Rahoitettavista kustannuksista ja keskimääräisten kustannusten määrittämisestä sekä vyöhykkeistä ja niillä sovellettavista tukiprosenteista säädetään asetuksella. Asetuksella voidaan myös säätää tukiprosenttia alennettavaksi silloin, kun hakijan esittämä toimintasuunnitelma ei perustu ajan tasalla olevaan, metsäkeskuksen tämän lain mukaisen toimenpiteiden osalta tarkastamaan tilakohtaiseen metsäsuunnitelmaan (*metsäsuunnitelma*) lukuun ottamatta 11 §:ssä tarkoitettuja työllisyystöitä.

10 §

Yhteishankkeen passiiviosakas

Yhteishankkeena toteutettavassa kunnostusojituksessa ja metsätien tekemisessä voidaan myös sellaiselle hyödynsaajalle, joka ei ole vaatinut ojitusta tai tien tekemistä taikka yhtynyt tällaiseen vaatimukseen mutta joka on ojitus- tai tietöimittelyssä velvoitettu osallistumaan hankkeeseen, myöntää 8 §:ssä tarkoitettua tukea.

11 §

Työllisyystöiden rahoitus

Nuoren metsän hoitoon, joka toteutetaan työllisyysasioissa toimivaltaisen ministeriön työvoiman käyttöä koskevien ohjeiden mukaisena ja edellä tarkoitettun ministeriön metsätalousasioissa toimivaltaiselle ministeriölle osoittamin työllisyysvaroin (*työllisyystyö*), voidaan tukea myöntää enintään 80 prosenttia toteuttamiskustannuksista. Energiapuun korjuuseen voidaan myöntää työllisyystyöavustusta metsätalousasioissa toimivaltaisen ministeriön vahvistama markkamäärä kiintokuutiometriä kohti.

12 §

Lainaehdot

Laina on maksettava takaisin toistaiseksi 12 prosentin vuotuismaksuin, jollei lainaa ole vuotuismaksulle asetuksella säädetyn vähimmäismäärän perusteella perittävä takaisin edellä mainittua suuremmin vuotuismaksuin.

Vuotuismaksusta luetaan lainan koroksi toistaiseksi neljä prosenttia maksamattomalle pääomalle. Muu osa vuotuismaksusta luetaan pääoman lyhennykseksi.

Lainaa myönnettäessä ja sitä takaisin perittäessä käsitellään saman maanomistajan samaan hankkeeseen kuuluvia kiinteistöjä yhtenä kokonaisuutena niin kauan kuin kiinteistöt ovat samalla omistajalla.

Myönnettävän lainan vähimmäismäärästä, viivästyskorosta, vuotuismaksujen suorittamisen alkamisajasta ja kannosta sekä saamisen ylimääräisestä lyhentämisestä ja lainojen muista ehdoista säädetään asetuksella.

Valtioneuvosto voi, sen estämättä mitä lainan takaisinmaksusta muutoin säädetään, päättää perusteista, joiden mukaan jäljellä olevan lainapääoman takaisin maksettavaa määrää voidaan alentaa silloin, kun suoritusvelvollinen suorittaa koko jäljellä olevan lainapääoman takaisin yhdellä kertaa.

13 §

Vastuu valtion saamisesta

Kiinteistö on panttina sen osalle myönnetyn lainan ja lainalle laskettavan koron suorittamisesta niin kuin maakaaren (540/95) 20 luvussa säädetään.

Yhteismetsän osakaskunnalta ei vaadita 1 momentissa tarkoitettua tai muutakaan vakuutta. Yhteisalueissa tarkoitettua alueen osalle tulevan valtion saamisen ja sen koron vakuudeksi on asetettava metsäkeskuksen hyväksymä vakuus.

Jos yhteismetsä jaetaan osakastilojen kesken tai myydään osakasten hyväksi ja jos yhteismetsän osakaskunta on laiminlyönyt valtion saamisen maksamisen, kukin osakastila on maakaaren 20 luvun säännösten mukaisesti panttina siitä osasta yhteismetsän osakaskunnalta olevasta valtion saamisesta ja sen korosta, joka vastaa osakastilan osuutta yhteismetsään.

Kun yhteismetsälain (37/91) 5 §:ssä tarkoitettu lupa yhteismetsän jakamiseen tai myymiseen on myönnetty, voi metsäkeskus määrätä yhteismetsän osakaskunnalta olevan valtion saamisen korkoineen erääntyväksi maksettavaksi heti.

14 §

Panttioikeuskirjauksen muuttaminen ja valtion saamisen oikaisu

Metsäkeskus voi antaa suostumuksen kirjauksen muuttamiseen tai poistamiseen 13 §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti panttina olevasta kiinteistöstä osittamalla muodostetun kiinteistön osalta. Suostumus voidaan antaa vain, jos valtion saamisen periminen ei vaaranna panttioikeuden lakkaamisen vuoksi.

Jos hankkeen kustannusten jako, jota ei ole vahvistettu muun lainsäädännön nojalla, havaitaan virheelliseksi, metsäkeskus voi oikaista jakoa. Ennen oikaisemista on niille, joiden oikeuksiin toimenpide saattaa vaikuttaa, varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Oikaistaessa saadaan lainan määrää lisätä vain siltä osin kuin se ei ole erääntynyt maksettavaksi.

Jos velvollisuuteen osallistua tämän lain mukaisen hankkeen kustannuksiin määrätään muun kuin tämän lain nojalla muutoksia, metsäkeskus voi hakemuksesta muuttaa kiinteistölle kohdistuvan valtion lainan osittelua siltä osin kuin laina ei ole erääntynyt.

15 §

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus

Metsänuudistamisesta, kunnostusojituksesta tai metsätien tekemisestä hyötyä saanut maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olleen alueen tai metsätien hoidosta ja kunnossapidosta 15 vuotta hankkeelle myönnetyn rahoituksen loppuunmaksamisesta. Kiinteistön tai muun alueen omistusoikeuden siirtyessä uudelle omistajalle tälle siirtyy myös hoito- ja kunnossapitovelvollisuus. Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluvista toimenpiteistä säädetään asetuksella.

Metsäkeskus valvoo hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden noudattamista. Jos metsänuudistamisalueen tai kunnostusojituksen hyötyalueen hoito taikka metsätien kunnossapito on laiminlyöty, tulee metsäkeskuksen kehottaa hoito- ja kunnossapitovelvollista korjaamaan laiminlyöntinsä määräajassa.

Milloin 2 momentissa tarkoitettua laimin-

lyönnin johdosta toimenpide on vaarassa menettää huomattavalta osalta merkityksensä eikä maanomistaja ole määrääjässä noudattanut annettua kehotusta, metsäkeskus voi päättää, että toimenpiteeseen myönnetty tuki on osaksi tai kokonaan perittävä takaisin tai laina irtisanottava ja että hoito- ja kunnossapitovelvollisuus lakkaa.

Tuki peritään takaisin siltä, joka omistusaikanaan on laiminlyönyt hoito- ja kunnossapitovelvollisuutensa. Laina peritään velalliselta tai otetaan panttina olevasta kiinteistöstä riippumatta siitä, kenen omistusaikana hoito- ja kunnossapitovelvollisuus on laiminlyöty. Rahoituksen saajalle voidaan määrätä 29 §:ssä tarkoitettu seuraamus silloin, kun saaja on laiminlyönyt mainitun velvollisuutensa.

16 §

Alueen käytön muuttaminen

Jos maanomistaja on alkanut käyttää metsänuudistamisaluetta tai kunnostusojituksen hyötyaluetta siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaisilta osin estyy, metsäkeskuksen tulee asiasta tiedon saatuaan määrätä laina alueen osalta heti maksettavaksi takaisin. Jollei tuen loppuunmaksamisesta ole kulunut 15 vuotta, metsäkeskus voi määrätä, että alueen osalle myönnetty tuki, lukuun ottamatta 19 §:n 1 momentin mukaista ympäristötukea, on maksettava takaisin valtiolle osaksi tai kokonaan. Metsäkeskuksen tehtyä tässä tarkoitettua päätöksen lakkaa alueen hoito- ja kunnossapitovelvollisuus. Tuki peritään takaisin siltä, jonka omistusaikana alueen käyttö on muutettu. Laina peritään velalliselta tai otetaan panttina olevasta kiinteistöstä riippumatta siitä, kenen omistusaikana alueen käyttö on muutettu.

17 §

Omistusoikeuden muutos

Jos omistusoikeus kiinteistöön on siirtynyt yhteisölle tai säätiölle, jolle 2 §:n mukaan ei saada myöntää lainaa, on metsäkeskuksen asiasta tiedon saatuaan määrättävä laina kiinteistön osalta heti maksettavaksi takaisin.

18 §

Hyödyn menetys

Jos maanomistaja on olennaisilta osin menettänyt valtion varoilla rahoitettuun metsänuudistamiseen, kunnostusojitukseen tai metsätiehen perustuvan taloudellisen hyödyn luonnontuhon, maanomistajasta riippumattomasta syystä aiheutuneen kulon tai muun syyn taikka vahingon välttämiseksi tarpeellisista toimista aiheutuneiden vahinkojen johdosta eikä työn uusiminen tämän lain mukaisesti ole tarkoituksenmukaista, metsäkeskus voi hakemuksesta päättää, että tuhon tai toimenpiteen kohteeksi joutuneen alueen taikka metsätien hoito- ja kunnossapitovelvollisuus lakkaa ja että lainan enemmästä perimisestä luovutaan.

Milloin 1 momentissa tarkoitettu taloudellinen hyöty menetetään 1 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden taikka alueeseen tai tiehen eri lakien nojalla kohdistettavien käyttörajoitusten tai toimenpidekieltojen johdosta, metsäkeskus voi hakemuksesta päättää, että tällaisen alueen tai metsätien hoito- ja kunnossapitovelvollisuus lakkaa ja, jos menetettyä hyötyä ei ole muutoin korvattu, että lainan enemmästä perimisestä luovutaan.

3 luku

Tuki metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen

19 §

Ympäristötuki

Milloin metsien hoitoon tai käyttöön liittyvissä toimenpiteissä otetaan huomioon metsän biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonhoito taikka metsien muu kuin puuntuotannollinen käyttö laajemmin kuin mitä niistä metsälaissa säädetään maanomistajan velvollisuudeksi tai tämän lain 7 §:n nojalla määrätään, voidaan maanomistajalle tästä aiheutuvat lisäkustannukset ja taloudelliset menetykset rahoittaa osittain tai kokonaan valtion varoilla (*ympäristötuki*). Ympäristötukea ei kuitenkaan voida myöntää silloin, kun monimuotoisuuden ylläpitämisestä johtuva metsäntuoton vä-

heneminen tai muu taloudellinen menetys on metsälain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vähäistä.

Metsätalousasioissa toimivaltainen ministeriö voi antaa tarkempia yleisiä määräyksiä ympäristötuesta.

4 luku

Metsäluonnonhoito

20 §

Hankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen

Erillisinä metsäluonnon hoitohankkeina voidaan suunnitella ja toteuttaa:

1) usean tilan alueelle ulottuvia, tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä;

2) metsälain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen kartoitusta;

3) talousmetsien maisemanhoidon kannalta merkittäviä metsän kunnostustöitä;

4) metsäojitusalueiden laskeutusaltaiden tyhjentämistä tai metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estämistä tai korjaamista, jos toimenpiteellä on tavanomaista laajempi merkitys vesien ja vesiluonnon hoidon kannalta eikä kustannuksia voida osoittaa tietyille aiheuttajalle;

5) metsäojitusalueen ennallistamista luonnonarvoiltaan tärkeällä alueella; sekä

6) muita edellä mainittuja vastaavia metsäluonnonhoitoa sekä metsien monikäyttöä, maisema-, kulttuuri- ja virkistysarvoja korostavia, alueellisesti merkittäviä hankkeita.

Metsäluonnon hoitohankkeet suunnitellaan ja toteutetaan metsäkeskuksen toimesta tai valvonnassa. Hankkeisiin sisältyvät työt tulee suunnitella yhteistyössä maanomistajan kanssa ja töiden suorittaminen edellyttää maanomistajan suostumusta.

21 §

Hankkeiden rahoittaminen

Metsäkeskus päättää varojen käyttämisestä

hankkeiden rahoittamiseen sen käyttöön tätä tarkoitusta varten osoitettujen varojen puitteissa ottaen huomioon tarkoitukseen mahdollisesti käytettävissä olevan muun rahoituksen.

5 luku

Muut edistämistoimenpiteet

22 §

Rahoitettavat toimenpiteet

Edellä 1 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin muihin edistämistoimenpiteisiin voidaan rahoitusta myöntää:

1) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimentasuunnitelman laadintaan;

2) juurikäävän torjuntaan;

3) ennalta arvaamattoman virheen korjaamiseen;

4) vahingon korvaamiseen; sekä

5) yksityismetsien kestävä hoitoa ja käyttöä edistävään kokeilu- ja selvitystoimintaan.

Virheellä ja vahingolla tarkoitetaan tämän lain mukaisesti rahoitettuihin toimenpiteisiin liittyvää virhettä tai vahinkoa.

23 §

Tuen määrä

Edellä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimentasuunnitelmien laadinnasta aiheutuvat kustannukset voidaan rahoittaa kokonaan tuella asianomaisen ministeriön määräämin perustein.

Juurikäävän levinneisyyden riskialueilla suoritettavaan juurikäävän torjuntaan voidaan hakkuutyön suorittajalle myöntää tukea torjunta-ainekustannuksia vastaava määrä.

Kokeilu- ja selvitystoimintaan myönnettävästä tuesta päättää asianomainen ministeriö sille esitettyjen hakemusten perusteella.

Virheen korjaamisesta ja vahingon korvaamisesta aiheutuvat kustannukset voidaan rahoittaa kokonaan valtion tuella vain, milloin se asian laatuun tai kustannuksiin nähden harkitaan kohtuulliseksi eikä kyse ole tahallisuudesta tai huolimattomuudesta.

6 luku

**Hakeminen, myöntäminen, maksaminen
sekä takaisinperiminen ja sen seuraamukset**

24 §

Hakeminen ja myöntäminen

Rahoitusta 2 luvussa tarkoitettuihin puuntuotannon kestävyys turvaamistoihin, 3 luvussa tarkoitettua ympäristötukea ja rahoitusta 22 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettuihin muihin edistämistoimenpiteisiin haetaan metsäkeskukselta.

Hakemukseen tulee liittää selvitys toimenpiteestä, johon rahoitusta haetaan, sekä suunnitelma tarpeellisine selvityksineen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Metsäkeskus ratkaisee sen käyttöön asetettujen määrärahojen puitteissa hakemukset, jotka koskevat varojen myöntämistä 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin. Metsäkeskuksen tulee samalla päättää ajankohdasta, johon mennessä rahoituspäätökseen sisältyvät toimenpiteet tulee toteuttaa.

Jos aiotusta toimenpiteestä on tehtävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/94) mukaisesti arviointiselostus, ei päätöstä valtion varojen myöntämisestä saa tehdä ennen kuin metsäkeskus on saanut käyttöönsä mainitun arviointiselostuksen. Jos selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei selvitystä tältä osin vaadita uudestaan.

Metsäkeskuksen on päättäessään toimenpiteiden rahoittamisesta otettava huomioon luonnonsuojelulain 9, 29—35, 47—49, 55 ja 56 §:stä sekä 10 luvusta johtuvat rajoitukset. Päätöksentekoon liittyvästä lausuntomenettelystä säädetään asetuksella.

25 §

*Euroopan unionin osaksi rahoittamat
ohjelmat*

Silloin kun on kysymys tämän lain mukaisten töiden rahoittamisesta Euroopan unionin osaksi rahoittamien ohjelmien puitteissa, voidaan 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin myöntää tämän lain mu-

kaista tukea ohjelmien edellyttämänä kansallisen osarahoituksena.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, tulee tukea Euroopan unionin osaksi rahoitamiin toimenpiteisiin myönnettäessä noudattaa, mitä Euroopan yhteisöjen säädöksissä säädetään tai niiden nojalla annetuissa Euroopan unionin toimielinten päätöksissä määrätään taikka mitä maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetussa laissa (1303/94) säädetään tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määrästä sekä tuen takaisinperimisestä ja muista ehdoista.

26 §

Tuen ja lainan maksatus

Myönnetty tuki tai laina maksetaan rahoituspäätöksen mukaisesti yhtenä tai useampana eränä. Rahoituspäätöksessä on kuitenkin määrättävä, että vähintään neljännes myönnetystä tuesta tai lainasta jää maksettavaksi vasta sen jälkeen, kun rahoituksen saaja on antanut kirjallisen ilmoituksen hakemuksessa esitettyjen toimenpiteiden loppuunsaattamisesta (*toteutusilmoitus*).

27 §

*Rahoituksen peruuttaminen
ja sen muuttaminen*

Rahoituspäätöksen antanut metsäkeskus voi peruuttaa rahoituksen tai muuttaa sitä koskevaa päätöstään siltä osin kuin työtä ei ole tehty, jos on ilmeistä, että työn kohteena olevaa aluetta aletaan käyttää siten, että työn tavoite jää olennaiselta osin saavuttamatta.

28 §

Rahoituksen takaisinperiminen

Metsäkeskuksen tulee päättää, että rahoitus peruutetaan, jo maksettu tuki peritään takaisin valtiolle tai laina irtisanotaan, jos rahoitus on käytetty muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty tai rahoituksen saaja on antanut rahoituksen myöntämiseen tai maksamiseen olennaisesti vaikuttaneita virheellisiä tietoja tai menetellyt muutoin vilpillisesti, siltä osin kuin sanottu menettely on vai-

kuttanut rahoituksen myöntämiseen ja sen määrään.

Metsäkeskus voi myös päättää, että rahoitus peruutetaan osaksi tai kokonaan tai että tuki peritään takaisin taikka että laina irtisanotaan valtioneuvoston tarkemmin määrittämin perustein, jos:

1) rahoitus on myönnetty muuten väärin perustein;

2) rahoituksen myöntämispäätöksessä taikka sen perusteena olleessa asiakirjassa asetettuja ehtoja ei ole noudatettu; tai

3) rahoituksen peruuttamiseen, takaisinperimiseen tai lainan irtisanomiseen on muu näihin verrattava painava syy.

Rahoituksen saajan on välittömästi ilmoitettava metsäkeskukselle sellaisesta olosuhteiden muutoksesta, joka saattaa aiheuttaa 2 momentissa tarkoitettua seuraamuksen. Sama ilmoittamisvelvollisuus on sillä, jolta valtion rahoitus voitaisiin periä takaisin 15—17 §:n säännösten nojalla.

Lainan irtisanomista lukuun ottamatta rahoitusta ei saa tämän pykälän perusteella määrätä takaisin perittäväksi enää sen jälkeen, kun rahoituksen myöntämisestä on kulunut kymmenen vuotta.

Tämän pykälän 1, 2 ja 4 momentin säännöksiä ei sovelleta silloin, kun on kyse 15—17 §:ssä tarkoitettua takaisinperimisen perusteesta.

29 §

Takaisinperimisen seuraamukset

Jos laina irtisanotaan 15 §:n taikka 28 §:n 1 tai 2 momentin perusteella, voidaan lainan saajalta lisäksi periä saatua korkoetuutta vastaava määrä siten kuin valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin määrätään.

Jos rahoituksen saaja on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyönyt 15 §:ssä tarkoitettua hoito- ja kunnossapito-velvollisuuden taikka menetellyt 28 §:n 1 momentissa tarkoitettua tavalla eikä tällaisesta menettelystä ole kulunut neljää vuotta, voidaan takaisin perittävän tuen tai 1 momentissa tarkoitettua korkoetuuden määrää korottaa enintään 20 prosentilla taikka, mikäli kysymys on erittäin törkeästä menettelystä, enintään 100 prosentilla.

Jatkuvien tai toistuvien tekojen osalta 2 momentissa tarkoitettu neljän vuoden van-

henemisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt. Euroopan yhteisöjen säädösten mukaisten monivuotisten ohjelmien osalta vanhentumisaika jatkuu kuitenkin ohjelman lopulliseen päättymiseen. Seuraamuksesta annettavan lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanoaika on kolme vuotta.

Asetuksella säädetään tarkemmin, milloin takaisin maksettavaksi määrätystä tuesta ja perittävästä korkoetuudesta voidaan määrätä suoritettavaksi korkoa ja milloin korko voidaan määrätä suoritettavaksi korkolain (633/82) 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan. Asetuksella säädetään lisäksi maksettavaksi määrättyjen valtion saamisten viivästyskorosta.

30 §

Pakkoperintä

Lainojen erääntyneet vuotuismaksut saadaan periä ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annettussa laissa (367/61) säädetään. Valtiolle tämän lain nojalla takaisin perittävä rahoitus tai maksettavaksi määrättävät muut suoritukset saadaan periä ulosottoin mahdollisen muutoksenhaun estämättä sanotussa järjestyksessä. Muutoksenhakuviranomaisen voi kuitenkin kieltää ulosottamisen tai määrätä sen keskeytettäväksi.

7 luku

Ohjaus ja valvonta

31 §

Varojen suuntaaminen

Asianomainen ministeriö päättää vuosittain varojen suuntaamisesta tässä laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin sekä asettaa varat tilitystä vastaan metsäkeskuksen käytettäväksi.

Päätöksessä tulee esittää suunnitelma määrärahojen käytöstä ja sen laadinnassa tulee ottaa huomioon maan eri osien olosuhteet ja työllisyysnäkökohdat sekä metsälain 4 §:ssä tarkoitetuissa metsätalouden alueellisissa

taivoiteohjelmissa esitetyt alueelliset erityispiirteet ja -tarpeet.

32 §

Toiminnan ohjaus ja valvonta

Asianomainen ministeriö antaa tämän lain mukaista toimintaa koskevia yleisiä määräyksiä ja ohjeita sekä valvoo toimintaa ja valtion varojen käyttöä.

Metsäkeskuksen tulee toimialueellaan valvoa tämän lain mukaista toimintaa ja valtion varojen käyttöä noudattaen, mitä näiden tehtävien hoidosta metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/95) tai muualla säädetään tai määrätään.

8 luku

Erinäiset säännökset

33 §

Muutoksenhaku

Tämän lain mukaiseen metsäkeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla lääninoikeudelle. Toimivaltainen lääninoikeus määräytyy sen mukaan, minkä lääninoikeuden tuomiopiirissä pääosa kyseessä olevasta metsätalousmaasta sijaitsee. Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään muutoksenhausta hallintoviranomaisen päätökseen.

Lääninoikeus käsittelee myös metsäkeskuksen päätöksestä tehty ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (200/66) 2 §:ssä tarkoitetut kantelut. Muutoin on ylimääräisestä muutoksenhausta metsäkeskuksen päätöksiin voimassa, mitä ylimääräisestä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Jos muutoksenhakuviranomainen tai metsäkeskus katsoo tarpeelliseksi taikka maanomistaja vaatii, on 15, 16, 18 ja 19 §:ssä, 22 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa ja 27 §:ssä tarkoitetuissa asioissa suoritettava katselmus. Katselmuksen suorittaa metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettu katselmustoimikunta.

34 §

Tuen veronalaisuus

Tämän lain nojalla saadut etuudet eivät ole veronalaisia.

35 §

Lain täytäntöönpano

Tämän lain täytäntöönpanon johto ja valvonta kuuluu asianomaiselle ministeriölle.

36 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

9 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Tällä lailla kumotaan 13 päivänä helmikuuta 1987 annettu metsänparannuslaki (140/87) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

38 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain tarkoituksiin osoitettuja varoja saadaan käyttää kumottavan metsänparannuslain mukaisesti vuoden 1999 loppuun sellaisen metsänparannushankkeen rahoittamiseen, jota koskeva suunnitelma on hyväksytty ennen tämän lain vahvistamista ja julkaisemista tai rahoituspäätös annettu ennen tämän lain voimaantuloa, sekä sellaisen ennen tämän lain voimaantuloa aloitetun metsänparannustyön rahoittamiseen, joka on suoritettu ilman metsälautakunnan tai metsäkeskuksen enakkoon hyväksymää suunnit-

telmaa ja jota koskeva rahoitushakemuksen käsittävä loppuselvitys on toimitettu metsäkeskukselle viimeistään vuoden 1997 loppuun mennessä.

Niitä varoja, jotka valtion talousarviossa on myönnetty käytettäväksi kumottavan metsänparannuslain tarkoituksiin, saa käyttää myös tämän lain tarkoituksiin.

Kumottavan metsänparannuslain nojalla syntyneiden oikeuksien ja velvollisuuksien samoin kuin mainitun lain nojalla rahoitetujen töiden osalta on noudatettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä ei kuitenkaan koske toimitelmiä ja

menettelyä, joihin tämän lain säännöksiä voidaan soveltaa silloinkin, kun muutoin sovelletaan kumottavan metsänparannuslain säännöksiä.

Mitä 10, 11, 15, 16, 18, 19, 25, 26 ja 28—30 §:ssä säädetään, voidaan soveltaa niihinkin tapauksiin, joissa muutoin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Edellä 28 ja 29 §:n säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta sellaisiin tapauksiin, joissa rahoituspäätös on annettu ennen tämän lain vahvistamista ja julkaisemista.

3.

Laki**rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 21 päivänä elokuuta 1995 annetussa laissa (1010/95), seuraavasti:

48 luku**Ympäristörikoksista****1 §***Ympäristön turmeleminen*

Ympäristön turmelemisesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ryhtyy muuten kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttamaan

ympäristöä vastoin rakennuslain (370/58), vesilain (264/61) tai maa-aineslain (555/81) säännöksiä tai Saimaan ja Vuoksen juoksutussääntöä taikka näiden nojalla annettuja säännöksiä, yleisiä tai yksittäistapausta koskevia määräyksiä taikka kaavaa tai lupaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavuudeltaan ympäristön pilaantumiseen rinnastettavaa muuttumista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Antti Kalliomäki

3.

Laki**rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 21 päivänä elokuuta 1995 annetussa laissa (1010/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Ympäristön turmelemisesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ryhtyy muuten kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttamaan ympäristöä vastoin *suojametsistä annetun lain* (196/22), rakennuslain (370/58), vesilain (264/61) tai maa-aineslain (555/81) säännöksiä tai Saimaan ja Vuoksen juoksutussääntöä taikka näiden nojalla annettuja säännöksiä, yleisiä tai yksittäistapausta koskevia määräyksiä taikka kaavaa tai lupaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavuudeltaan ympäristön pilaantumiseen rinnastettavaa muuttumista.

Ympäristön turmelemisesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ryhtyy muuten kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttamaan ympäristöä vastoin rakennuslain (370/58), vesilain (264/61) tai maa-aineslain (555/81) säännöksiä tai Saimaan ja Vuoksen juoksutussääntöä taikka näiden nojalla annettuja säännöksiä, yleisiä tai yksittäistapausta koskevia määräyksiä taikka kaavaa tai lupaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavuudeltaan ympäristön pilaantumiseen rinnastettavaa muuttumista.

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 199 .

päivänä

